

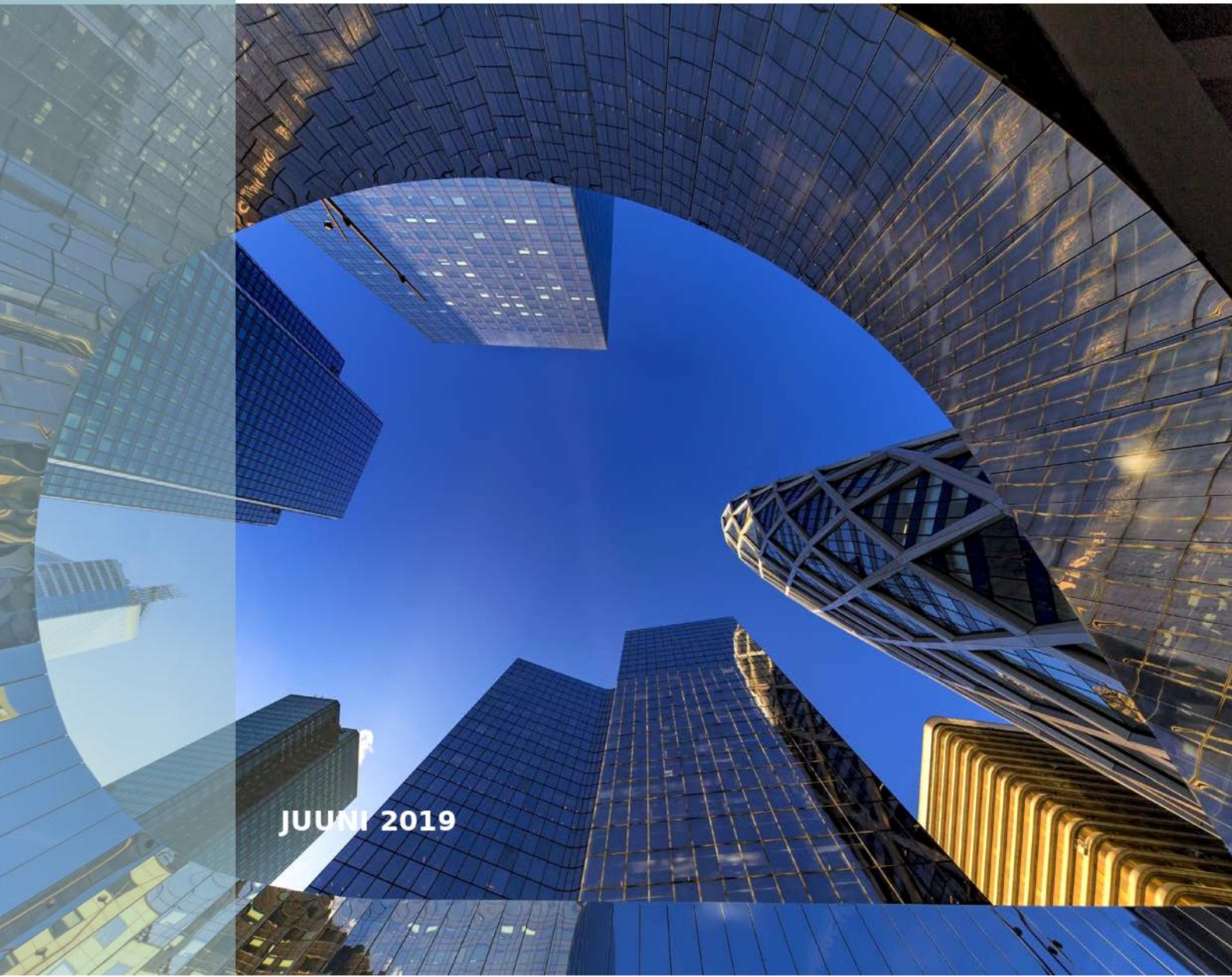
The FATF logo is a red shield-like shape with a white stylized 'F' and 'A' inside. The text 'FATF' is written in white capital letters above the shield.

FATF

Tegu on FATFi dokumendi mitteametliku tõlkega, mida FATF ei ole läbi vaadanud, heaks kiitnud ega tunnustanud. Dokumendi ametlik versioon on avaldati FATFi veebilehel 2019. aastal. Järgida tuleb kõiki autoriõigustega seotud nõudeid.

Juhend ei kajasta FATFi standardite muudatusi, mis tehti pärast selle avaldamise kuupäeva, sealhulgas 2025. aastal riskipõhist lähenemist käsitlevas soovitus nr 1 tehtud muudatusi. Kõigi soovitude muudatuste täielik loetelu kuupäevade kaupa on esitatud FATFi soovitude II lisas. Juhendit tuleks lugeda koos FATFi uuemate riskihindamist ja finantskaasatust käsitlevate materjalidega.

Riskipõhise lähenemise juhend usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujatele

A low-angle, upward-looking photograph of several modern skyscrapers with glass facades, reaching towards a clear blue sky. The perspective creates a sense of height and architectural grandeur.

JUUNI 2019

Rahapesuvastane töökond (Financial Action Task Force, FATF) on sõltumatu valitsustevaheline organ. See töötab välja ja edendab poliitikat, mille eesmärk on kaitsta üleilmset finantssüsteemi rahapesu, terrorismi rahastamise ning massihävitusrelvade leviku rahastamise eest. FATF-i soovitusi tunnustatakse üleilmse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardina.

Lisateavet FATF-i kohta leiate veebilehelt www.fatf-gafi.org.

Käesolev dokument ja selles sisalduvad kaardid ei mõjuta ühegi territooriumi staatust ega suveräänsust, rahvusvaheliste piiride kindlaksmääramist ega ühegi territooriumi, linna või piirkonna nimetust.

Viitamisel kasutada järgmist allikakirjet:

FATF (2019), „Riskipõhise lähenemise juhend usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujatele (TCSP-d)“, FATF, Pariis, www.fatf-gafi.org/publications/documents/rba-trust-company-service-providers.html

© 2019 FATF/OECD. Kõik õigused kaitstud.

Käesolevat väljaannet ega selle osi ei tohi ilma eelneva kirjaliku loata reprodutseerida ega tõlkida.

Loa taotlus kogu väljaande või selle osa kasutamiseks tuleb saata FATF-i sekretariaadile: 2 rue André Pascal, 75775 Paris Cedex 16, Prantsusmaa (faks +33 1 44 30 61 37; e-post contact@fatf-gafi.org).

Kaanefoto: © Getty Images

SISUKORD

Lühendite tabel.....	3
Kokkuvõte.....	4
I osa - Sissejuhatus ja põhimõisted.....	5
Taust ja kontekst.....	5
Juhendi eesmärk.....	6
Juhendi sihtrühm, staatus ja sisu.....	6
Juhendi kohaldamisala: terminoloogia, põhijooned ja ärimudelid	7
Terminoloogia	7
Põhijooned.....	8
TCSP-de tegevused.....	8
TCSP-de teenuste haavatavused.....	9
TCSP-dele kohaldatavad FATF-i soovitusel.....	9
II osa - Riskipõhine lähenemine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele	11
Mis on riskipõhine lähenemine?.....	11
Riskipõhise lähenemise põhjendus	12
Riskipõhise lähenemise rakendamine	12
Probleemkohad.....	13
Vastutuse jaotamine riskipõhise lähenemise korral.....	15
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamine	16
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine	16
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamine ja juhtimine.....	17
Riskipõhisest lähenemisest ühise arusaama kujundamine.....	18
III osa - Juhised TCSP-dele.....	19
Riski tuvastamine ja hindamine.....	19
Riigi- või geograafiline risk.....	21
Kliendirisk.....	22
Tehingu- või teenuserisk ja sellega seotud teenuse osutamise kanali risk	25
Riskipõhist lähenemist ja riski mõjutavad muutujad	26
Riskihinnangute dokumenteerimine	28
Riski maandamine	28
Esmased ja pidevad hoolsusmeetmed (R.10 ja 22)	29
Riikliku taustaga isikud (PEP) (R.12).....	33
Klientide ja kindlaksmääratud tegevuste pidev seire (R.10 ja 22)	34
Kahtlastest tehingutest teatamine, teavitamiskeeld, sisekontroll ja suurema riskiga riigid (R.23)	35
IV osa - Juhised järelvalveasutustele.....	40
Riskipõhine järelvalve	40
Järelvalveasutuste ja kutseala isereguleerivate organite roll järelvalves ja seires	40
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski mõistmine - riikide roll.....	41
Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamine ja juhtimine.....	42
Riskipõhise lähenemise järelvalve	44
Tegevusloa andmine või registreerimine	44

SISUKORD (jätkub)

Seire ja järelevalve.....	46
Sunnivahendid ja karistused.....	47
Juhised.....	48
Koolitus.....	48
Soovitamine.....	49
Teabevahetus.....	49
Tegeliku kasusaaja andmetele ning vara ja vahendite päritolule esitatavate nõuete järelevalve.....	50
Esindajakokkulepped.....	51
1. lisa. Tegeliku kasusaaja teave seoses usaldushalduse või muu õigusliku üksusega, kellele TCSP teenuseid osutab	54
2. lisa. Terminoloogia sõnastik	59
3. lisa. Järelevalvetavad riskipõhise lähenemise rakendamiseks TCSP-de suhtes.....	62
4. lisa. Riskipõhise lähenemise koostamise rühmaliikmed	74

Lühendite tabel

Lühend	Tähendus
AML/CFT	Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism - rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine
CDD	Customer Due Diligence - kliendi ¹ suhtes kohaldatavad hoolsusmeetmed
DNFBP	Designated Non-Financial Businesses and Professions - mittefinantseerimisasutused
FIU	Financial Intelligence Unit - rahapesu andmebüroo
INR	Interpretive Note to a Recommendation - soovituse tõlgendav märkus
ML	Money Laundering - rahapesu
PEP	Politically Exposed Person - riikliku taustaga isik
R.	Recommendation - soovitus
RBA	Risk-Based Approach - riskipõhine lähenemine
SRB	Self-Regulatory Body - kutseala isereguleeruv organ
STR	Suspicious Transaction Report - kahtlase tehingu teade
TCSP	Trust and Company Service Provider - usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkuja
TF	Terrorist Financing - terrorismi rahastamine

¹ Mõnes jurisdiktsioonis või kutsevaldkonnas kasutatakse ingliskeelset terminit „customer“. Käesolevas dokumendis on sellel sama tähendus mis terminil „client“, s.o klient.

Kokkuvõte

1. Riskipõhine lähenemine (RBA) on FATF-i soovitude tulemusliku rakendamise keskne osa. Selle kohaselt tuvastavad, hindavad ja mõistavad järelevalveasutused, finantseerimisasutused ning usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujad (TCSP-d) neid ohustavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Seejärel rakendavad nad kõige sobivamaid riskimaandusmeetmeid. Nii saavad nad suunata ressursid eelkõige valdkondadesse, kus risk on suurem.
2. FATF-i riskipõhise lähenemise juhend toetab riskipõhise lähenemise rakendamist. Seejuures võetakse arvesse riiklikke rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnanguid ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigus- ja järelevalveraamistikku. Juhend annab riskipõhisest lähenemisest üldise ülevaate ning sisaldab erijuhiseid TCSP-de sektorile ja selle järelevalveasutustele. Juhend koostati koostöös kutseala esindajatega, et selles kajastuksid sektori asjatundlikkus ja head tavad.
3. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangu koostamine on riskipõhise lähenemise rakendamise oluline lähtepunkt. Hinnang peab vastama ettevõtte tegevuse laadile, suurusele ja keerukusele. Kõige sagedamini kasutatakse riigi- või geograafilise riski, kliendiriski ning teenuse- või tehinguriski kriteeriume. Juhendis esitatakse nende riskikategooriate riskitegurite näiteid.
4. Juhendis rõhutatakse, et TCSP kõrgem juhtkond peab kujundama ja edendama nõuete täitmise kultuuri kui ettevõtte põhiväärtust. Juhtkond peab tagama, et TCSP juhib rahapesu ja terrorismi rahastamise riske nii ärisuhte loomisel kui ka selle jätkamisel.
5. TCSP peab kujundama oma põhimõtted ja menetlused nii, et esialgsete ja pidevate hoolsusmeetmete ulatus vastaks teda ohustavatele rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele. Juhendis selgitatakse TCSP kohustusi tegeliku kasusaaja andmete tuvastamisel ja kontrollimisel. Samuti tuuakse riskitasemest lähtuvaid tavapäraste, lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmete näiteid.
6. Juhend sisaldab TCSP-de sektori järelevalveasutustele mõeldud osa ja rõhutab kutseala isereguleeruvate organite (SRB-d)² rolli järelevalves ning seires. Selles selgitatakse nii riskipõhist järelevalvet kui ka riskipõhise lähenemise üle tehtavat järelevalvet. Eraldi käsitletakse TCSP-de sektori tegevusloa- või registreerimisnõudeid, kohapealse ja kaugjärelevalve mehhanisme, nõuete jõustamist, juhiseid, koolitust ning avaliku ja erasektori teabevahetuse väärtust.
7. Juhendis rõhutatakse ka tegeliku kasusaaja andmetele esitatavate nõuete ja esindajakokkulepete järelevalve tähtsust. Järelevalveraamistik aitab kontrollida, kas TCSP säilitab juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste tegelike kasusaajate kohta täpseid ning ajakohaseid andmeid. Samuti peab see tagama, et andmed tehakse vajaduse korral pädevatele asutustele õigel ajal kättesaadavaks.

² Eestis Eesti Advokatuur, Notarite Koda, Audiitorkogu, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda

I osa - Sissejuhatust ja põhimõisted

Käesolevat juhendit tuleb lugeda koos järgmiste FATF-i veebilehel www.fatf-gafi.org avaldatud dokumentidega:

- a) FATF-i soovitusel, eelkõige soovitusel 1, 10, 11, 12, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ja 28, nende tõlgendavad märkused (INR) ning sõnastik;
- b) muud asjakohased FATF-i juhendid, näiteks:
 - FATF-i juhend riikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangu koostamiseks (veebruari 2013);
 - FATF-i riskipõhise lähenemise juhend raamatupidajatele;
 - FATF-i riskipõhise lähenemise juhend õigusteenuse osutajatele;
 - FATF-i läbipaistvuse ja tegeliku kasusaaja juhend (oktoober 2014);
- c) muud asjakohased FATF-i aruanded, näiteks:
 - „Rahapesu usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkuja kaudu“ (oktoober 2010);
 - FATF-i ja Egmont Grupi ühisaruanne tegeliku kasusaaja varjamise kohta (juuli 2018).

Taust

8. Riskipõhine lähenemine (RBA) on 2012. aastal³ vastu võetud muudetud FATF-i rahvusvaheliste rahapesu ning terrorismi ja massihävitussõjavägede leviku rahastamise tõkestamise standardite tulemusliku rakendamise keskne osa. FATF vaatas läbi oma 2009. aasta riskipõhise lähenemise juhendi usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujatele, et viia see kooskõlla FATF-i uute nõuetega⁴ ning kajastada avaliku ja erasektori aastate jooksul saadud kogemust riskipõhise lähenemise rakendamisel. Muudetud versiooni kohaldatakse TCSP-de sektorile⁵, TCSP teenuseid osutavatele raamatupidajatele ja õigusteenuse osutajatele ning TCSP tegevusega tegelevatele finantseerimisasutustele, näiteks tütarettevõtjate kaudu.
9. Käesolevas juhendis tähendab TCSP usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkuja, kes osutab teenuseid majandus- või kutsetegevuses.
10. TCSP-de sektori riskipõhise lähenemise juhendi koostas projektirühm, millesse kuulusid FATF-i liikmed, FATF-i vaatlajaliige Rahvusvaheliste Finantskeskuste Järelevalveasutuste Rühm (Group of International Finance Centre Supervisors) ja erasektori esindajad. Projektirühma juhtisid ühiselt Ühendkuningriik, Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Walesi Vannutatud Raamatupidajate Instituut, Rahvusvaheline Advokaatide Assotsiatsioon ning Society of Trust and Estate Practitioners. Projektirühma liikmed on loetletud 4. lisas.

³ FATF-i standardid koosnevad FATF-i soovitustest, nende tõlgendavatest märkustest ja sõnastikus esitatud kohaldatavatest määratlustest.

⁴ Need teenused on FATF-i sõnastikus hõlmatud mõiste „määratud mittefinantsettevõtjad ja -kutsealad“ punkti f all.

⁵ See hõlmab nii juriidilisi kui ka füüsilisi isikuid. Vt FATF-i sõnastikus mõiste „DNFBP“ määratlust.

11. FATF võttis TCSP-dele mõeldud ajakohastatud riskipõhise lähenemise juhendi vastu 2019. aasta juuni plenaaristungil.

Juhendi eesmärk

12. Juhendi eesmärk on:

- a) kujundada TCSP-de, finantseerimisasutuste ja TCSP-dega suhteid omavate professionaalide (DNFBP-d) ⁶, pädevate asutuste ning TCSP-de rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmist jälgivate kutseala isereguleeruvate organite (SRB-d)⁷ ühine arusaam riskipõhisest lähenemisest;
- b) aidata riikidel, pädevatel asutustel ja TCSP-del kavandada ning rakendada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel riskipõhist lähenemist. Selleks antakse juhiseid ja tuuakse näiteid kehtivatest tavadest, pöörates erilist tähelepanu väikeettevõtjatele;
- c) võtta arvesse, et riskipõhine lähenemine erineb TCSP-de lõikes. Ühed TCSP-d asutavad klientide huvides usaldushaldusi, äriühinguid või muid juriidilisi isikuid või tegutsevad nende usaldushaldurite või juhtidena või korraldavad selliste isikute määramise. Teised osutavad piiratumaid teenuseid, näiteks registrijärgse asukoha teenust;
- d) kirjeldada TCSP-dega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise lähenemise põhielemente;
- e) aidata finantseerimisasutustel ja professionaalidel tuvastada, hinnata ning juhtida TCSP-de ja nende teenustega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski. See puudutab olukordi, kus TCSP on finantseerimisasutuse või professionaali kliendiks oleva juriidilise isiku juht või õigusliku üksuse usaldushaldur;
- f) aidata riikidel, pädevatel asutustel ja SRB-del rakendada TCSP-de suhtes FATF-i soovitusi, eelkõige soovitusi 22, 23 ja 28;
- g) aidata riikidel, SRB-del ja erasektoril täita neile esitatavaid nõudeid, eelkõige vahetute tulemuste IO.3 ja IO.4 alusel;
- h) toetada riikide koostatud riiklike riskihinnangute tegevuskavade tulemuslikku elluviimist; ning
- i) toetada riikide rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete tulemuslikku rakendamist ning järelevalvet, keskendudes riskidele, ennetusmeetmetele ja riskimaandusmeetmetele.

Juhendi sihtrühm, staatus ja sisu

13. Juhend on mõeldud järgmisele sihtrühmale:

- a) TCSP sektori praktikud;
- b) riigid ja nende pädevad asutused, sealhulgas TCSP-de rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused, SRB-d, TCSP-sid klientidena teenindavate pankade ja muude finantseerimisasutuste vastavad järelevalveasutused ning rahapesu andmebürood (FIU-d); ning

⁶ Vt FATF-i sõnastikus mõiste „DNFBP“ määratlust – Eestis on selleks erinevad mittefinantsettevõtted ja ametid, sh hasartmängukorraldajad, kinnisvaratehingute vahendajad, väärismetalli hulgimüüjad, raamatupidajad ja maksunõustajad, audiitorid, pandimajapidajad, äriühinguteenuse pakkujad ning muud kauplejad (suuremate sularahatehingute korral). Lisaks peavad teatud tehingute tegemisel täitma RahaPTS-ist tulenevaid kohustusi notarid, advokaadid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid ning muud õigusteenuse osutajad.

⁷ Vt FATF-i sõnastikus mõiste „kutseala isereguleeruv organ“ määratlust.

- c) panganduse ja muude finantsteenuste sektorite praktikud ning mitte-finantseerimisasutused, kelle klientide hulka kuuluvad TCSP-d.
14. Juhend koosneb neljast osast. I osas esitatakse sissejuhatust ja põhimõisted. II osa sisaldab riskipõhise lähenemise põhielemente. Seda tuleb lugeda koos TCSP-dele mõeldud erijuhistega (III osa) ning TCSP-de järelevalveasutustele mõeldud juhistega riskipõhise lähenemise tulemuslikuks rakendamiseks (IV osa). Juhendil on neli lisa:
- a) tegeliku kasusaaja andmed äriühingu, usaldushalduse või muu õigusliku üksuse kohta, kellele TCSP teenuseid osutab (1. lisa);
 - b) terminoloogia sõnastik (2. lisa);
 - c) järelevalvetavad riskipõhise lähenemise rakendamiseks (3. lisa); ning
 - d) riskipõhise lähenemise juhendi koostamise rühmaliikmed (4. lisa).
15. Juhendis tunnistatakse, et tulemusliku riskipõhise lähenemise puhul võetakse arvesse riiki, õigus- ja järelevalvekäsitlust ning asjaomase riigi sektorijuhiseid. Lähenemine peab vastama riigi TCSP-de sektori laadile, mitmekesisusele, arengutasemele ja riskiprofiilile ning sektoris tegutsevate üksikute TCSP-de riskiprofiilile. Juhendis kirjeldatakse elemente, mida riigid ja TCSP-d võivad tulemusliku riskipõhise lähenemise kavandamisel ning rakendamisel arvesse võtta.
16. Juhend ei ole siduv ega piira riiklike asutuste pädevust⁸, sealhulgas õigust hinnata ja liigitada TCSP-de sektorit kohalikul tasandil, lähtudes parasjagu valitsevast rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist ning muudest teguritest. Juhend tugineb riikide ja erasektori kogemustele ning aitab pädevatel asutustel ja TCSP-del kohaldatavaid FATF-i soovitusi tulemuslikult rakendada. Riiklikud asutused võivad juhendit arvesse võtta sektorile oma juhiste koostamisel. Professionaalid peavad lähtuma ka selle riigi asjakohastest õigusaktidest ja sektorijuhistest, kus TCSP-st klient asub.

Juhendi kohaldamisala: terminoloogia, põhinäitajad ja ärimudelid

Terminoloogia

17. FATF-i määratluse kohaselt on usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujad kõik isikud⁹ või ettevõtjad, keda soovitused mujal ei hõlma ja kes osutavad majandus- või kutsetegevuses kolmandatele isikutele mõnda järgmist teenust:
- juriidilise isiku asutamise korraldamine;
 - äriühingu juhi või sekretärina, seltsingu osanikuna või muu juriidilise isiku puhul samalaadisel ametikohal tegutsemine või teise isiku sellesse rolli määramise korraldamine;
 - äriühingule, seltsingule või muule juriidilisele isikule või õiguslikule üksusele registreeritud asukoha, tegevuskoha või ruumide, posti- või haldusaadressi pakkumine;
 - selgelt väljendatud usaldushalduse usaldushaldurina tegutsemine või teise isiku sellesse rolli määramise korraldamine, samuti muu õigusliku üksuse puhul samaväärse ülesande täitmine;
 - teise isiku nimel aktsionäri või osaniku esindajana tegutsemine või teise isiku sellesse rolli määramise korraldamine.

⁸ Riiklikud asutused peavad siiski juhendit oma järelevalveülesannete täitmisel arvesse võtma.

⁹ See hõlmab nii juriidilisi kui ka füüsilisi isikuid. Vt FATF-i sõnastikus mõiste „määratud mittefinantsettevõtjad ja -kutsealad“ määratlust.

18. FATF-i TCSP määratlus hõlmab neid usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujaid, keda FATF-i soovitused mujal ei käsitle. Seetõttu ei hõlma see finantseerimisasutusi, advokaate, notareid, muid sõltumatuid õigusvaldkonna spetsialiste ega raamatupidajaid. Nende sektorite kohta on välja antud eraldi juhendid, mida tuleb soovitusega 22 hõlmatud teenuste osutamisel kohaldada. Kõik TCSP tegevusega tegelevad kutsetöötajad ja üksused peavad siiski lähtuma ka TCSP-de juhendist, sest see on koostatud konkreetsetelt nende teenuste jaoks.

Põhinäitajad

19. TCSP-d võivad tegutseda eri vormides. Mõnes riigis on need peamiselt õigusvaldkonna spetsialistid ja raamatupidajad. Teistes riikides, eelkõige seal, kus on palju mitteresidentidest klientide äritegevust, tegutsevad TCSP-dena sõltumatud usaldushaldusettevõtjad. Neid võivad omada ja juhtida nende juhid või kõrgemad juhid. Samuti võivad need olla finantseerimisasutuste või professionaalide tütarettevõtjad. Mõnikord kuuluvad nad rahvusvahelistesse pangandusväliste finantsteenuste kontsernidesse, mis osutavad TCSP teenuseid rohkem kui ühes jurisdiktsioonis, või tegutsevad TCSP-dena muud kutsetöötajad. Mõnes riigis moodustavad usaldushaldusteenuse pakkujad, näiteks usaldushaldusettevõtjad, ja äriühingute teenuse pakkujad eraldi üksuste kategooriad, mille suhtes kehtivad erinevad järelevalvenõuded. Seetõttu ei osuta kõik TCSP-de sektoris tegutsevad isikud ja ettevõtjad kõiki TCSP määratluses loetletud teenuseid. Risk tuleb tuvastada ja seda juhtida iga teenuse puhul eraldi.
20. Eri professionaalide, sealhulgas TCSP-de rollid ja seega ka riskid on sageli erinevad. Mõnes valdkonnas on eri professionaalide sektorid siiski omavahel seotud. Seoseid esineb ka professionaalide ja finantseerimisasutuste vahel. Näiteks võivad FATF-i soovitustega hõlmatud usaldushalduse ja äriühingute teenuseid osutada lisaks spetsialiseerunud TCSP-dele ka finantseerimisasutused, õigusvaldkonna spetsialistid ja raamatupidajad.

TCSP-de tegevused

21. TCSP-d osutavad väga erinevaid teenuseid. Erinevused võivad puudutada teenuse osutamise viisi, kliendisuhete ulatust ja kestust ning tegevuse mahtu. Mõni neist üksustest koosneb näiteks ainult ühest isikust. Juhend on mõeldud kõigile TCSP-dele ja kirjeldab riskipõhist lähenemist, millega tagada FATF-i soovituste täitmine.

TCSP-de teenuste haavatavused

22. Kurjategijad võivad püüda säilitada kontrolli kuritegelikul teel saadud vara üle ja samal ajal takistada õiguskaitseasutustel vara päritolu ning omanikku kindlaks teha. Nad võivad pidada äriühinguid ning sageli ka usaldushaldusi ja muid samalaadseid õiguslikke üksusi selle eesmärgi saavutamiseks sobivateks vahenditeks. Variettevõtteid¹⁰, millel puudub tegelik majandustegevus või vara, võib kasutada õiguspärasel eesmärgil, näiteks tehingu tegemiseks. Neid võidakse aga kasutada ka tegeliku kasusaaja varjamiseks või õiguspärasuse mulje tugevdamiseks. Kurjategijad võivad väärkasutada ka TCSP-de asutatud riiulifirmasid¹¹, otsides juurdepääsu pikemat aega tegevuseta seisnud äriühingutele. Nii võidakse püüda jätta muljet, et äriühing on usaldusväärne ja

¹⁰ Variettevõtte on äriühing, millel puudub iseseisev tegevus, märkimisväärne vara, jätkuv majandustegevus või töötajad.

¹¹ Riiulifirma on äriühing, mille aktsionärid või osanikud, juhid ja sekretär on mitteaktiivsed ning mis on jäetud pikemaks ajaks tegevuseta, isegi kui kliendisuhe on juba loodud.

tavapäraselt tegutsev, sest see on olnud olemas juba aastaid. Riiulifirmad võivad muuta üksuste struktuurid veelgi keerukamaks ja varjata seeläbi tegeliku kasusaaja andmeid.

23. Paljusid käesoleva juhendi riskipõhise lähenemise põhimõtteid saab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel kohaldada ka eelkuritegude suhtes, eelkõige muude finantskuritegude, näiteks maksukuritegude korral. Riskipõhise lähenemise tulemuslik kohaldamine asjaomastele eelkuritegudele tugevdab ka rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmist. TCSP-del võivad olla erikohustused selliste eelkuritegude nagu maksukuritegude riskide tuvastamisel. Järelevalveasutustel võib omakorda olla roll nende kuritegude järelevalves ja nõuete täitmise tagamisel. Seetõttu peavad TCSP-d ja järelevalveasutused lisaks käesolevale juhendile arvesse võtma muid juhiseid, mis võivad olla eelkuritegude riskide juhtimisel asjakohased.

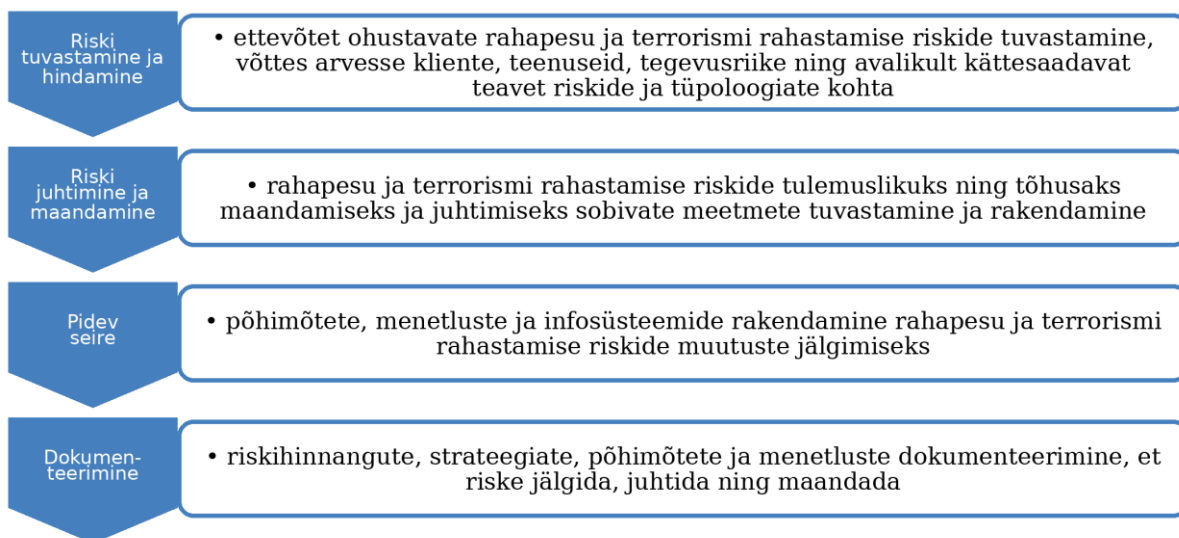
TCSP-dele kohaldatavad FATF-i soovitused

24. TCSP-sid puudutavate FATF-i soovitude põhieesmärk on tagada, et nende tegevust ja teenuseid ei kasutataks ära kuritegevuse, rahapesu ega terrorismi rahastamise hõlbustamiseks. Soovituse 22 nõudeid, mis käsitlevad hoolsusmeetmeid, andmete säilitamist, riikliku taustaga isikuid, uusi tehnoloogiaid ja kolmandatele isikutele tuginemist ning on sätestatud soovitustes 10, 11, 12, 15 ja 17, tuleb teatavatel asjaoludel kohaldada ka TCSP-dele.
25. Soovitust 22 kohaldatakse TCSP-dele, kui nad valmistavad ette või teevad kliendi jaoks eespool punktis 17 nimetatud tegevustega seotud tehinguid.
26. Soovituse 23 kohaselt kohaldatakse TCSP-dele soovitusi 18, 19, 20 ja 21, kui nad teevad kliendi nimel või jaoks eespool soovituses 22 kirjeldatud tegevustega seotud tehingu. Need soovitusel käsitlevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrolli, meetmeid riikide suhtes, kes FATF-i soovitusi ei täida või täidavad ebapiisavalt, kahtlasest tegevusest teatamist ning sellega seotud teavitamiskeeldu ja konfidentsiaalsusnõudeid. III osas antakse lisajuhiseid soovitustest 22 ja 23 tulenevate kohustuste kohaldamise kohta TCSP-dele.
27. Riigid peavad kehtestama kõige sobivama õigus- ja järelevalvekorra. See peab olema kohandatud asjaomaste rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide maandamiseks ning võtma arvesse TCSP-de tegevust ja neile kohaldatavaid kutse-eetika nõudeid.

II osa – Riskipõhine lähenemine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele

Mis on riskipõhine lähenemine?

28. Riskipõhine lähenemine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele tähendab, et riigid, pädevad asutused ning professionaalid, sealhulgas TCSP-d, tuvastavad, hindavad ja mõistavad neid ohustavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Nad võtavad vajalikud meetmed, et neid riske tulemuslikult ja tõhusalt maandada ning juhtida.
29. TCSP peab tuvastama ja pidevalt mõistma nii kogu sektorit kui ka konkreetselt tema teenuseid, kliendibaasi ning tegevusjurisdiktsioone puudutavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Samuti peab ta hindama olemasolevate ja võimalike riskikontrollide tulemuslikkust. See nõuab ressursse ja koolitust. Järelevalveasutus peab mõistma oma järelevalvevaldkonna eripäraseid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning seda, mil määral saab tõkestamismeetmetelt mõistlikult eeldada nende riskide maandamist.
30. Riskipõhine lähenemine ei taga, et rikkumisi kunagi ei esine. Võib juhtuda, et TCSP on riskide tuvastamiseks ja maandamiseks rakendanud mõistlikke ning proportsionaalseid meetmeid, kuid teda kasutatakse üksikjuhul siiski rahapesuks või terrorismi rahastamiseks. Igal riskipõhisel lähenemisel on piirid. Rahapesu ja terrorismi rahastamine on siiski tegelik ning tõsine probleem, millega TCSP-d peavad tegelema, et nad seda tahtlikult ega tahtmatult ei soodustaks või hõlbustaks.
31. Riskipõhise lähenemise põhielemendid võib kokku võtta järgmiselt:

32. FATF ajakohastas 2012. aastal oma soovitusi, et need vastaksid muutuvatele riskidele ja tugevdaksid üleilmseid kaitsemeetmeid. Eesmärk jäi samaks: kaitsta finantssüsteemi terviklikkust, andes riikidele ajakohased vahendid finantskuritegevuse vastu võitlemiseks.
33. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel hakati riskipõhist lähenemist rohkem rõhutama, eelkõige ennetusmeetmete ja järelevalve puhul. Kuigi 2003. aasta soovitusel

- nägid mõnes valdkonnas ette riskipõhise lähenemise, käsitati seda 2012. aasta soovitusel riigi tõkestamisraamistiku olulise alusena.¹²
34. Riskipõhine lähenemine võimaldab riikidel FATF-i standardite raamistikus võtta paremini kohandatud meetmeid. Nii saab ressursse sihipärasemalt, tulemuslikumalt ja tõhusamalt kasutada ning kohaldada riski laadiga proportsionaalseid ennetusmeetmeid.
 35. Riskipõhise lähenemise rakendamine on seega FATF-i standardite tulemuslikuks rakendamiseks riikide ja TCSP-de poolt hädavajalik.¹³
 36. FATF-i soovitusel ei määrata ühtegi sektorit ette suurema riskiga sektoriks. Standardites tuuakse välja sektorid, mis võivad olla rahapesu ja terrorismi rahastamise suhtes haavatavad. Üldine riskitase tuleb määrata sektori riikliku hindamise alusel. Sama sektori eri üksused võivad kujutada suuremat või väiksemat riski sõltuvalt mitmest tegurist. Nende hulka kuuluvad teenused, tooted, kliendid, geograafiline asukoht, ennetusmeetmed ja üksuse nõuete täitmise programmi tugevus.
 37. Soovitus 1 määratakse riskipõhise lähenemise kohaldamisala järgmiselt:
 - a) Kelle suhtes tuleb riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korda kohaldada? Lisaks FATF-i soovitustega juba hõlmatud sektoritele ja tegevustele¹⁴ peavad riigid hõlmama ka muid asutusi, sektoreid või tegevusi, kui nendega kaasneb suurem rahapesu ja terrorismi rahastamise risk. Riigid võivad kaaluda teatavate asutuste, sektorite või tegevuste vabastamist mõnest tõkestamiskohustusest, kui kindlaksmääratud tingimused on täidetud. Näiteks peab olema tõendatud väike rahapesu ja terrorismi rahastamise risk ning vabastus on lubatud üksnes rangelt piiratud ja põhjendatud juhtudel.¹⁵
 - b) Kuidas tuleb tõkestamiskorrale alluvate isikute üle teha järelevalvet või jälgida nõuete täitmist? Järelevalveasutused peavad tagama, et TCSP-d täidavad soovitusest 1 tulenevaid kohustusi. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused peavad arvestama TCSP enda riskihinnangut ja riskimaandusmeetmeid. Samuti tuleb tunnustada riikliku riskipõhise lähenemisega lubatud kaalutlusruumi.
 - c) Kuidas peavad tõkestamiskorrale alluvad isikud nõudeid täitma? Riskipõhise lähenemise üldpõhimõtte kohaselt tuleb suurema riski korral võtta riskide juhtimiseks ja maandamiseks tugevdatud meetmeid. Suurema riskiga olukorras peavad ennetusmeetmed ja kontrollid olema ulatuslikumad, põhjalikumad, sagedasemad või intensiivsemad. TCSP peab kohaldama kõiki allpool punktides a-d nimetatud hooldusmeetmeid¹⁶:
 - a) tuvastama kliendi isikusamasuse ja kontrollima seda;
 - b) tuvastama tegeliku kasusaaja ning võtma mõistlikke meetmeid tema isikusamasuse kontrollimiseks;
 - c) mõistma ärisuhte eesmärki ja laadi; ning

¹² Soovitus 1.

¹³ Riskipõhiste ennetus- ja riskimaandusmeetmete tulemuslikkust hinnatakse riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra vastastikuse hindamise osana. Tulemuslikkuse hindamisel mõõdetakse, mil määral saavutab riik tugeva tõkestamissüsteemi jaoks keskseid kindlaksmääratud tulemusi. Samuti analüüsitakse, mil määral annab riigi õigus- ja institutsiooniline raamistik oodatud tulemusi. Kui hindajad otsustavad, kas riigi tõkestamismeetmetes esineb puudusi ja kui olulised need on, peavad nad arvesse võtma riske ning riskipõhise lähenemise võimaldatavat paindlikkust (FATF, 2013f).

¹⁴ Vt sõnastikus mõistete „DNFBP“ ning „finantseerimisasutused“ määratlusi.

¹⁵ Vt soovitus 1 tõlgendavat märkust.

¹⁶ Vt soovitus 10.

- d) d)kohaldama ärisuhtes pidevaid hoolsusmeetmeid. Kui rahapesu ja terrorismi rahastamise risk hinnatakse väiksemaks, võivad kontrollide ulatus, sagedus või intensiivsus olla suhteliselt väiksemad. Tavapärase riskitaseme korral kohaldatakse tavapäraseid tõkestamiskontrolle.
- e) Kliendisuhete loomise kaalumine. TCSP ei pea riski täielikult vältima. Isegi kui riskihinnangu kohaselt võivad kliendile osutatavad teenused olla rahapesu ja terrorismi rahastamise suhtes haavatavad, ei tähenda see, et kõik TCSP-d ning kõik nende kliendid või teenused kujutavad suuremat riski. Arvesse tuleb võtta ka rakendatud riskimaandusmeetmeid.
- f) TCSP-de tähtsus kogu majandusele. TCSP-del on sageli riigi õigus- ja majanduselus oluline roll. Nende panus on väga tähtis ettevõtjate registreerimise menetluses, vajalike dokumentide vormistamisel ja professionaalse nõustamise osutamisel. Ühegi kliendirühmaga seotud risk ei ole muutumatu. Eeldada võib, et eri tegurite alusel liigitatakse ka sama kliendirühma üksikud kliendid näiteks väikese, keskmisest väiksema, keskmisest suurema või suure riskiga kategooriasse. Üksikasjalik kirjeldus on III osas. Riskimaandusmeetmeid tuleb kohaldada vastavalt riskitasemele.

Probleemkohad

- 38. Riskipõhise lähenemise rakendamisel võib TCSP-l olla keeruline kindlaks määrata, milliseid meetmeid on vaja võtta. Riskipõhine lähenemine nõuab nii riigi kui ka ettevõtte tasandil ressursse ja asjatundlikkust, et koguda ning tõlgendada riskiteavet, töötada välja ja ajakohastada tulemuslikke menetlusi ja süsteeme ning koolitada töötajaid. See eeldab, et menetlusi ja süsteeme kavandavad ning rakendavad isikud teevad põhjendatud ja koolitusel põhinevaid otsuseid. Tavad võivad seetõttu erineda, kuid see võib tuua suurema riskiga valdkondade lahendamiseks kaasa ka uuenduslikke meetodeid. Samas võib TCSP-l olla ebaselge, kuidas järelevalveraamistikku täita, ning sektoril võib olla raske kohaldada ühtset lähenemist.
- 39. TCSP-d peavad riske hästi mõistma ja suutma teha põhjendatud otsuseid. Selleks peavad kutseala esindajad ja kutsealal tegutsevad isikud arendama kogemuse ning koolituse kaudu oma asjatundlikkust. Kui TCSP püüab riskipõhist lähenemist rakendada ilma piisavate teadmiste, asjatundlikkuse või sektori riskide mõistmiseta, võib ta teha ekslikke otsuseid. Riski ülehindamine võib põhjustada ressursside ebaotstarbekat kasutamist. Riski alahindamine võib aga kaasa tuua ebapiisavate ressursside kasutamise ja seega haavatavuste tekkimise.
- 40. Mõni TCSP töötaja ei pruugi tunda end riskipõhiste otsuste tegemisel kindlalt. See võib põhjustada liigset ettevaatlikkust või seda, et otsuse põhjenduste dokumenteerimisele kulutatakse ebaproportsionaalselt palju aega. Samuti võib see soodustada riskihindamisel pelgalt kontrollnimekirja täitmist.
- 41. Põhjendatud otsuste tegemine sõltub pädevate asutuste ja SRB-de heast teabe- ning luureteabevahetusest. TCSP-sid aitavad ka heade tavade juhendid, koolitused, sektoriuuringud ning muu kättesaadav teave ja materjalid. TCSP-del peab olema neile lihtne juurdepääs, et otsused põhineksid võimalikult headel teadmistel.
- 42. TCSP-de klientidele pakutavad teenused ja tooted on erinevad ega ole täielikult finantsiga seotud. FATF-i soovitusi kohaldatakse TCSP-dele võrdselt siis, kui nad tegelevad kindlaksmääratud tegevusega. See hõlmab hoolsusmeetmete kohustusi, kahtlastest tehingutest teatamist ja sellega seotud teavitamiskeeldu, andmete säilitamist, riikliku

taustaga isikute või uute tehnoloogiatega seotud riskide tuvastamist ja juhtimist ning teistele kolmandast isikust finantseerimisasutustele ja professionaalidele tuginemist.

1. tekstikast. TCSP-de riskipõhise lähenemise eriprobleemid

Nõuete täitmise kultuur ja piisavad ressursid. Riskipõhise lähenemise rakendamiseks peab TCSP riske põhjalikult mõistma ja suutma teha põhjendatud otsuseid. Eelkõige peavad TCSP ja tema juhtkond tunnistama nõuete täitmise kultuuri tähtsust kogu organisatsioonis. Selle rakendamiseks tuleb eraldada piisavalt ressursse, võttes arvesse organisatsiooni suurust, tegevuse ulatust ja laadi. Asjatundlikkust tuleb arendada näiteks koolituse, värbamise, professionaalse nõustamise ja praktilise õppimise kaudu. Samuti tuleb eraldada ressursid riskiteabe kogumiseks ja tõlgendamiseks nii riigi kui ka asutuse tasandil ning menetluste ja süsteemide arendamiseks. See hõlmab tulemusliku otsustamise tagamist. Protsessile tuleb kasuks asjaomaste pädevate asutuste ja SRB-de teabevahetus. Väärtuslikud on ka nende antavad heade tavade juhised.

Teenuste ja klientide märkimisväärtus erinevus. TCSP-d võivad väga palju erineda osutatavate teenuste ulatuse ja laadi ning teenindatavate klientide poolest. Erinevused võivad puudutada ka ettevõtte suurust, suunilust, omandistruktuuri ning ettevõtte ja töötajate professionaalset taset. Riskipõhise lähenemise rakendamisel peab TCSP tegema oma konkreetsete teenuste ja tegevuste kohta põhjendatud otsuseid. Seetõttu ei pruugi kaks TCSP-d rakendada täpselt ühesuguseid üksikasjalikke tavasid.

Sobivad riskimaandusmeetmed sõltuvad ka teenusepakkuja rolli ja osaluse laadist ning neist tulenevatest riskidest. Asjaolud võivad teenusepakkuja löikes märkimisväärselt erineda. Mõni esindab klienti vahetult usaldushalduri või juhina ja kontrollib õigusliku üksuse või juriidilise isiku tegevust. Teine on kaasatud üksnes kindlal eesmärgil, näiteks pakub ainult registreeritud asukoha teenust, ning peab äriühingu tegevuse kohta tuginema väliste juhtide antud teabele.

Juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste tegelike kasusaajate läbipaistvus. TCSP-d osalevad juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste asutamises, juhtimises või haldamises, kuigi paljudes riikides võib seda teha iga juriidiline või füüsiline isik. Kui TCSP täidab sellist „väravahoidja“ rolli, võib tal olla keeruline hankida ja ajakohasena hoida tegeliku kasusaaja täpseid andmeid. See sõltub tema klientide laadist ja tegevusest. Probleeme võib tekkida ka uute klientide vastuvõtmisel, kui teises jurisdiktsioonis asutatud juriidilise isiku, tema omanike, kontrolli teostavate isikute või tegelike kasusaajatega on seotud vähe majandustegevust. Olenemata sellest, kas tegeliku kasusaaja andmed pärinevad avalikust registrist, muust kolmandast allikast või kliendilt, esineb alati andmete ebatäpsuse risk, eriti kui lähteandmed on esitatud deklaratiivselt. Neist riskidest hoolimata tuleb tegeliku kasusaaja kindlakstegemist peaaegu alati alustada vahetule kliendile küsimuste esitamisest, kui ei kohaldu ükski erand, näiteks kui klient on börsil noteeritud äriühing. Kliendi esitatud teavet tuleb võimaluse korral kontrollida avalike registrite ja muude kolmandate allikate abil. Vajaduse korral tuleb esitada kliendile lisaküsimusi. Eesmärk on saavutada põhjendatud kindlus tegeliku kasusaaja isikusamasuses. Praktilisi lisajuhiseid annab 2. tekstikast.

Kuritegevuse risk. TCSP peab olema tähelepanelik osutatavate teenustega kaasnevate rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide suhtes. Nii saab vältida võimalust, et ta paneb toime rahapesu või terrorismi rahastamise kuriteo või aitab sellele kaasa. TCSP peab end kaitsma kurjategijate ja terroristide väärkasutuse eest. Tähelepanu tuleb pöörata ka TCSP teenuste eest tasumiseks kasutatavate vahendite päritolule ja makseviisidele. Need võivad tingida vajaduse jälgida kliente ning nende vahendeid ebatavalise või kahtlase tegevuse tuvastamiseks põhjalikumalt.

Vastutuse jaotamine riskipõhise lähenemise korral

43. Tulemuslik riskipõhine kord põhineb riigi õigus- ja järelevalvekäsitusel ning kajastab seda. Samuti võetakse arvesse finantssektori laadi, mitmekesisust, arengutaset ja riskiprofiili. TCSP peab tuvastama ja hindama oma rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, võttes arvesse soovitusi 1 kohaseid riiklikke riskihinnanguid ning riigi õigus- ja

- järelevalveraamistikku. See hõlmab valdkondi, mille puhul on ette nähtud märkimisväärne risk ja kindlad riskimaandusmeetmed. TCSP peab võtma asjakohaseid meetmeid oma rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamiseks ja hindamiseks. Tal peavad olema tuvastatud riskide tulemuslikku juhtimist ning maandamist võimaldavad põhimõtted, kontrollid ja menetlused.¹⁷ Suurema riski korral peab TCSP alati kohaldama tugevdatud hoolsusmeetmeid, kuigi riigi õigusaktides ei pruugi olla täpselt määratud, kuidas suuremat riski maandada, näiteks kui intensiivne peab olema tugevdatud pidev seire.
44. TCSP riskimaandusstrateegias tuleb arvestada kohaldatavat riiklikku õigus-, regulatiiv- ja järelevalveraamistikku. Kui riik määrab, kui suures ulatuses võib TCSP ise riskimaandamise viisi otsustada, peab ta kaaluma sektori suutlikkust rahapesu ja terrorismi rahastamise riske tulemuslikult tuvastada ning juhtida. Samuti tuleb hinnata, kas järelevalveasutustel on TCSP-de riskijuhtimise nõuetekohaseks kontrollimiseks ja puuduste kõrvaldamiseks piisavalt asjatundlikkust ning ressursse. Riik võib arvesse võtta ka pädevate asutuste tööendeid sektori nõuetele vastavuse taseme ja sektori riskikäsitlemise kohta. Areneva teenuste sektori või alles kujuneva õigus-, regulatiiv- ja järelevalveraamistikuga riik võib leida, et TCSP-d ei ole veel täielikult valmis riske tulemuslikult tuvastama ning juhtima. Sellisel juhul võib olla asjakohane rakendada tõkestamisnõudeid üksikasjalikumate ettekirjutuste alusel, kuni sektori teadmised ja kogemus paranevad.¹⁸
 45. TCSP-sid ei tohi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvest vabastada isegi siis, kui nende nõuete täitmise kontrollid on piisavad. Riskipõhine lähenemine võimaldab pädevatel asutustel suunata rohkem järelevalveressursse suurema riskiga üksustele.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamine

46. Täpse, õigeaegse ja objektiivse rahapesu ja terrorismi rahastamise riske käsitleva teabe kättesaadavus on tulemusliku riskipõhise lähenemise eeltingimus. Soovituse 1 tõlgendava märkuse punkti 3 kohaselt peavad riigid looma mehhanismid, mille kaudu antakse riskihinnangute tulemuste kohta asjakohast teavet kõigile asjaomastele pädevatele asutustele, kutseala isereguleerivatele organitele, finantseerimisasutustele ja TCSP-dele. Kui teave ei ole hõlpsasti kättesaadav, on TCSP-del raske riski õigesti tuvastada. Nii võib juhtuda näiteks siis, kui pädevatel asutustel ei ole riskide hindamiseks piisavalt andmeid, nad ei saa olulist riski- ja ohuteavet jagada või juurdepääsu teabele piirab tsensuur.
47. Soovituse 34 kohaselt peavad pädevad asutused, järelevalveasutused ja kutseala isereguleeruvad organid koostama juhiseid ning andma finantseerimisasutustele ja professionaalidele tagasisidet. Juhised ja tagasiside aitavad asutustel ning ettevõtjatel tuvastada rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ja kohandada oma riskimaandusprogramme.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine

48. Riski hindamisel peavad riigid, pädevad asutused, sealhulgas järelevalveasutused, kutseala isereguleeruvad organid ja TCSP-d kindlaks tegema, kuidas tuvastatud rahapesu ning terrorismi rahastamise ohud neid mõjutavad. Saadud teavet tuleb analüüsida, et

¹⁷ Soovitus 1 ja selle tõlgendav märkus.

¹⁸ Hinnang võib põhineda II osas kirjeldatud elementide kombinatsioonil ning objektiivsetel kriteeriumidel, näiteks vastastikuse hindamise aruannetel, järelkontrolliaruannetel või finantssektori hindamisprogrammil (FSAP).

mõista riskide realiseerumise tõenäosust ning võimalikku mõju üksikule TCSP-le, kogu sektorile ja riigi majandusele. Esmalt liigitatakse riskid sageli väikseks, keskmiseks või suuremaks, keskmiseks, keskmisest suuremaks või suureks. Riskihindamine ei piirdu kvantitatiivse ja kvalitatiivse teabe kogumisega, vaid eeldab selle nõuetekohast analüüsimist. Teave on tulemusliku riskimaandamise alus ja seda tuleb asjakohasuse säilitamiseks ajakohasena hoida.¹⁹

49. Pädevad asutused, sealhulgas järelevalveasutused ja SRB-d, peavad kasutama oskuslikke ning usaldusväärseid töötajaid, kelle värbamisel tehakse vajaduse korral sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamine. Töötajate tehnilised vahendid peavad vastama nende ülesannete keerukusele. TCSP, kes peab klientide vastuvõtmisel tavapäraselt tegema palju päringuid, näiteks ettevõtte suuruse või laia geograafilise tegevusulatusetõttu, võib samuti kaaluda nõuetekohaselt värvatud ja kontrollitud oskuslike ning usaldusväärsete töötajate kasutamist. Selline TCSP võib abi saamiseks kaaluda ka praegu kättesaadavaid tehnoloogialahendusi, sealhulgas tehisintellekti, ja tarkvaraprogramme.
50. TCSP peab välja töötama sisemised põhimõtted, menetlused ja kontrollid. Need hõlmavad sobivat nõuete täitmise juhtimise korraldust ning piisavaid taustakontrolli menetlusi, et töötajate värbamisel järgitaks kõrgeid standardeid. Samuti peab TCSP kehtestama töötajate pideva koolitamise programmi. Koolituse põhjalikkus peab vastama töötajate ülesannete keerukusele.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamine ja juhtimine

51. FATF-i soovitude kohaselt peavad professionaalid, riigid, pädevad asutused ja järelevalveasutused riskipõhise lähenemise rakendamisel otsustama, kuidas tuvastatud rahapesu ning terrorismi rahastamise riske kõige sobivamalt ja tulemuslikumalt maandada ning juhtida. Suurema riski korral tuleb võtta tugevdatud meetmeid. Väiksema riski korral võib kohaldada vähem rangeid meetmeid.²⁰
 - a) Riik võib jätta kohaldamata mõne FATF-i soovitus, mis nõuab TCSP-lt kindla toimingutegemist, kui:
 - a. rahapesu ja terrorismi rahastamise väike risk on tõendatud, erand on rangelt piiratud ning põhjendatud ja puudutab kindlat liiki TCSP-sid; või
 - b. füüsiline või juriidiline isik tegeleb finantstegevusega üksnes juhuti või väga piiratud ulatuses, mistõttu risk on väike, ning soovitus 1 tõlgendava märkuse punktis 6 sätestatud erandi tingimused on täidetud.
 - b) Lihtsustatud meetmeid kohaldada sooviv riik peab hindama sihtrühmaks oleva kliendi- või tootekategooriaga seotud väiksemat riski, määrama riski madalama taseme ning nõutavate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete ulatuse ja intensiivsuse. Seejuures peavad olema täidetud soovitus 1 tõlgendava märkuse punktis 6 sätestatud asjaomase erandi tingimused. Eri soovitustes kirjeldatakse üksikasjalikumalt, kuidas seda üldpõhimõtet konkreetsete nõuete suhtes kohaldada.²¹
52. Riskipõhise lähenemise tulemuslikkus sõltub sellest, kas pädevatel asutustel ja TCSP-del on ühine arusaam lähenemise sisust, kohaldamisviisist ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide käsitlemisest. Lisaks kaalutlusruumi määravale õigus- ja regulatiivraamistikule peavad TCSP-d tuvastatud riske käsitlema. Pädevad asutused peavad andma TCSP-dele riskipõhise lähenemise juhiseid, mis aitavad täita rahapesu ja

¹⁹ FATF (2013a), punkt 10. Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamise ning hindamise kohta vt täpsemalt ka I osa D jaotist.

²⁰ Eeldusel, et riigi õigusraamistik võimaldab kohaldada lihtsustatud hoolsusmeetmeid.

²¹ Näiteks soovitus 22 kliendi suhtes kohaldatavate hoolsusmeetmete kohta.

- terrorismi rahastamise tõkestamise õigus- ja regulatiivseid kohustusi. Pädevate asutuste ning sektori pideva ja tulemusliku suhtluse toetamine on hädavajalik.
53. Pädevad asutused peavad tunnistama, et riskipõhise korra puhul ei rakenda kõik TCSP-d ühesuguseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmeid. TCSP-d peavad aga mõistma, et riskipõhine lähenemine ei vabasta neid tulemuslike kontrollimeetmete rakendamisest.

III osa – Juhised TCSP-dele

Riski tuvastamine ja hindamine

54. TCSP peab oma kliendibaasi arvesse võttes võtma sobivaid meetmeid, et kogu ettevõtte tasandil tuvastada ja hinnata võimalust, et teda kasutatakse rahapesuks või terrorismi rahastamiseks. Riskihinnangud tuleb dokumenteerida ja ajakohasena hoida. Samuti peavad olema kehtestatud sobivad mehhanismid riskihinnangu teabe esitamiseks pädevatele asutustele ja järelevalveasutustele. Riskihindamise laad ja ulatus peavad vastama tegevuse liigile, klientide laadile ning tegevuse mahule.
55. Riskid võib jagada kolme kategooriasse: a) riigi- või geograafiline risk; b) kliendirisk; ning c) tehingu- või teenuserisk ja sellega seotud teenuse osutamise kanali risk. Iga kategooria all loetletud riskid ja ohumärgid ei ole ammendavad. Need annavad TCSP-le riskipõhise lähenemise kavandamiseks lähtepunkti.
56. TCSP peab lähtuma ka oma riigi riiklikust riskihinnangust ning pädevate asutuste ja järelevalveasutuste koostatud riskihinnangutest.
57. Enne üldise riskitaseme ja sobiva riskimaandustaseme kindlaksmääramist peab TCSP arvesse võtma kõiki asjakohaseid riskitegureid. Riskihinnang võib tugineda riikliku ja riikideülese riskihinnangu järeldustele, pädevate asutuste sektoriaruannetele TCSP teenuste või sektori olemuslike riskide kohta ning TCSP tegevusjurisdiktsioone puudutavatele riskiaruannetele. Arvesse tuleb võtta ka muud teavet, mis võib olla konkreetse tegevuse riskitaseme hindamiseks oluline. Selleks võivad olla näiteks ajakirjandusartiklid ja muu laialdaselt kättesaadav avalik teave, milles tuuakse esile teatavas jurisdiktsioonis ilmnunud probleemid.
58. TCSP võib tugineda ka FATF-i juhistele näitajate ja riskitegurite kohta. Kliendisuhete kestel on tähtsad kliendi riskiprofiili pideva seire ja läbivaatamise menetlused. Pädevad asutused peavad kaaluma, kuidas anda TCSP-dele kõige paremini teada riiklike ja riikideüleste riskihinnangute tulemustest ning muust teabest, mis võib olla asjaomases riigis tegutseva TCSP riskitaseme hindamiseks oluline.
59. TCSP-de tavapäraste teenuste laadi tõttu ei sobi enamikule neist finantseerimisasutustes kasutatavad automaatsed tehinguseire süsteemid. TCSP teadmised kliendist ja tema äritegevusest arenevad pikaajalise ning suhtlusel põhineva kutsealase suhte jooksul. TCSP ei pea kliendi tegevust ise uurima. Tal võib siiski olla hea võimalus tuvastada ärisuhte käigus töö liigi või kliendi tegevuse laadi muutusi. Arvesse tuleb võtta ka lühiajaliste kliendisuhete riske. Need suhted võivad olemuslikult, kuid mitte tingimata, olla väikse riskiga, näiteks ühekordse kliendisuhete korral. TCSP peab tähelepanu pöörama ka sellele, millist kutseteenust olemasolev või võimalik klient soovib ja millised riskid sellega kaasnevad.
60. Kindlate klientide või kliendikategooriate ja teatud tööliikidega seotud riskide tuvastamine võimaldab TCSP-l määrata ning rakendada nende maandamiseks mõistlikke ja proportsionaalseid meetmeid ning kontrollid. Riskid ja sobivad meetmed sõltuvad TCSP rolli ning osaluse laadist. Ühte tehingut tegevad klienti esindava TCSP asjaolud võivad oluliselt erineda pikaajalises suhtes osaleva TCSP omadest.
61. Pideva seire ja läbivaatamise maht ning põhjalikkus sõltuvad suhte laadist ja sagedusest ning kliendi- ja tehinguriski terviklikust hinnangust. TCSP võib olla kohustatud konkreetse kliendi riskihinnangut muutma ka professionaalilt, kutseala isereguleeruvalt

- organilt või muust usaldusväärsest allikast, sealhulgas kliendi suunanud TCSP-lt saadud teabe põhjal.
62. TCSP võib riske hinnata eri kategooriate alusel. See annab võimalike riskide juhtimise strateegia ja võimaldab vajaduse korral hinnata iga kliendi riski mõistlikult ning proportsionaalselt.
 63. Riskikategooriatele eraldi või koos antav kaal võib võimaliku rahapesu ja terrorismi rahastamise üldriski hindamisel erineda. See sõltub TCSP või ettevõtte suurusest ja professionaalsest tasemest ning osutatavate teenuste laadist ja ulatusest. Kriteeriume tuleb vaadelda tervikuna, mitte eraldi. TCSP peab oma tegevuse eripära ja põhjendatud otsuse alusel iseseisvalt hindama, millise kaalu igale riskitegurile anda.
 64. Üldtunnustatud riskikategooriate kogumit ei ole. Käesolevas juhendis tuuakse näiteid kõige sagedamini kasutatavatest kategooriatest. Nende kohaldamiseks puudub üksainus meetod. Kategooriate eesmärk on pakkuda võimalike riskide hindamiseks ja juhtimiseks soovituslik raamistik. Väikeettevõtjatel ja füüsilisest isikust teenuseosutajatel on soovitatav vaadelda osutatavaid teenuseid. Näiteks võib äriühingu juhtimisteenusega kaasneda suurem risk kui muude teenustega.
 65. Kurjategijad kasutavad vara ja tehingute tegeliku kasusaaja varjamiseks mitmesuguseid võtteid ning mehhanisme. FATF on koondanud levinud võtted varasematesse uuringutesse, sealhulgas 2014. aasta läbipaistvuse ja tegeliku kasusaaja juhendisse ning FATF-i ja Egmont Grupi 2018. aasta ühisaruandesse tegeliku kasusaaja varjamise kohta. TCSP võib neist leida varjamisvõtete ja asjaomaste juhtumite üksikasjalikumaid kirjeldusi.
 66. Ettevõtete, eriti väikeettevõtjate, ning TCSP-de, eelkõige füüsilisest isikust teenuseosutajate praktiline lähtepunkt võiks olla järgmine. Paljud neist elementidest on olulised ka muude kliendi ees olevate kohustuste, näiteks usalduskohustuste ja üldiste järelevalvekohustuste täitmiseks:
 - a) Kliendi vastuvõtmise ja „tunne oma klienti“ põhimõtted: tuvastage klient, tema tegelikud kasusaajad ja tehingu tegelikud soodustatud isikud. Mõistke kliendi ja tema omanike vahendite ning vara päritolu²², samuti tehingu eesmärki ja laadi.
 - b) Teenuse vastuvõtmise põhimõtted: mõistke töö laadi. TCSP peab täpselt teadma, millist teenust ta osutab. Samuti peab ta mõistma, kuidas teenus võib hõlbustada kuritegeliku tululuigutamist või varjamist. Kui TCSP-l puuduvad vajalikud eriteadmised, ei tohi ta tööd vastu võtta.
 - c) Mõistke töö ärilist või isiklikku põhjendust. TCSP peab olema põhjendatult veendunud, et tehtaval on äriline või isiklik põhjus. Kui põhjus näib mõistlik ja tegelik, ei pea TCSP seda siiski objektiivselt hindama.

²² Vahendite ja vara päritolu on kliendi riskiprofiili kindlaksmääramisel oluline. Vahendite päritolu tähendab tegevust, millest kliendi vahendid saadakse, näiteks töötasu, kauplemistulu või usaldushaldusest tehtavad väljamaksed. Vara päritolu kirjeldab tegevusi, mille tulemusena on kujunenud kliendi kogu netovara, näiteks ettevõtte omamine, pärand või investeeringud. Mõne kliendi puhul võivad vahendite ja vara päritolu kattuda, kuid teiste puhul osaliselt või täielikult erineda. Näiteks võib altkäemaksu, korruptsiooni või ametiseisundi kuritarvitamise kahtluse tekitada riikliku taustaga isik, kes saab tagasihoidlikku ametlikku töötasu, kuid kellel on märkimisväärsed vahendid ilma ilmsete ärihuvide või pärandita. Riskipõhise lähenemise korral peab TCSP saavutama kliendi riskiprofiiliga proportsionaalse kindluse, et olemas on piisav teave kliendi vahendite ja vara päritolu õiguspärasuse hindamiseks.

- d) Pöörake tähelepanu ohumärkidele. Kui on põhjendatud alust kahtlustada, et vahendid pärinevad kuritegelikust tegevusest või on seotud terrorismi rahastamisega, tuleb tehingu asjaomased aspektid tähelepanelikult tuvastada ja põhjalikult läbi vaadata. Sellisel juhul tekib teatamiskohustus. Otsuse tegemise käigu dokumenteerimine tegevuskavas võib aidata ohumärke ja kahtluse näitajaid tõlgendada ning hinnata. Seejärel tuleb otsustada, kas ja milliseid meetmeid võtta.
- e) Eespool kirjeldatud tegevuse tulemus ehk konkreetse kliendi või tehingu terviklik riskihinnang määrab ettevõtte hoolsus- ja tugevdatud hoolsusmeetmete raames kogutavate tõendite ning dokumentide taseme ja laadi. See hõlmab vara või vahendite päritolu kontrollimist.
- f) TCSP peab punktides a-e nimetatud toimingud piisavalt dokumenteerima ja registreerima.

Riigi- või geograafiline risk

- 67. TCSP osutatav teenus võib olla suurema riskiga, kui selle tunnused on seotud suurema riskiga riigiga. Näiteks tuleb arvesse võtta:
 - a) usaldushalduses, äriühingus või muus juriidilises isikus kasutatavate vahendite päritoluriiki või praegust asukohta;
 - b) äriühingu või usaldushalduse asutamisriiki;
 - c) usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku põhitegevuse või olulise vara asukohta; ning
 - d) riiki, mille kodanik või maksuresident on usaldushalduse looja, soodustatud isik, kaitsja või muu usaldushalduse üle tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik või äriühingu või muu juriidilise isiku tegelik kasusaaja või selle üle tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik.
- 68. Suurema riskiga riigi või geograafilise piirkonna üldtunnustatud määratlus puudub. TCSP peab siiski pöörama tähelepanu järgmisele:
 - a) riigid või piirkonnad, mida usaldusväärsed allikad²³ nimetavad terrorismi rahastavaks või toetavaks või kus tegutsevad terroristlikuks tunnustatud organisatsioonid;
 - b) riigid, kus usaldusväärsate allikate kohaselt esineb märkimisväärselt organiseeritud kuritegevust, korruptsiooni või muud kuritegevust. See hõlmab riike, mis on ebaseaduslike uimastite, inimkaubanduse ja ebaseadusliku üle piiri toimetamise või ebaseaduslike hasartmängude oluline lähte- või transiidiriik;
 - c) riigid, mille suhtes kehtivad rahvusvaheliste organisatsioonide, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sanktsioonid, embargod või samalaadsed meetmed;
 - d) riigid, kus usaldusväärsate allikate kohaselt on nõrk valitsemine, õiguskaitse või järelevalvekord. See hõlmab FATF-i avaldustes nõrga rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korraga riikidena nimetatud riike, millega seotud ärisuhetele ja tehingutele peavad finantseerimisasutused ning professionaalid pöörama erilist tähelepanu;
 - e) riigid, mis usaldusväärsate allikate kohaselt ei tee pädevatele asutustele tegeliku kasusaaja andmete esitamisel koostööd. Seda võib hinnata FATF-i vastastikuse hindamise aruannete või eri koostöötasemeid käsitlevate organisatsioonide aruannete alusel, näiteks OECD üleilmse foorumi aruanded rahvusvaheliste maksuläbipaistvuse standardite täitmise kohta.

²³ „Usaldusväärsed allikad“ tähendab teavet, mille on koostanud hea mainega ja üleilmselt tunnustatud rahvusvahelised organisatsioonid või muud asutused ning mis tehakse avalikult ja laialdaselt kättesaadavaks. Lisaks FATF-ile ja FATF-i-laadsetele piirkondlikele organitele võivad sellised allikad olla muu hulgas riikideülesed või rahvusvahelised asutused, näiteks Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank ja rahapesu andmebüroode Egmont Grupp.

Kliendirisk

69. Näidetes võib TCSP klient olla füüsiline isik, kes on usaldushalduse looja või soodustatud isik, äriühingu või muu juriidilise isiku tegelik kasusaaja ja püüab näiteks varjata tegelikku kasusaajat või usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku üle tegelikku kontrolli teostavat füüsilist isikut. Klient võib olla ka äriühingu või muu juriidilise isiku kõrgema juhtkonna esindaja, kes püüab näiteks varjata omandistruktuuri.
70. Peamised riskitegurid, mida TCSP peab arvesse võtma, on järgmised:
 - a) TCSP kliendibaasi kuuluvad tegevusalad või sektorid, kus rahapesu või terrorismi rahastamise võimalused on eriti levinud.
 - b) Klientide hulgas on riikliku taustaga isikuid või nendega lähedalt seotud isikuid või pereliikmeid, keda käsitatakse suurema riskiga klientidena. Riikliku taustaga isikute tuvastamise kohta vt täpsemalt FATF-i 2013. aasta juhendit.
 - c) Klient loob ärisuhte või taotleb teenust ebatavalistel või ebatraditsioonilistel asjaoludel. Hindamisel tuleb arvesse võtta kõiki kliendi esindamise asjaolusid.
 - d) Üksuse või suhte struktuur või laad raskendab tegeliku kasusaaja või kontrolliva osaluse õigel ajal tuvastamist. Samuti võib klient püüda varjata oma äritegevust, omandistruktuuri või tehingute laadi, näiteks järgmiselt:
 - a. Variettevõtte või riilifirma põhjendamatu kasutamine. Samuti sellise juriidilise isiku kasutamine, mille omand kuulub esindajaaktsiate või esitajaaktsiate kaudu või mida kontrollivad esindajast juhid või juriidilised isikud. Äriühingu asutamine ja vara haldamine võidakse jaotada eri riikide vahel. Kõigil neil juhtudel puudub ilmne õiguslik, õiguspärane maksu-, äriline, majanduslik või muu põhjus.
 - b. Mitteametlike kokkulepete põhjendamatu kasutamine, näiteks kui pereliikmed või lähedased isikud tegutsevad esindajaaktsionäride või -juhtidena ilma ilmse õigusliku, õiguspärase maksu-, ärilise, majandusliku või muu põhjuseta.
 - c. Usaldushalduse struktuuri kasutamine maksudest kõrvalehoidmiseks või omandi varjamiseks, et paigutada vara tulevaste kohustuste vältimiseks kättesaamatusse kohta.
 - e) Kontrolli- või omandistruktuur on ilma selge selgituseta ebatavaliselt keerukas. Tehingud, struktuurid, geograafiline asukoht, rahvusvaheline tegevus või muud tegurid ei vasta TCSP arusaamale kliendi äritegevusest ega usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku asutamise või haldamise majanduslikust eesmärgist.
 - f) Vara ebatavaliselt suur maht või tehingud, mis on sarnase profiiliga kliendi puhul mõistlikult eeldatavast märksa suuremad. See võib viidata vajadusele käsitada klienti suurema riskiga isikuna, kuigi teda muidu selliseks ei peetaks.
 - g) TCSP-le juhiseid andev isik pakub teenuse eest erakordselt suurt tasu, kuigi teenus tavaliselt sellist lisatasu ei õigusta.
 - h) Töötajate arv või organisatsiooniline struktuur erineb sektori tavast. Näiteks on äriühingu käive sarnaste ettevõtjatega võrreldes töötajate arvu ja vara mahtu arvestades põhjendamatu suur.
 - i) Varem tegevuseta klient alustab ilma selge selgituseta ootamatult tegevust.
 - j) Klient alustab või arendab ootamatu profiili või ebatavalise äritsükliga ettevõtet või siseneb uuele või kujunevale turule. Organiseeritud kuritegevusel ei ole tavaliselt vaja kapitali ega võõrfinantseerimist kaasata, mistõttu võivad kuritegelikud ettevõtjad olla ühed esimesed uuele turule sisenejad, eriti kui turg on jaekaubanduse või sularahamahuka tegevusega seotud.
 - k) Esineb märke, et klient ei soovi saada vajalikke riiklikke heakskiite, esitada nõutavaid dokumente või teha muid vajalikke toiminguid.

- l) Makseid saadakse sõltumatutelt või tundmatutelt kolmandatelt isikutelt või teenustasu makstakse sularahas, kuigi see ei ole tavapärane makseviis.
- m) Kliendi vahendid on tema asjaoludega, näiteks vanuse, sissetuleku, ameti või varaga, võrreldes ilmselgelt ja seletamatult ebaproportsionaalsed.
- n) Klient näib aktiivselt ja seletamatult vältivat silmast silma kohtumisi. Ta annab ilma õiguspärase põhjusega juhiseid ebaregulaarselt, hoiab kõrvale või on väga raskesti kättesaadav, kuigi seda tavaliselt ei eeldataks. Hiljem puudub temaga kontakt olukorras, kus suhtlemist oleks tavapäraselt oodata.
- o) Omandistruktuuris toimuvad seletamatud muudatused.
- p) Usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku tegevus on ebaselge või erineb usaldushalduse dokumendis, äriühingu põhikirjas või sihtasutuse sise-eeskirjas kirjeldatud eesmärgist.
- q) Õiguslikku struktuuri muudetakse sageli või piisava selgitusega. Näiteks muudetakse nime või omanikku, vahetatakse soodustatud isikuid, usaldushaldurit, kaitsjat, osanikke, juhte või ametiisikuid.
- r) Usaldushalduri, äriühingu või muu juriidilise isiku juhtkond näib tegutsevat tundmatu või sobimatu isiku juhiste järgi.
- s) TCSP valik on tema suurus, asukohta või spetsialiseerumist arvestades ebamõistlik ning selle kohta puudub selge selgitus.
- t) Usaldushaldur, äriühing või muu juriidiline isik vahetab sageli või selgitusega kutselist nõustajat või juhtkonna liiget.
- u) TCSP-le juhiseid andev isik ei soovi esitada kogu asjakohast teavet või on TCSP-l põhjendatud kahtlus, et esitatud teave on väär või ebapiisav.
- v) Klient nõuab tehingu lõpetamist ebatavaliselt lühikese või kiirendatud ajakava järgi, kuid ei esita kiirustamisele mõistlikku selgitust. See muudab nõuetekohase riskihindamise TCSP jaoks raskeks või võimatuks.
- w) Klient nõuab piisava põhjenduse või selgitusega, et anonüümsuse säilitamiseks tehtaks tehing üksnes või peamiselt virtuaalvääringu abil.
- x) Klient on varem süüdi mõistetud tulu tekitanud kuriteos ja annab sellest teadlikule TCSP-le korralduse teha tema nimel kindlaksmääratud toiminguid.
- y) Klient muudab tehingu makseviisi viimasel hetkel ja põhjendusega või kahtlase põhjendusega. Samuti võib tehingu kohta puududa teave või läbipaistvus. Risk hõlmab olukordi, kus viimasel hetkel tehtud muudatus võimaldab vahendeid saada kolmandalt isikult või maksta kolmandale isikule.
- z) Äriühingu asukoht viiakse teise jurisdiktsiooni, ilma et sihtriigis toimuks tegelikku majandustegevust. Sellega kaasneb risk, et luuakse tegeliku kasusaaja varjamiseks kasutatav variettevõtte.
- aa) Klient soovib saada TCSP asukohariigis elamisõiguse või kodakondsuse kapitali ülekandmise, kinnisvara või riigivõlakirjade ostmise või äriühingusse investeerimise eest.

Tehingu- või teenuserisk ja sellega seotud teenuse osutamise kanali risk

71. Teenused, mida TCSP võib osutada ja mida võidakse teatavatel asjaoludel kasutada rahapesu hõlbustamiseks, hõlmavad muu hulgas järgmist:
- a) Põhjendamatute klientide koondkontode kasutamine, kliendi raha või vara turvaline hoidmine või esitajaaktsiate hoidmine.
 - b) Nõustamist juriidilise isiku või õigusliku üksuse asutamisel võidakse väärkasutada omandi või tegeliku majandusliku eesmärgi varjamiseks. See hõlmab usaldushalduse, äriühingu või

muu juriidilise isiku asutamist, nime või registrijärgse asukoha muutmist või keeruka kontsernistruktuuri loomist. Näiteks võidakse nõustada sellise äranägemisel põhineva usaldushalduse loomist, milles usaldushaldur võib määrata soodustatud isikute ringi, kuhu tegelik soodustatud isik esialgu ei kuulu. Algul võidakse ainsaks soodustatud isikuks määrata heategevusorganisatsioon ja tegelik soodustatud isik lisada hiljem. Samuti võidakse luua usaldushaldus äriühingu aktsiate haldamiseks eesmärgiga raskendada usaldushalduse hallatava vara soodustatud isikute tuvastamist.

- c) Selgelt väljendatud usaldushalduse puhul on soodustatud isikute kategooriate või tegutsevate usaldushaldurite laad põhjendamatult ebaselge olukorras, kus selgitus oleks vajalik.
- d) Teenused, mille puhul TCSP esindab praktikas kliendi seisundit, mainet või usaldusväärset kolmandate isikute ees või kinnitab seda, ilma et tal oleks kliendi tegevusest sellele vastavaid teadmisi.
- e) Teenused, mis võimaldavad pädevate asutuste eest tegelikku kasusaajat varjata.
- f) Teenused, millega on tahtlikult loodud või mis eeldavad kliendi või teiste osalejate isiku suhtes suuremat anonüümsust, kui oleks asjaolusid ja TCSP kogemust arvestades tavapärane.
- g) Virtuaalvara või muu anonüümse makse- või vara ülekandmise vahendi kasutamine tehingus ilma ilmse õigusliku, maksu-, ärilise, majandusliku või muu õiguspärase põhjuseta.
- h) Ebatavalisi maksevahendeid, näiteks väärismetalle või vääriskive, kasutavad tehingud.
- i) Kohe üleantud vara või osutatud teenuse eest tasumise lükkamine tavapärasest makseajast kaugele tulevikku, ilma piisava tagatiseta, et makse tehakse.
- j) Mitme järjestikuse kapitali- või muu sissemakse tegemine samasse äriühingusse lühikese aja jooksul ilma ilmse õigusliku, õiguspärase maksu-, ärilise, majandusliku või muu põhjuseta.
- k) Likvideerimisel oleva ettevõtte omandamine ilma ilmse õigusliku, õiguspärase maksu-, ärilise, majandusliku või muu põhjuseta.
- l) Esindusõiguse andmine ebatavalistel tingimustel, näiteks tagasivõtmatult või üksnes kindla vara suhtes, kui tingimuste põhjendused on ebaselged või ebaloogilised.
- m) Tehingud lähedalt seotud isikute vahel, mille kohta klient või tema finantsnõustaja annab vastuolulisi või ebamõistlikke selgitusi ning ei soovi või ei suuda hiljem esitada õiguslikku, maksu-, ärilist, majanduslikku või muud õiguspärast põhjendust.
- n) Esindusisiku kasutamine ilma ilmse õigusliku, õiguspärase maksu-, ärilise, majandusliku või muu põhjuseta. Näiteks nimetatakse sõber või pereliige vara omanikuks, kuigi on selge, et ta tegutseb tegeliku kasusaaja juhiste järgi.
- o) Ärilised, era- või kinnisvaratehingud või teenused, mida usaldushaldus, äriühing või muu juriidiline isik teeb ilma ilmse õiguspärase ärilise, majandusliku, maksu-, perekonna varahalduse või õigusliku põhjuseta.
- p) Tooted või teenused, millega olemuslikult kaasneb suurem anonüümsus või konfidentsiaalsus, kuid sellel puudub õiguspärane eesmärk.
- q) Kahtlus, et tehing on pettuslik või seda ei ole nõuetekohaselt raamatupidamises kajastatud. Näiteks:
 - a. kaupade või teenuste kohta tegelikust suurema või väiksema arve esitamine;
 - b. samade kaupade või teenuste eest mitme arve esitamine;
 - c. kaupade või teenuste vale kirjeldamine või tegelikust suurema või väiksema koguse saatmine, näiteks valekanded veokirjades;
 - d. samade kaupade või teenustega mitu korda kauplemine.

- r) Usaldushalduse looja, usaldushalduri, äriühingu või muu juriidilise isiku katse teha pettuslik tehing.
- s) Usaldushalduse looja, usaldushalduri, äriühingu või muu juriidilise isiku katse sõlmida kokkulepe maksudest kõrvalehoidmiseks mis tahes asjaomases jurisdiktsioonis.

Riskipõhist lähenemist ja riski mõjutavad muutujad

72. Kõik TCSP-d peavad järgima rangeid hoolsusmeetmete standardeid, et vältida järelevalvenõuete erinevuste ärakasutamist. Samas tuleb piisavalt arvesse võtta TCSP-de tegevustavade, suuruse, tegevusmahu ja asjatundlikkuse erinevusi ning klientide laadi. Neid tegureid tuleb kaaluda sellise riskipõhise lähenemise kujundamisel, mis vastab ka TCSP kehtivatele kohustustele.
73. Arvesse tuleb võtta ka ressursse, mida on mõistlik eraldada nõuetekohaselt väljatöötatud riskipõhise lähenemise rakendamiseks ja juhtimiseks. Füüsilisest isikust teenuseosutajalt ei eeldata suure ettevõttega samaväärseid ressursse. Ta peab välja töötama oma tegevuse ja klientide ulatuse ning laadiga proportsionaalsed süsteemid, kontrollid ja riskipõhise lähenemise. Peamiselt kohalikke väikse riskiga kliente teenindavalt väikeettevõtjalt ei saa üldjuhul eeldada, et kõrgemad juhid kulutavad riskihindamisele märkimisväärse osa ajast. Sellisel juhul võib avalikele andmetele ja kliendi esitatud teabele tuginedes olla mõistlikum kui eri riskiprofiiliga laia kliendibaasiga suurettevõtte puhul. Avaliku registri või kliendi teabe õigsusega kaasneb siiski alati võimalik risk. Kurjategijad võivad pidada füüsilisest isikust teenuseosutajaid ja väikeettevõtjaid rahapesu sihtmärgiks sagedamini kui suuri õigusbüroosid. Paljudes jurisdiktsioonides ja tegevusvaldkondades peavad TCSP-d hindama nii kogu tegevuse üldriske kui kõigi uute klientide ja ühekordses kindlas tehingus osalevate olemasolevate klientide riski. Rõhk peab olema riskipõhise lähenemise järgimisel.
74. Oluline on kaaluda, kas klient ja kavandatav töö oleksid konkreetse TCSP jaoks ebatavalised, riskantsed või kahtlased. Seda tuleb alati hinnata TCSP enda tegevuse kontekstis. TCSP riskipõhise lähenemise metoodika võib arvesse võtta konkreetsele kliendile või tööliigile omaseid riskimuutujaid. Riskipõhisest lähenemisest ja proportsionaalsusest lähtudes võib ühe või mitme muutuja esinemine anda aluse kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid ning seiret. Vastupidi võib see lubada tavapäraseid hoolsusmeetmeid ja seiret vähendada, muuta või lihtsustada. Hoolsusmeetmete vähendamisel, muutmisel või lihtsustamisel peab TCSP alati järgima riigi õigusaktides sätestatud miinimumnõudeid. Muutujad võivad konkreetse kliendi või tööliigi tajutavat riski suurendada või vähendada. Need võivad hõlmata järgmist:
75. Riski suurendada võivad näiteks järgmised tegurid:
 - a) abi vajatakse põhjendamatult kiiresti;
 - b) struktuur on ebatavaliselt keerukas, sealhulgas kontrolli- ja juhtimiskord, või kasutatakse mitut TCSP-d;
 - c) Kliendisuhe on ebaregulaarne või lühiajaline. Ühekordne ülesanne, millega asutatakse keerukas usaldushaldus, äriühing või muu juriidilise isikuid hõlmav õiguslik üksus ja millele ei järgne jätkuvat osalemist, võib kujutada suuremat riski.
76. Riski vähendada võivad näiteks järgmised tegurid:
 - a) kaasatud on finantseerimisasutus, muu professionaal või TCSP, kelle üle tehakse tema kodujurisdiktsioonis järelevalvet ja kelle suhtes kohaldatakse asjakohaseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid;
 - b) järelevalveasutus või mitu järelevalveasutust täidab järelevalverolli, näiteks TCSP, usaldushalduri või muu tegelikku kontrolli teostava isiku üle;

- c) kliendisuhe on korrapärane või pikaajaline. Pikaajaline suhe, mille jooksul kliendiga sageli suheldakse, võib olla väiksema riskiga. Risk võib olla väiksem ka siis, kui TCSP osutab integreeritud teenust. Näiteks tegutseb ta usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku usaldushalduri või juhina või korraldab nende määramise ning vastutab ka raamatupidamisaruannete koostamise või raamatupidamis- ja finantsandmete säilitamise eest;
- d) Usaldushaldus, äriühing või muu juriidiline isik on läbipaistev ja avalikkusele hästi tuntud;
- e) börsil noteeritud üksused ja muud ettevõtluskorraldused, näiteks pensioni- ja töötajate hüvitiste usaldushaldused ning muud ärilisel eesmärgil kasutatavad usaldushaldused;
- f) TCSP tunneb asjaomast riiki, sealhulgas kohalikke õigusakte ning järelevalvekorra ülesehitust ja ulatust.

Riskihinnangute dokumenteerimine

- 77. TCSP peab alati mõistma oma rahapesu ja terrorismi rahastamise riske klientide, riikide või geograafiliste piirkondade, teenuste, tehingute ja teenuse osutamise kanalite lõikes. Riskihinnangud tuleb dokumenteerida, et TCSP saaks nende alust tõendada, rakendada nõuetekohast kutsealast hoolsust ja teha põhjendatud otsuseid. Pädev asutus või SRB võib siiski otsustada, et iga üksiku riskihinnangu dokumenteerimine ei ole nõutav, kui sektorile omased konkreetset riskid on selgelt tuvastatud ja neid mõistetakse.²⁴
- 78. TCSP võib jätta tõkestamiskohustused täitmata, kui ta tugineb täielikult kontrollnimekirjal põhinevale riskihinnangule, kuigi esineb muid selgeid võimaliku õigusvastase tegevuse näitajaid. Riskihinnang tuleb koostada ajasäästlikult, kuid samal ajal terviklikult.
- 79. Riske võib hinnata näiteks väikse, keskmise või suure riskina. Iga liigituse põhjendus tuleb lühidalt kirja panna ja määrata üldine riskitase. Vajaduse korral tuleb riskihinnangule lisada kuupäevastatud tegevuskava. Kliendi riskiprofiili hindamisel tuleb selles etapis kontrollida asjakohaseid sihtotstarbeliste finantssanktsioonide loetelusid. Nii kinnitatakse, et klient ega tegelik kasusaaja ei ole sanktsioonide subjekt ega kuulu ühtegi loetellu.
- 80. Sellist riskihinnangut ei tule teha üksnes iga konkreetse kliendi ja teenuse kohta eraldi. Hinnata ja dokumenteerida tuleb ka ettevõtte üldriskid ning hoida riskihinnang kliendisuhete seire abil ajakohasena. Kirjalik riskihinnang peab olema kättesaadav kõigile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ülesandeid täitvatele kutsetöötajatele.
- 81. Kui TCSP osaleb pikemaajalises tehingus, tuleb riskihinnangut tehingu kestel sobivate ajavahemike järel uuendada. Nii saab kontrollida, kas vahepeal on muutunud mõni oluline riskitegur, näiteks lisandunud uus tehingupool või vahendite allikas.
- 82. Lõplik riskihinnang tuleb teha enne tehingu lõpetamist. See peab jätma piisavalt aega nõutava kahtlase tehingu teate esitamiseks ja vajaduse korral õiguskaitseasutuselt vara liigutamise või ülekandmise loa saamiseks riigis, kus sellist luba nõutakse.

Riski maandamine

- 83. TCSP-l peavad olema põhimõtted, kontrollid ja menetlused, mis võimaldavad tal enda või riigi tuvastatud riske tulemuslikult juhtida ning maandada. Ta peab kontrollide rakendamist jälgima ja nõrku või ebatulemuslikke kontrole tugevdama või parandama. Kõrgem juhtkond peab põhimõtted, kontrollid ja menetlused heaks kiitma. Nii suurema kui ka väiksema riski juhtimiseks ja maandamiseks võetud meetmed peavad vastama

²⁴ Soovituse 1 tõlgendava märkuse punkt 8.

riiklikele nõuetele ning pädevate asutuste ja järelevalveasutuste juhiste. Meetmed ja kontrollid võivad hõlmata järgmist:

- a) TCSP-dele asjakohane koolitus rahapesu ja terrorismi rahastamise meetodite ning riskide kohta;
- b) sihtotstarbeline koolitus, et suurendada suurema riskiga klientidele kindlaksmääratud tegevusi osutavate või suurema riskiga tööd tegevate TCSP-de teadlikkust.
- c) Suurema riskiga klientide või olukordade puhul ulatuslikumad või täpsemalt suunatud hoolsusmeetmed või tugevdatud hoolsusmeetmed. Need peavad aitama paremini mõista võimalikku riskiallikat ja koguda teavet, mida on vaja teadliku otsuse tegemiseks tehingu või ärisuhte jätkamise kohta. See võib hõlmata koolitust selle kohta, millal ja kuidas vajaduse korral vara päritolu ning tegeliku kasusaaja andmeid kindlaks teha, tõendada ja dokumenteerida.
- d) TCSP pakutavate teenuste korrapärane läbivaatamine. Samuti TCSP-le kohaldatava tõkestamisraamistiku ja tema enda menetluste korrapärane hindamine, et kindlaks teha, kas risk on suurenenud ja kas selle maandamiseks on piisavad kontrollid.
- e) Kliendisuhete korrapärane läbivaatamine, et tuvastada rahapesu ja terrorismi rahastamise riski suurenemine.

Esmased ja pidevad hoolsusmeetmed (S.10 ja 22)

84. TCSP peab kujundama hoolsusmeetmete menetlused nii, et tal tekiks põhjendatud kindlus usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku asjaomaste tegelike kasusaajate ja tegelikku kontrolli teostavate füüsiliste isikute õiges isikusamasuses. Samuti peab ta piisava kindlusega teadma usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku asutamise või kasutamise tegelikku eesmärki. Menetlused peavad hõlmama järgmist:
 - a) kliendi isikusamasuse tuvastamine ja kontrollimine usaldusväärsete ning sõltumatust allikast pärit dokumentide, andmete või teabe abil;
 - b) 1. lisas kirjeldatud asjaomaste tegelike kasusaajate ja tegelikku kontrolli teostavate füüsiliste isikute tuvastamine ning mõistlike, riskipõhiste meetmete võtmine nende isikusamasuse kontrollimiseks. Seda selgitatakse järgmises tekstikastis.

2. tekstikast. Tegelik kasusaaja andmetega seotud kohustused (vt R.10, R.22 ja INR.10)

Soovituses 10 sätestatakse olukorrad, kus TCSP peab tegeliku kasusaaja tuvastama ja tema isikusamasust kontrollima. Seda tuleb teha muu hulgas rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse korral, ärisuhte loomisel või siis, kui varem esitatud teabe õigsuses on kahtlusi. Soovituse 10 tõlgendava märkuse järgi on nõudel kaks eesmärki. Esiteks tuleb juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste õigusvastase kasutamise vältimiseks klienti piisavalt mõista, et ärisuhte võimalikke riske nõuetekohaselt hinnata. Teiseks tuleb võtta asjakohaseid riskimaandusmeetmeid. Tegelik kasusaaja isikusamasuse kontrollimiseks mõistlike ja riskitasemega proportsionaalsete meetmete hindamisel peab TCSP neid eesmarke arvesse võtma. Lähtuda tuleb ka rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise 2013. aasta metoodika kriteeriumidest 10.5 ja 10.8-10.12.

Tegelik kasusaaja kindlakstegemise alguses tuleb otsustada, kuidas vahetu klient tuvastada. TCSP võib kliendi isikusamasuse kontrollida näiteks temaga isiklikult kohtudes ning seejärel passi või isikutunnistuse ja aadressit tõendava dokumendi abil. Kliendi isikusamasust võib lisaks kontrollida usaldusväärsest avalikust ja kliendist sõltumatust allikast saadud dokumentide või teabe põhjal.

Olukord on keerukam, kui tegelik kasusaaja ei ole vahetu klient, näiteks äriühingu või muu üksuse puhul. TCSP peab võtma mõistlikke meetmeid, et veenduda tegeliku kasusaaja isikusamasuses ja seda kontrollida. Selleks tuleb tõenäoliselt mõista kliendiks oleva eraldiseisva juriidilise isiku omandi- ja kontrollstruktuuri. Võib olla vaja teha otsinguid avalikest allikatest ning küsida teavet otse kliendilt. Juriidilisest isikust kliendi kohta peab TCSP tõenäoliselt koguma järgmise teabe:

- a) äriühingu nimi;
- b) registrikood;
- c) registrijärgne aadress ja peamine tegevuskoht, kui need erinevad;
- d) aktsionäride või osanike isikusamasus ja osaluse suurus protsentides;
- e) juhatuse liikmete või äriühingu tegevuse eest vastutavate kõrgemate juhtide nimed;
- f) äriühingule kohaldatav õigus ja asutamisdokumendid; ning
- g) tegevuste ja tehingute liigid, millega äriühing tegeleb.
- h) Eespool loetletud teabe kontrollimiseks võib TCSP kasutada näiteks järgmisi allikaid:
- i) asutamisdokumendid, näiteks registreerimistunnistus, asutamisleping ja põhikiri;
- j) äriregistri andmed;
- k) aktsionäride või osanike lepingud või muud nendevahelised kokkulepped juriidilise isiku kontrollimise kohta;
- l) esitatud auditeeritud raamatupidamisaruanded.

TCSP peab üksuse tegelike kasusaajate kontrollimisel rakendama riskipõhist lähenemist. Sageli tuleb kasutada mitut avalikku allikat. Vahetult kliendilt tuleb küsida kinnitust, et avalik teave on õige ja ajakohane, või täiendavaid dokumente, mis kinnitavad tegelikku kasusaajat ning äriühingu struktuuri. Tegelikku kasusaaja tuvastamise kohustus ei lõpe esimese omanditasandi kindlakstegemisega. Mõistlikke meetmeid tuleb võtta iga äriühingu struktuuri tasandi omandi tuvastamiseks kuni lõpliku tegeliku kasusaaja kindlakstegemiseni.

c) TCSP peab suutma mõista usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku eesmärki ja kavandatud kasutusotstarvet ning vajaduse korral selle kohta teavet koguma.

d) Ärisuhte suhtes pidevate hoolsusmeetmete kohaldamine. Pidevate hoolsusmeetmetega tagatakse, et hoolsusmeetmete käigus kogutud dokumendid, andmed ja teave püsivad ajakohased ning asjakohased. Selleks vaadatakse olemasolevad andmed läbi, eelkõige suurema riskiga klientide puhul. Nõuetekohaste hoolsusmeetmete rakendamine võib hõlbustada ka rahapesu andmebüroole esitatava kahtlase tehingu teate täpset koostamist või õiguskaitseasutuse või rahapesu andmebüroo teabenõudele vastamist.

85. Suurema riski korral peab TCSP koguma teavet usaldushalduses, äriühingus või muus juriidilises isikus kasutatavate vahendite päritolu ning usaldushalduse looja või tegeliku kasusaaja vara päritolu kohta.
86. TCSP peab kujundama oma põhimõtted ja menetlused nii, et hoolsusmeetmete tase vastaks riskile, et teenuse esemeks olevat usaldushaldust, äriühingut või muud juriidilist isikut kasutatakse rahapesuks või terrorismi rahastamiseks. Tavapärase riskiga klientide jaoks tuleb kehtestada tavapärased hoolsusmeetmed. Väikse riskiga klientide jaoks võib kehtestada vähendatud või lihtsustatud hoolsusmeetmed. Lihtsustatud meetmed ei ole lubatud rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse korral ega kindlaksmääratud suurema riskiga olukorras. Suure riskiga kliendi suhtes tuleb kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid. Neid toiminguid võib teha koos TCSP tavapärase kliendi vastuvõtmise menetlusega. Arvesse tuleb võtta asjaomase jurisdiktsiooni erinõudeid usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku ning selle usaldushalduri, looja, kaitsja, tegeliku kasusaaja või muu tegelikku kontrolli teostava füüsilise isiku suhtes kohaldatavate hoolsusmeetmete kohta.
87. Tavapärase töö käigus saab TCSP mõne usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku ning selle usaldushalduri, looja, kaitsja, tegeliku kasusaaja või muu tegelikku

- kontrolli teostava füüsilise isiku kohta tõenäoliselt rohkem teavet kui teised nõustajad. See teave aitab TCSP-l riski jooksvalt hinnata.
88. Äriühingu või muu juriidilise isiku ning iga usaldushalduri, usaldushalduse looja, tegeliku kasusaaja ja tegelikku kontrolli teostava füüsilise isiku tuvastamisandmed tuleb korrapäraselt üle vaadata. Nii tagatakse omandi või kontrolli muudatuste nõuetekohane registreerimine. Läbivaatamise võib ühendada kutsealase kliendisuhete jätkamise menetlusega.
 89. Pideval läbivaatamisel võivad abiks olla avalikud teabeallikad. Nõutavad toimingud võivad erineda sõltuvalt üksuse laadist ja eesmärgist ning sellest, kui palju erineb tegelik omand esindajaaktsionäride ja keerukate struktuuride tõttu näilisest omandist.
 90. Järgmises tekstikastis on esitatud mitteammendavad näited tavapärastest, lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmetest.

3. tekstikast. Tavapäraste, lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmete näited

Tavapärased hoolsusmeetmed

- Kliendi tuvastamine ja tema isikusamasuse kontrollimine usaldusväärsete ning sõltumatust allikast pärit dokumentide, andmete või teabe abil.
- Tegeliku kasusaaja tuvastamine ja riskitundlikul alusel mõistlike meetmete võtmine tema isikusamasuse kontrollimiseks nii, et TCSP oleks veendunud tegeliku kasusaaja isikusamasuses. Juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste puhul hõlmab see kliendi omandi- ja kontrollistruktuuri mõistmist ning nõutaval juhul kliendi vara ja vahendite päritolu mõistmist.
- Ärisuhte eesmärgi ja kavandatud laadi mõistmine ning selle kohta teabe kogumine.
- Ärisuhtes pidevate hoolsusmeetmete kohaldamine ja kogu suhte kestel tehtud tehingute kontrollimine, et veenduda tehingute vastavuses kliendi äritegevusele ja riskiprofiilile, sealhulgas vajaduse korral tema vara ning vahendite päritolule.

Lihtsustatud hoolsusmeetmed

- Hoolsusmeetmete ulatuse, liigi või kohaldamise aja piiramine.
- Vähema hulga kliendi isikusamasuse andmete kogumine.
- Kliendi isikusamasuse kontrollimise viisi muutmine.
- Kliendi isikusamasuse kontrollimise lihtsustamine.
- Tehingu või loodud suhte liigist lähtuv tehingute või ärisuhte eesmärgi ja laadi järeldamine.
- Kliendi ja tegeliku kasusaaja isikusamasuse kontrollimine pärast ärisuhte loomist.
- Ärisuhte korral kliendi tuvastamisandmete ajakohastamise sageduse vähendamine.
- Pideva seire ja tehingute kontrollimise põhjalikkuse ning ulatuse vähendamine.

Tugevdatud hoolsusmeetmed

- Täiendava teabe kogumine usaldushalduri, usaldushalduse looja, tegeliku kasusaaja või usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku üle tegelikku kontrolli teostava füüsilise isiku kohta, nagu amet, koguvara ja avalikest andmebaasidest või internetist kättesaadav teave, ning nende isikute tuvastamisandmete ja usaldusväärsete allikate sagedasem ajakohastamine.
- Teabe kogumine TCSP hallatava usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku kavandatud või tehtud tehingute põhjuste kohta.
- Täiendava teabe ja vajaduse korral tõendavate dokumentide kogumine ärisuhte kavandatud laadi kohta.
- Teabe kogumine 1. lisas kirjeldatud usaldushalduse looja vahendite või vara päritolu kohta ja selle tõendamine asjakohaste dokumentidega.

- Täiendavate otsingute tegemine, näiteks sõltumatutest avalikest internetiallikatest, et kliendi riskiprofiili paremini hinnata. TCSP põhimõtted peavad võimaldama ebausaldusväärseks peetavad dokumendid, andmed või teabe arvestamata jätta.
- Tehingu või ärisuhtega seotud vahendite või vara päritolu hindamine, et veenduda, et need ei ole kuritegelik tulu. See võib hõlmata asjakohaste dokumentide kogumist vara või vahendite päritolu kohta.
- Tehinguseire sageduse ja intensiivsuse suurendamine.
- Ärisuhte alustamiseks või jätkamiseks kõrgema juhtkonna heakskiidu saamine.
- Ärisuhte tugevdatud seire, suurendades kontrollide arvu ja sagedust ning valides täiendavat uurimist vajavad tehingumustrid.
- Vajaduse korral nõue, et esimene makse tehakse usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku nimel olevalt kontolt pangas, kus kohaldatakse samaväärseid hoolsusmeetmeid.
- Suurema riskiga klientide ja tehingute alase teadlikkuse suurendamine kõigis kliendiga ärisuhtet omavates üksustes, sealhulgas vajaduse korral kliendi eest vastutava meeskonna põhjalikum teavitamine.
- Tugevdatud hoolsusmeetmed võivad hõlmata ka omandikünnise vähendamist, näiteks alla 25%, et mõista täielikult asjaomase üksuse kontrollstruktuuri. Samuti võib olla vaja vaadata omakapitaliosalusest kaugemale ja mõista iga üksuses osalust omava isiku hääleõigust.

Riikliku taustaga isikud (PEP) (R.12)

91. TCSP peab võtma mõistlikke meetmeid, et teha kindlaks, kas usaldushaldur, usaldushalduse looja, tegelik kasusaaja või 1. lisas täpsemalt kirjeldatud tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik on riikliku taustaga isik, tema pereliige või lähedane kaastöötaja. Kui klient või tegelik kasusaaja kuulub ühte neist rühmadest, peab TCSP rakendama järgmisi lisamenetlusi:
 - a) saada sellise ärisuhte loomiseks või olemasoleva struktuuri puhul jätkamiseks kõrgema juhtkonna heakskiidu;
 - b) võtma mõistlikke meetmeid, et teha kindlaks 1. lisas kirjeldatud ja riikliku taustaga isikuna tuvastatud usaldushalduse looja, väljamakseid saava soodustatud isiku, usaldushalduse üle tegelikku kontrolli teostava füüsilise isiku või juriidilise isiku või muu õigusliku üksuse tegeliku kasusaaja või tegelikku kontrolli teostava füüsilise isiku vara ning vahendite päritolu; ning
 - c) tegema ärisuhte tugevdatud pidevat seiret.
92. Rakendatavate hoolsusmeetmete ulatust ja laadi mõjutavad riikliku taustaga isiku konkreetsed asjaolud. Arvesse tuleb võtta, kas tal on juurdepääs avalikele vahenditele, tema päritoluriiki, TCSP-lt soovitud töö või teenuse liiki ning seda, kas isik on riigisisene või välisriigi riikliku taustaga isik. Eriti tuleb arvestada soovitud teenustega ja sellega, millise kontrolli all on riikliku taustaga isik oma päritoluriigis.
93. Riski laadi tuleb hinnata kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes, näiteks:
 - a) kliendi ja riikliku taustaga isiku suhte laad. Kui klient on usaldushaldus, äriühing või muu juriidiline isik, võib riikliku taustaga isik riskihinnangut mõjutada ka siis, kui ta ei ole tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik või on üksnes äranägemisel põhineva usaldushalduse soodustatud isik, kellele ei ole väljamakseid tehtud;
 - b) kliendi laad. Näiteks kui klient on börsil noteeritud äriühing või järelevalve alla kuuluv üksus, kelle suhtes kohaldatakse FATF-i soovitustega kooskõlas kõiki rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, on tema teatamiskohustused asjakohane tegur. See ei anna kliendile siiski automaatselt õigust lihtsustatud hoolsusmeetmetele.

- c) taotletava teenuse laad. Risk võib olla väiksem näiteks siis, kui riikliku taustaga isik ei ole klient, vaid börsil noteeritud äriühingust või järelevalve alla kuuluvast üksusest kliendi juht, ning klient ostab vara piisava vastusoorituse eest.

Klientide ja kindlaksmääratud tegevuste pidev seire (R.10 ja 22)

94. TCSP-lt ei eeldata iga tehingu kontrollimist, mille teeb tema teenindatav usaldushaldus, äriühing või muu juriidiline isik. Mõnda teenust osutatakse üksnes ühe korra, ilma jätkuva suhteta ja ilma juurdepääsuta üksuse raamatupidamis- või muudele andmetele või pangakonto andmetele. Paljud TCSP kutseteenused võimaldavad siiski tuvastada kahtlast tegevust või usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku kaudu tehtud tehinguid. Abiks võivad olla vahetud teadmised sellise struktuuri dokumentidest, juhtimisprotsessidest ja tegevusest ning juurdepääs neile. Samuti võivad otsust toetada tihedad töösuhted usaldushaldurite, usaldushalduse loojate, juhtide ja tegelike kasusaajatega. Juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste pidev haldamine ning juhtimine, näiteks raamatupidamisaruannete esitamine, vara väljamaksed ja äriühingu dokumentide esitamine, aitab TCSP-l kliendi tegevust paremini mõista.
95. TCSP peab olema tähelepanelik sündmuste ja olukordade suhtes, mis annavad alust rahapesu või terrorismi rahastamist kahtlustada. Kahtluse kujundamisel tuleb kasutada kutsealast kogemust ja otsustusvõimet. Seda ülesannet toetab kutsealane skeptitsism, mis on paljude professionaalsete TCSP-de tegevuse ja suhete iseloomulik osa.
96. Ärisuhte pidev seire peab olema riskipõhine. Nii tuleb tuvastada 1. lisas kirjeldatud usaldushaldurite, usaldushalduse loojate, tegelike kasusaajate ja tegelikku kontrolli teostavate füüsiliste isikutega seotud muudatused võrreldes kliendi vastuvõtmisel kindlaksmääratud isikusamasuse ja riskiprofiiliga. Suhte kestel tuleb tegevust sobiva põhjalikkusega kontrollida. Vajaduse korral küsitakse vahendite ja vara päritolu kohta, et hinnata tegevuse vastavust hoolsusmeetmete andmete põhjal eeldatavale käitumisele. Nagu allpool selgitatakse, võib pidev seire kaasa tuua ka kahtlase tehingu teate esitamise.
97. TCSP peab kaaluma hoolsusmeetmete läbivaatamist iga teenuse või ülesande kaupa iga usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku suhtes, kellele ta pidevaid teenuseid osutab. Hästi tuntud, hea mainega ja pikaajaline usaldushaldur, usaldushalduse looja, tegelik kasusaaja või muu 1. lisas kirjeldatud tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik võib ootamatult taotleda uut teenust, mis ei vasta senisele suhtele. Selline ülesanne võib viidata suuremale riskile.
98. TCSP ei tohi võimalikku rahapesu või terrorismi rahastamist ise uurida. Selle asemel tuleb esitada kahtlase tehingu teade. Eriti tõsise käitumise korral tuleb vajaduse järgi küsida juhiseid rahapesu andmebüroolt, õiguskaitseasutuselt või järelevalveasutuselt. Kui kahtlus on tekkinud, peab TCSP oma ülesande piires arvestama asjaomase isiku teavitamise keeldu. Ülesande ulatusest väljapoole jäävate lisauuringute tegemisel tuleb samuti arvestada riskiga, et see hoiatab võimalikku rahapesijat.
99. Tegevuse või tehingu kahtlasuse otsustamisel võib TCSP-l olla vaja esitada asjaomasele isikule või üksusele täiendavaid küsimusi või kontrollida tema andmeid. Seda tohib teha ülesande või ärisuhte tavapärase ulatuses ja üldjuhul hoolsusmeetmete osana. TCSP teenindatava usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku ees olevate kohustuste

täitmiseks esitatud tavapärased ärilised päringud võivad aidata tegevust või tehingut mõista ning selle kahtlasust hinnata.

Kahtlastest tehingutest teatamine, teavitamiskeeld, sisekontroll ja suurema riskiga riigid (R.23)

100. Soovituses 23 sätestatakse TCSP kohustused seoses teatamise ja teavitamiskeelu, sisekontrolli ning suurema riskiga riikidega (R.20, R.21, R.18 ja R.19).

Kahtlastest tehingutest teatamine ja teavitamiskeeld (R.20, 21 ja 23)

101. Kui õigus- või järelevalvenõue kohustab tekkinud kahtlusest teatama, tuleb teade alati viivitamata esitada. Kahtlase tehingu teate esitamise kohustuse suhtes ei kohaldata riskipõhist lähenemist. Teade tuleb asjaomase riigi nõuete kohaselt alati õigel ajal esitada.
102. TCSP võib olla kohustatud teatama nii kahtlasest tegevusest kui ka konkreetsest kahtlasest tehingust. Seetõttu võib teade käsitleda eri olukordi, sealhulgas kahtlast äri- või juhtimisstruktuuri, millel puudub õiguspärane majanduslik põhjendus. Soovituse 23 tõlgendava märkuse kohaselt ei ole teavitamiskeelu rikkumine see, kui TCSP püüab veenda klienti õigusvastasest tegevusest loobuma.
103. Riskipõhine lähenemine sobib kahtlase tegevuse või tehingu tuvastamiseks, sest selle järgi suunatakse lisavahendid TCSP tuvastatud suurema riskiga valdkondadesse. Määratud pädevad asutused või kutseala isereguleeruvad organid võivad anda TCSP-le teavet, mis aitab tal riskipõhise lähenemise raames kahtlast tegevust või tehinguid tuvastada. TCSP peab korrapäraselt hindama ka oma kahtlase tegevuse või tehingute tuvastamise ja neist teatamise süsteemi piisavust.
104. Rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse korral peab TCSP olemasolevad hoolsusmeetmete andmed üle vaatama.

Sisekontroll ja nõuete täitmine (R.18 ja 23)

105. Tulemusliku riskipõhise lähenemise tagamiseks tuleb riskipõhine protsess lõimida TCSP sisekontrolli. Kontrollid peavad vastama ettevõtte suurusele ja keerukusele.

Sisekontroll ja juhtimine

106. Kõrgema juhtkonna ja juhatuse või samaväärse organi tugev juhtimine ning kaasatus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisse on riskipõhise lähenemise oluline osa. Kõrgem juhtkond peab kujundama nõuete täitmise kultuuri ja tagama, et töötajad järgivad riske piiravaid ning kontrollivaid ettevõtte põhimõtteid, menetlusi ja protsesse.
107. Tõkestamiskontrollide laad ja ulatus peavad lisaks riiklike õigusnõuete täitmisele olema proportsionaalsed osutatavate teenustega kaasneva riskiga.

Lisaks muudele nõuete täitmise sisekontrollidele hõlmavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollide laad ning ulatus näiteks järgmist:

- a) ühe või mitme juhtimistasandi isiku määramine vastutavaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise juhtimise eest;
- b) põhimõtete ja menetluste kujundamine, millega suunatakse ressursid ettevõtte suurema riskiga teenustele, toodetele, klientidele ning ettevõtte või tema klientide tegevuspiirkondadele. Neid põhimõtteid ja menetlusi tuleb rakendada kogu ettevõttes ning need hõlmavad järgmist:
 - a. riskipõhised hoolsusmeetmete põhimõtted, menetlused ja protsessid;
 - b. piisavate kontrollide kehtestamine enne uue teenuse pakkumist; ning
 - c. piisavad kontrollid suurema riskiga kliendi vastuvõtmiseks või suurema riskiga teenuse osutamiseks, näiteks juhtkonna heakskiit;

- c) ettevõtte põhimõtete ja menetluste korrapärane läbivaatamine, et tagada nende jätkuv eesmärgipärasus;
 - d) nõuete täitmise korrapärane läbivaatamine, et kontrollida, kas töötajad rakendavad ettevõtte põhimõtteid ja menetlusi nõuetekohaselt;
 - e) kõrgemale juhtkonnale korrapäraste aruannete esitamine nõuete täitmise algatuste, tuvastatud puuduste, võetud parandusmeetmete ja esitatud kahtlase tehingu teadete kohta;
 - f) juhtkonna, töötajate või ettevõtte struktuuri muudatuste kavandamine viisil, mis tagab nõuete täitmise järjepidevuse;
 - g) kõigi järelevalvealaste andmete säilitamise ja teatamise nõuete ning tõkestamissoovituste täitmine ja õigeaegsete uuenduste tegemine järelevalvenõuete muutumisel;
 - h) teatamisele kuuluvate tehingute õigeaegse tuvastamise võimaldamine ja nõutavate teadete täpse esitamise tagamine;
 - i) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete lisamine asjaomaste töötajate ametijuhenditesse ning tulemuslikkuse hindamisse;
 - j) kõigile asjaomastele töötajatele sobiva koolituse võimaldamine;
 - k) sobivate riskijuhtimissüsteemide kasutamine, et teha kindlaks, kas klient, võimalik klient või tegelik kasusaaja on riikliku taustaga isik või tema suhtes kohaldatakse finantssanktsiooni;
 - l) vajaduse korral piisavate kontrollide kehtestamine suurema riskiga klientide ja teenuste jaoks, näiteks täiendavad hoolsusmeetmed, küsimuse kõrgemale juhtkonnale suunamine või lisaläbivaatus ja nõustamine;
 - m) suurema tähelepanu pööramine TCSP tegevusele, näiteks teenustele, klientidele ja geograafilistele piirkondadele, mis on rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil väärkasutamise suhtes haavatavamad;
 - n) riskihindamise ja -juhtimise protsesside korrapärane läbivaatamine, võttes arvesse TCSP tegevuskeskkonda ja osutatavaid teenuseid; ning
 - o) organisatsiooni tegevusmahtu ja TCSP tegevuse laadi arvestades sobiva rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise funktsiooni ning läbivaatamisprogrammi kehtestamine.
108. TCSP peab läbi vaatama kogu ettevõtet hõlmava riskihinnangu, milles arvestatakse tegevuse suurust ja laadi, suure riskiga klientide olemasolu ning suure riskiga teenuste osutamist. Valmis riskihinnang aitab ettevõttel kujundada põhimõtteid ja menetlusi ning määrata riskide juhtimiseks ja maandamiseks vajalike ressursside taseme.
109. TCSP peab kaaluma tõendatud tehnoloogiapõhiste lahenduste kasutamist, et vähendada vigade riski ja muuta tõkestamisprotsessid tõhusamaks. Lahenduste edasiarendamisel muutuvad need tõenäoliselt taskukohasemaks ja TCSP vajadustele paremini kohandatuks. See võib olla eriti tähtis väikeettevõtjatele, kes ei saa sellisele tegevusele palju aega eraldada.
110. Sisemisi menetlusi võib olla võimalik lihtsustada sõltuvalt ettevõtte suurusest, osutatavate teenuste liigist, klientide riskiprofilist ja hinnatud üldriskist. Näiteks võib väikse riskiga klientidele piiratud teenuseid osutavas ühe omanikuga ettevõttes kliendi vastuvõtmise otsustada omanik ise, lähtudes oma äri- ja klienditeadmistest ning kogemusest. Omaniku kaasamine võib olla vajalik ka võimaliku kahtlase tegevuse tuvastamiseks ja hindamiseks. Mitmekesise kliendibaasiga suurettevõtte, mis osutab eri geograafilistes piirkondades mitut teenust, vajab tõenäoliselt keerukamaid menetlusi.

Nõuete täitmist tagavad sisemised mehhanismid

111. TCSP kõrgem juhtkond peab jälgima sisekontrollide tulemuslikkust. Puuduste tuvastamisel tuleb kujundada paremad menetlused.
112. Kõige tulemuslikum vahend sisekontrolli jälgimiseks on korrapärane sõltumatu nõuete täitmise läbivaatus. Läbivaatuse peab tegema töötaja, kes tunneb hästi ettevõtte rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrolliraamistikku, põhimõtteid ja menetlusi ning on piisavalt kõrgel ametikohal, et neid kriitiliselt hinnata. Sõltumatut läbivaatust ei tohi teha sama isik, kes vaadeldavad kontrollid kujundas või rakendas. Läbivaatus peab hõlmama hoolsusmeetmete dokumentide kontrollimist, et kinnitada töötajate nõuetekohast menetluste rakendamist.
113. Kui läbivaatusel tuvastatakse puudusi ja antakse soovitusi põhimõtete ning menetluste parandamiseks, peab kõrgem juhtkond jälgima soovitude rakendamist.
114. TCSP peab kogu ettevõtet hõlmavat riskihinnangut korrapäraselt arvesse võtma. Ta peab tagama, et põhimõtted ja menetlused suunavad jätkuvalt jõupingutused valdkondadesse, kus rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on suurim.

Taustakontroll ja värbamine

115. TCSP peab töötajate oskusi, teadmisi ja kogemust hindama enne ametisse määramist ning edaspidi pidevalt. Hindamise tase peab vastama töötaja rollile ettevõttes ja võimalikele rahapesu ning terrorismi rahastamise riskidele. Riigisisese õigusega lubatud ulatuses võib võtmetöötajate hindamine hõlmata karistusregistri kontrolli ja muid töölevõtmiseelseid kontrolle, näiteks krediiditausta ning muude taustaandmete kontrollimist.

Haridus, koolitus ja teadlikkus

116. Soovitus 18 kohustab TCSP-d pakkuma töötajatele rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koolitust. Eelkõige väikeettevõtjatele võib koolitus aidata suurendada teadlikkust seirekohustustest. TCSP valmisolek sobivaid kontrolle rakendada sõltub põhimõtteliselt nii koolitusest kui ka teadlikkusest. Kogu ettevõtte peab pingutama selle nimel, et kõik asjaomased töötajad saaksid vähemalt üldteavet tõkestamisõigusaktide ja sisemiste põhimõtete kohta.
117. Ettevõtte peab pakkuma sihtotstarbelist koolitust, et suurendada suurema riskiga klientidele kindlaksmääratud tegevusi osutavate ja suurema riskiga tööd tegevate TCSP-de teadlikkust. Juhtumiuuringud, nii tegelikud kui ka hüpoteetilised, aitavad õigusnorme elavaks ja arusaadavamaks muuta. Koolitus peab vastama isiku rollile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise protsessis. Isikutuvastuse ning isikusamasuse kontrollimisega tegelevatele töötajatele võib näiteks õpetada võltsdokumentide tuvastamist. Klientide või tehingute riski hindavatele töötajatele võib õpetada ohumärkide märkamist.
118. Riskipõhise lähenemise kohaselt tuleb erilist tähelepanu pöörata TCSP enda tegevuses esinevatele riskiteguritele ja asjaoludele. Pädevad asutused, kutseala isereguleeruvad organid ja esindusorganisatsioonid peavad tegema koostööd õppeasutustega, et õppekavad käsitleksid rahapesu ning terrorismi rahastamise riske. Sama koolitus peab olema kättesaadav ka TCSP kutseks valmistuvatele õppuritele.
119. TCSP peab töötajatele korrapäraselt asjakohast tõkestamiskoolitust pakkuma. Nõude täitmisel võib arvesse võtta kutsetöötajate kutsealale sisenemise ja pideva erialase arengu nõuetesse kuuluvat koolitust. Sobiv koolitus tuleb tagada ka asjaomastele kutsekvalifikatsioonita töötajatele. Koolituse tase peab vastama nende ülesannetele ja tõenäosusele, et nad puutuvad kokku kahtlase tegevusega.
120. Üldine riskipõhine lähenemine ning eri koolitus- ja õppemeetodid annavad TCSP-le koolituse sageduse, osutamiseviisi ja rõhuasetuse valimisel paindlikkuse. TCSP peab

hindama oma töötajaid ja kättesaadavaid ressursse ning rakendama koolitusprogrammi, mis annab sobivat tõkestamisteavet ja on:

- a) kohandatud asjaomase töötaja ülesannetele, näiteks kliendisuhtlusele või haldusele;
- b) sobiva üksikasjalikkusega, võttes arvesse näiteks TCSP osutatavate teenuste laadi;
- c) sagedusega, mis vastab TCSP tehtava töö liigi riskitasemele; ning
- d) viisil, mis võimaldab kontrollida ja hinnata töötajate teadmisi esitatud teabest.

Suurema riskiga riigid (S.19 ja 23)

121. Kooskõlas soovitusena 19 peavad TCSP-d kohaldama FATF-i määratud riikidest pärit klientidega seotud ärisuhete ja tehingute suhtes tõhusaid, riskiga proportsionaalseid tugevdatud hoolsusmeetmeid (vt ka punkti 68).

IV osa – Juhised järelevalveasutustele

122. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhine lähenemine tähendab, et rahapesu ja terrorismi rahastamise vähendamiseks võetavad meetmed on riskidega proportsionaalsed. Järelevalveasutused ja SRB-d peaksid tegema järelevalvet tõhusamalt, suunates ressursid valdkondadesse, kus rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on suurem. Soovituse 28 kohaselt peavad TCSP-d alluma piisavale rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise regulatsioonile ning järelevalvele. Iga riik vastutab TCSP-de reguleerimiseks ja nende üle järelevalve tegemiseks piisava riikliku raamistiku olemasolu eest. Asjaomased järelevalveasutused ja SRB-d peavad selgelt mõistma kõnealuses jurisdiktsioonis esinevaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske.²⁵ Riskipõhise lähenemise eesmärk on töötada välja tuvastatud riskidega proportsionaalsed ennetus- või maandamismeetmed. Sama põhimõtte kehtib ka järelevalveasutuste ressursside jaotamisel.

Riskipõhine järelevalve

Järelevalveasutuste ja kutseala isereguleerivate organite roll järelevalves ja seires

123. Soovituse 28 kohaselt peavad riigid tagama, et professionaalide üle tehakse tõhusat järelevalvet. Järelevalvet peab tegema järelevalveasutus või sobiv SRB, kui see suudab tagada, et tema liikmed täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.
124. Kutseala isereguleeruv organ (SRB)²⁶ on teatavat kutseala – näiteks advokaate, notareid, muid sõltumatuid õigusteenuse osutajaid või raamatupidamisala spetsialiste – esindav organ, mille liikmed kuuluvad asjaomasesse kutsealasse. Organ osaleb kutsealale pääsemise ja kutsealal tegutsemise tingimuste reguleerimises ning täidab samuti teatavaid järelevalve- või kontrollifunktsioone. Selline organ peab tagama kutseeeskirjade järgimise, et kutsealal tegutsevad isikud järgiksid kõrgeid eetilisi ja kõlbelisi standardeid.
125. Järelevalveasutustel ja SRB-del peavad järelevalveülesannete täitmiseks olema piisavad volitused. Need hõlmavad seirevolitusi ning õigust kohaldada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid sanktsioone. Neil peavad olema ka piisavad rahalised, inim- ja tehnilised ressursid. TCSP-de suhtes tehtavate järelevalve- või seiretoimingute sagedus ja intensiivsus tuleb määrata rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide mõistmise alusel. Arvesse tuleb võtta ka TCSP-de eripära, eelkõige nende mitmekesisust ja arvu.
126. Riigid peavad tagama, et järelevalveasutustel ja SRB-del on vajalikud vahendid liikmete nõuetele mittevastavuse tuvastamiseks ning sanktsioneerimiseks. Samuti peavad SRB-d olema hästi teadlikud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve tähtsusest, sealhulgas vajaduse korral sunnimeetmete rakendamisest.
127. Riigid peavad käsitlema ka riski, et SRB tehtavat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvet võivad takistada vastuolulised eesmärgid. SRB esindab oma liikmeid, kuid peab samal ajal nende üle järelevalvet tegema. Kui SRB-sse kuulub

²⁵ Vt soovitus 28 tõlgendava märkuse punkti 1.

²⁶ Näiteks kuuluvad Eestis selliste organite hulka Eesti Advokatuur, Notarite Koda ja Audiitorkogu.

järelevalvatavaid isikuid või ta esindab neid, ei tohi asjaomane isik huvide konflikti vältimiseks osaleda oma tegevuse või ettevõtte seires ega järelevalves.

128. Kui järelevalveasutused ja SRB-d vastutavad ka muude reguleerimisvaldkondade eest, peavad nad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud tegevuste juhtimise vastutuse selgelt määrama.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski mõistmine – riikide roll

129. Riigid peavad riikliku raamistiku võimaluste piires tagama, et TCSP-d kohaldavad riskipõhist lähenemist. See peab kajastama sektori laadi, mitmekesisust, arengutaset ja riskiprofiili ning üksikute TCSP-dega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riske.
130. Juurdepääs rahapesu ja terrorismi rahastamise riske käsitlevale teabele on tulemusliku riskipõhise lähenemise eeltingimus. Riigid peavad võtma asjakohaseid meetmeid, et riske pidevalt tuvastada ja hinnata. Selle eesmärk on: a) anda alust riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra, sealhulgas seaduste, määruste ja muude meetmete võimalikuks muutmiseks; b) aidata pädevatel asutustel tõkestamise ressursse jaotada ning prioriseerida; ja c) teha teave kättesaadavaks TCSP-de riskihinnangute ning riikliku riskihinnangu koostamiseks. Riigid peavad riskihinnanguid ajakohasena hoidma ja looma mehhanismid tulemuste kohta asjakohase teabe andmiseks pädevatele asutustele, SRB-dele ning TCSP-dele. Kui mõne TCSP suutlikkus riske tuvastada on piiratud, peab riik tegema sektoriga koostööd, et neid riske mõista.
131. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamisel ning hindamisel kasutama vajaduse korral eri allikaid. Nende hulka võivad muu hulgas kuuluda jurisdiktsiooni riiklik ja riikideülene riskihinnang, riigisisised või rahvusvahelised tüpoloogiad, järelevalvealased teadmised ning rahapesu andmehüroo tagasiside. Vajalikku teavet võib saada ka eri sektorite rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutuste asjakohase teabevahetuse ja koostöö kaudu, kui näiteks õigusteenuse osutajate, raamatupidajate ning TCSP-de üle teevad järelevalvet eri asutused.
132. Need allikad aitavad hinnata ka seda, kui tõhusalt suudavad TCSP-d rahapesu ja terrorismi rahastamise riske juhtida. Kõigi sektorite, sealhulgas juristide, raamatupidajate ja TCSP-de rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalveasutused peaksid omavahel teavet vahetama ja koostööd tegema. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad andma TCSP-dele juhiseid probleemsete küsimuste kohta. Juhiseid tuleb sageli ajakohastada.
133. Pädevad asutused võivad kaaluda ka sihipärase sektoripõhise riskihinnangu koostamist. See aitab paremini mõista riigi keskkonda, milles TCSP-d tegutsevad, ja nende osutatavate teenuste laadi.
134. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad mõistma olemusliku riski taset, sealhulgas TCSP osutatavate teenuste laadi ning keerukust. Arvesse tuleb võtta ka teenuste liiki, TCSP suurust ja ärimudelit, äriühingu juhtimise korda, organisatsiooni nõuetele vastavuse kultuuri, finants- ja raamatupidamisteavet, teenuse osutamise kanaleid, kliendiprofiile, geograafilist asukohta ning tegevusriike.
135. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad arvesse võtma ka TCSP kehtestatud kontrollimeetmeid. Hinnata tuleb näiteks riskijuhtimise põhimõtete kvaliteeti, sisemiste järelevalvefunktsioonide toimimist ning sisseostetud teenuste ja alltöövõtu järelevalve kvaliteeti. TCSP-delt tuleb nõuda kogu kontserni hõlmavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise programme, sealhulgas kontsernisest teabevahetust

- tõkestamise eesmärgil. Põhimõtteid ja menetlusi tuleb kogu kontsernis järjepidevalt kohaldada ning nende täitmise üle järelevalvet teha.
136. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad püüdma tagada, et nende järelevalve alla kuuluvad isikud oleksid täielikult teadlikud kliendi tuvastamise ja tema isikusamasuse kontrollimise meetmetest ning järgiksid neid. Sama kehtib nõutaval juhul kliendi vara ja vahendite päritolu kindlakstegemise ning tegeliku kasusaaja läbipaistvuse tagamise meetmete kohta. Need on valdkonnaülesed küsimused, mis mõjutavad mitut rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise aspekti.
 137. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad TCSP-de rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiprofiilide hinnanguid korrapäraselt läbi vaatama. Seda tuleb teha ka asjaolude olulise muutumise või uute asjakohaste ohtude tekkimise korral. Hindamistulemustest tuleb kutseala esindajaid nõuetekohaselt teavitada.
 138. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad tagama, et juriidiliste isikute ning õiguslike üksustega seotud riske hinnatakse nõuetekohaselt. Tegeliku kasusaajaga seotud haavatavuste paremaks mõistmiseks peavad järelevalveasutused jälgima rahvusvaheliste organisatsioonide avaldatud uurimusi ja tüpoloogiaid, pöörates erilist tähelepanu kutseliste vahendajate osalemisele.²⁷ Kasulik allikas on näiteks FATF-i ja Egmont Grupi 2018. aasta juulis avaldatud ühisaruanne tegeliku kasusaaja varjamise kohta.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamine ning juhtimine

139. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad võtma proportsionaalseid riskimaandamismeetmeid. Meetmete sagedus ja intensiivsus tuleb määrata rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide mõistmise põhjal. Arvesse tuleb võtta TCSP-de eripära, eelkõige nende rolli kutseliste vahendajatena ning nende mitmekesisust ja arvu. Selgelt tuleb mõista riske, mis: a) esinevad riigis; ning b) on seotud TCSP liigi, klientide, toodete ja teenustega.
140. Sisekontrollimeetmete, põhimõtete ja menetluste piisavuse hindamisel peavad järelevalveasutused ning SRB-d nõuetekohaselt arvesse võtma TCSP riskiprofiili ja talle riskipõhise lähenemise raames antud kaalutlusruumi.
141. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad välja töötama viisi, kuidas tuvastada TCSP-d või TCSP-de rühmad, mille kurjategijate poolt ärakasutamise risk on suurim. Selleks tuleb hinnata rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tõenäosust ning mõju. Tõenäosus tähendab võimalust, et rahapesu või terrorismi rahastamine toimub TCSP või TCSP-de rühma tegevuse ja nende tegevuskeskkonna tõttu. Risk võib suureneda või väheneda ka järgmiste tegurite mõjul:
 - a) teenuse- ja tooterisk ehk tõenäosus, et teenuseid või tooteid kasutatakse rahapesuks või terrorismi rahastamiseks;
 - b) kliendirisk ehk tõenäosus, et kliendi vahendid pärinevad kuritegevusest;
 - c) tehingute laad, näiteks nende sagedus, maht ja vastaspooleid;
 - d) geograafiline risk, sealhulgas see, kas TCSP, tema kliendid või muud tegevuskohad tegutsevad suurema riskiga piirkondades; ning
 - e) muud riskinäitajad, mis põhinevad objektiivsete tegurite ja kogemuse kombinatsioonil. Nende hulka kuuluvad näiteks järelevalveasutuse laiem koostöö TCSP-ga ning teave TCSP nõuetele vastavuse ajaloo, tema kohta esitatud kaebuste või sisekontrollimeetmete

²⁷ Näiteks FATF, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC).

kvaliteedi kohta. Muud tegurid võivad hõlmata valitsusasutustelt või õiguskaitseasutustelt, rikkumisest teatajatelt või usaldusväärsest meediast saadud negatiivset teavet, eelkõige rahapesu või terrorismi rahastamise eelkuritegude ja finantskuritegude kohta.

142. Riskipõhise järelevalve korral võivad järelevalveasutused koondada sarnaste tunnuste ja riskiprofiilidega järelevalvesubjektid järelevalve eesmärgil rühmadesse. Tunnused ja riskiprofiilid võivad hõlmata näiteks ettevõtte suurust, teenindatavate klientide liiki ning tegevuse geograafilisi piirkondi. Rühmitamine võimaldab järelevalveasutustel saada TCSP-de sektorist tervikliku ülevaate, selle asemel et keskenduda üksnes iga ettevõtte üksikriskidele. Kui rühma kuuluva TCSP riskiprofiil muutub, võib järelevalveasutus järelevalvekäsitluse uuesti läbi vaadata. See võib hõlmata TCSP rühmast väljaarvamist.
143. Järelevalveasutused või SRB-d peavad arvesse võtma ka mõju, s.t võimalikku kahju, mis tekib siis, kui TCSP või TCSP-de rühm hõlbustab rahapesu või terrorismi rahastamist. Väike arv TCSP-sid võib põhjustada suurt kahju. See võib sõltuda järgmistest teguritest:
 - a) suurus, sealhulgas käive, klientide arv ja liik, tegevuskohtade arv ning tehingute väärtus; ja
 - b) seosed teiste ettevõtetega või nendes osalemine. See võib mõjutada vastuvõtlikkust rahapesu kihistamise etapile, näiteks tehingu päritolu varjamisele vara seadustamise eesmärgil.
144. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad riskihinnangut pidevalt ajakohastama. Hindamistulemused aitavad määrata TCSP või TCSP-de rühma järelevalvele eraldatavad ressursid.
145. Järelevalveasutused või SRB-d peavad hindama, kas TCSP täidab kutsealal jätkamiseks kehtivaid nõudeid. See hõlmab pädevuse ning sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamist, sealhulgas seda, kas TCSP vastab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele. Hindamine toimub nii järelevalvesubjekti kutsealale sisenemisel kui ka edaspidi pidevalt.
146. Kui jurisdiktsioon liigitab kogu sektori suurema riskiga sektoriks, peab olema võimalik TCSP-de kategooriaid eristada. Selleks võib kasutada näiteks kliendibaasi, tegevusriike ja kohaldatavaid rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmeid.
147. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad mõistma, et riskipõhises korras ei kasuta kõik TCSP-d ühesuguseid rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmeid. Üksik juhtum, kus TCSP osaleb teadmatult ebaseaduslikus tehingus, ei tähenda tingimata, et tema kontrollimeetmed tervikuna ei toimi. Samal ajal peavad TCSP-d mõistma, et paindlik riskipõhine lähenemine ei vabasta neid tõhusate kontrollimeetmete kohaldamisest.
148. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad kasutama oma järeldusi rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangute läbivaatamiseks ning ajakohastamiseks. Vajaduse korral tuleb hinnata, kas järelevalveviis ning kehtivad eeskirjad ja juhised on endiselt piisavad. Kui see on asjakohane ja kooskõlas konfidentsiaalsusnõuetega, tuleb järeldused TCSP-dele edastada, et nad saaksid oma riskipõhist lähenemist täiustada.
149. Soovituse 28 kohaselt tuleb TCSP-de suhtes kohaldada reguleerimis- ja järelevalvemeetmeid, mis tagavad rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise.
150. Soovitus 28 nõuab ka, et järelevalveasutus või SRB võtaks vajalikud meetmed selle vältimiseks, et kurjategijad või nendega seotud isikud saaksid TCSP-ga seotud kutsealase tunnustuse. Samuti tuleb vältida, et nad omaksid või oleksid sellise olulise või kontrolliva osaluse tegelikud kasusaajad või täidaksid TCSP juhtimisfunktsiooni. Seda saab teha asjaomaste isikute sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamise kaudu.
151. Tegevusloa andmise või registreerimise mehhanism on üks viis soovitus 22 nimetatud tegevusi osutavate TCSP-de tuvastamiseks. Nende suhtes tuleb kohaldada reguleerimis-

- ja järelevalvemeetmeid, sealhulgas sobivuse ning nõuetele vastavuse hindamist. Mehhanism võimaldab kindlaks teha ka TCSP-de arvu. Seda teavet saab kasutada riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamiseks ning mõistmiseks ja soovitus 1 kohaste maandamismeetmete määramiseks.
152. Tegevusloa andmine või registreerimine võimaldab järelevalveasutusel või kutseala isereguleerival organil täita kontrollivärava rolli ning määrata, kes võib soovitus 22 nimetatud tegevusi osutada. Pärast nõuetele vastavaks tunnistamist peab TCSP kuuluma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise seire alla.
 153. Järelevalveasutus või SRB peab aktiivselt tuvastama isikud ja ettevõtjad, kes peaksid kuuluma järelevalve alla. Selleks tuleb kasutada teiste pädevate asutuste, näiteks rahapesu andmebüroo, äriregistri ja maksuhalduri teavet, finantseerimisasutustelt ning professionaalidelt saadud teavet, üldsuse kaebusi, reklaamidest ning äri- ja äriregistritest saadud avalikest allikatest pärinevat teavet ja muid allikaid. Need võivad viidata, et soovitus 22 nimetatud tegevusi osutavad järelevalveta isikud või ettevõtjad.
 154. Tegevusloa andmise või registreerimise raamistikus tuleb määratleda tegevused, milleks on vaja tegevusloa või registreeringut. Raamistik peab keelama tegevusloa või registreeringuta isikutel ja ettevõtjatel nende tegevuste osutamise. Samuti tuleb sätestada meetmed tegevusloa või registreerimise taotluse rahuldamata jätmiseks ning ebasobivate turuosaliste kõrvaldamiseks.
 155. Mõisted „tegevusloa andmine“ ja „registreerimine“ ei ole samatähenduslikud. Tegevusloa kord hõlmab tavaliselt finantseerimisasutusi ja kehtestab põhimõtetele tuginevad kohustuslikud miinimumnõuded näiteks kapitali, juhtimise ning ressursside kohta. Nende eesmärk on usaldatavus-, tegevus- ning rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide pidev juhtimine ja maandamine. Mõni jurisdiktsioon on kehtestanud samalaadse tegevusloa korra TCSP-dele, eelkõige juhul, kui nad osutavad usaldushalduse ja äriühingute teenuseid ning sektoris on tuvastatud suurem risk.
 156. Jurisdiktsioon võib kohaldada registreerimisraamistikku kogu professionaalide sektorile, sealhulgas TCSP-dele. Samuti võib iga sektoriosa jaoks olla eraldi registreerimisraamistik. Registreerimisülesannet täidab tavaliselt järelevalveasutus või SRB.
 157. Järelevalveasutus või SRB peab tagama, et tegevusloa andmise või registreerimise nõuded ja taotlemise menetlus on selged, objektiivsed, avalikult kättesaadavad ning järjepidevalt kohaldatavad. Tegevusloa või registreeringu kohta tuleb teha objektiivne ja õigeaegne otsus. SRB võib vastutada nii järelevalve kui ka oma liikmete huvide esindamise eest. Sellisel juhul peab ta tagama, et registreerimisotsused tehakse liikmete esindamisega seotud tegevusest eraldi ja sõltumatult.

Sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamine

158. Sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamine annab järelevalveasutusele või SRB-le võimaliku mehhanismi võtta vajalikud meetmed. Nii saab vältida, et kurjategijad või nendega seotud isikud omaksid või kontrolliksid TCSP-d või täidaksid seal juhtimisfunktsiooni.
159. Soovitus 28 kohaselt peab järelevalveasutus või SRB veenduma iga TCSP tegeliku kasusaaja, kontrolli omava isiku ja juhtimisfunktsiooni täitva isiku laitmatuses. Isiku sobivuse ja nõuetele vastavuse otsus võib põhineda ka tema pädevust, usaldusväarsust, otsustusvõimet ning laitmatust käsitlevatel eri teguritel.
160. Mõnes jurisdiktsioonis on sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamine TCSP-le tegevusloa andmise või tema registreerimise otsuse põhiosa. Selle kaudu hinnatakse pidevalt ka seda, kas tegevusloa või registreeringu omaja, sealhulgas vajaduse korral tema omanikud ja kontrolli omavad isikud, on endiselt oma rolli täitmiseks sobivad ning nõuetele

vastavad. Esmasel hindamisel kogutakse isikult teavet ja kontrollitakse selle elemente sõltumatute usaldusväärsete allikate abil. Nii tehakse kindlaks, kas isik sobib asjaomasele ametikohale ja vastab nõuetele.

161. Sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamisel peab taotleja tavaliselt täitma küsimustiku. Selles võib küsida isikutuvastusandmeid, elukohta- ja töökäiku ning nõuda taotlejalt tema suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste või muude ebasoodsate otsuste avaldamist, sealhulgas teavet poolelioleva kriminaalmenetluse ja süüdimõistmiste kohta. Osa teabest tuleb kontrollida, et veenduda isiku heausksuses. Kontroll võib hõlmata päringuid õiguskaitseasutustele ja teistele järelevalveasutustele või isiku kontrollimist sõltumatutes elektroonilistes otsinguandmebaasides. Kogutud isikuandmeid tuleb hoida konfidentsiaalsena.
162. Järelevalveasutus või SRB peab pidevalt tagama, et TCSP olulise või kontrolliva osaluse omanikud või tegelikud kasusaajad ning juhtimisfunktsiooni täitvad isikud on sobivad ja vastavad nõuetele. Hindamist tuleb kohaldada uute omanike, kontrolli omavate isikute ja juhtimisfunktsiooni täitvate isikute suhtes. Nende sobivust ning nõuetele vastavust tuleb kaaluda uuesti järelevalve käigus tehtud järelduste, teistelt pädevatelt asutustelt saadud teabe või olulisele ebasoodsale arengule viitava avalikest allikatest pärineva teabe alusel.

Näilise kohalolekuga „postkastiettevõtete“ vältimine

163. Järelevalveasutus või SRB peab tagama, et tegevusloa andmise või registreerimise nõuded kohustavad TCSP-d omama jurisdiktsioonis sisulist füüsilist kohalolekut. Tavaliselt tähendab see, et TCSP tegevuskoht asub selles jurisdiktsioonis. Kui TCSP on juriidiline isik, peavad tema tegelikku juhtimist korraldavad isikud ettevõtte tegevuses aktiivselt osalema. Neilt võib nõuda ka jurisdiktsioonis elamist. See ei pruugi siiski olla vajalik, kui jurisdiktsioonis elab sobiv isik, kellel on kohustus anda järelevalveasutusele või SRB-le aru. Ettevõtjale ei tohi anda tegevusluba ega teda registreerida, kui tema töötajatel puudub TCSP juhtimiseks vajalik kutsekvalifikatsioon ja asjakohane kogemus.
164. Järelevalveasutus või SRB peab hindama TCSP omandi- ja kontrollstruktuuri, et teha kindlaks, kas tegevusloa või registreeringu taotleja säilitab oma tegevuse üle piisava kontrolli. Arvesse võib võtta tegelike kasusaajate ja kontrolli omavate isikute elukohta, TCSP kavandatavate riigisiseste juhtimisfunktsioonide arvu ja liiki, näiteks juhtide, nõuetele vastavuse eest vastutavate juhtide ning muude juhtide olemasolu, ja neid rolle täitvate isikute pädevust. Samuti tuleb hinnata, kui suures ulatuses on TCSP tegevus sisse ostetud teisest jurisdiktsioonist.
165. Järelevalveasutus või kutseala isereguleeruv organ peab hindama ka seda, kas TCSP omandi- ja kontrollistruktuur takistab põhjendamatult tegelike kasusaajate ning kontrolli omavate isikute tuvastamist või loob tõhusa järelevalve tegemisele takistusi.

Seire ja järelevalve

166. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad TCSP-sid tõhusalt kontrollima kohapealse ning kaugjärelevalve kaudu. Seire laad sõltub järelevalveasutuse või SRB koostatud riskiprofiilidest ja nendega seotud riskipõhisest lähenemisest. Järelevalveasutused ja SRB-d võivad kohandada järgmist:
 - a) tegevusloa andmise või registreerimise ülesande täitmiseks nõutavate kontrollide ulatus. Kui sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on väike, võivad konkreetse äritegevuse rahapesuks või terrorismi rahastamiseks kasutamise võimalused olla piiratud. Sellisel juhul võib heakskiit põhineda alusdokumentide läbivaatamisel. Kui sektori risk on suur, võivad järelevalveasutused ja SRB-d küsida lisateavet;
 - b) kohapealse või kaugjärelevalve liik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel. Järelevalveasutused ja SRB-d võivad määrata TCSP-de jaoks sobiva kohapealse ning

kaugjärelevalve kombinatsiooni. Kaugjärelevalve võib hõlmata iga-aastaste sõltumatute auditite ja muude kohustuslike aruannete analüüsi, riskantsete vahendajate tuvastamist näiteks ettevõtte suuruse, piiriülese tegevuse või konkreetse tegevusala alusel, registreeritud automatiseeritud kontrolli tegeliku kasusaaja puuduva teabe leidmiseks ning andmete esitamise eest vastutavate isikute kindlakstegemist. See võib hõlmata ka sektori temaatilisi ülevaatusi ja ettevõtete kohustuslikke korrapäraseid teabeesitusi. Suurema riskiga olukorras ei pruugi üksnes kaugjärelevalvest piisata. Kohapealne kontroll võib hõlmata sisemiste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete, kontrollimeetmete ning menetluste läbivaatamist; kõrgema juhtkonna, vastavuskontrolli eest vastutava isiku ja teiste asjaomaste töötajate küsitlemist; kontrollivärava ülesannet täitva isiku enda riskihinnangute hindamist; hoolsusmeetmete dokumentide ning tõendite pistelist kontrolli; klientidega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtluste kohta esitatud teadete hindamist; ning muid kohapealse kontrolli käigus ilmnevaid küsimusi. Vajaduse korral võib valimi alusel kontrollida ka teatamiskohustuste täitmist;

- c) pideva rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve sagedus ja laad. Järelevalveasutused ning SRB-d peavad järelevalve sagedust ennetavalt kohandama tuvastatud riskidega. Korrapäraseid läbivaatamised tuleb ühendada sihtotstarbelise järelevalvega, kui ilmnevad probleemid, näiteks rikkumisest teatamise, õiguskaitseasutustelt saadud teabe või temaatilise kontrolli valimisse kaasamisest tulenevate muude järelevalvetulemuste tõttu;
 - d) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve intensiivsus. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad tuvastatud riskide põhjal otsustama hindamise sobiva ulatuse või taseme. Eesmärk on hinnata, kas TCSP väärkasutamise vältimiseks kavandatud põhimõtted ja menetlused on piisavad. Intensiivsem järelevalve võib hõlmata süsteemide ja toimikute üksikasjalikku kontrolli, et hinnata TCSP riskihindamise, hoolsusmeetmete, teatamise ning andmete säilitamise põhimõtete ja menetluste rakendamist ning piisavust; siseauditit; vestlusi töötajate, kõrgema juhtkonna ja juhtorganiga; ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise hindamist konkreetsetes tegevusvaldkondades.
167. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad kasutama oma järeldusi rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangute läbivaatamiseks ning ajakohastamiseks. Vajaduse korral tuleb hinnata, kas järelevalveviis ning kehtivad tõkestamise eeskirjad ja juhised on endiselt piisavad. Kui see on asjakohane ja kooskõlas konfidentsiaalsusnõuetega, tuleb järeldused TCSP-dele edastada, et nad saaksid oma riskipõhist lähenemist täiustada.
168. Andmete säilitamine ja kvaliteedi tagamine on olulised, et järelevalveasutused saaksid rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvega seotud oluliste otsuste põhjuseid dokumenteerida ja kontrollida. Järelevalveasutusel peab olema sobiv teabe säilitamise kord. Teave peab olema hõlpsasti leitav ning samal ajal tuleb järgida asjakohaseid andmekaitsealuste nõudeid. Andmete säilitamine on järelevalveasutuse töö keskne osa. Piisav kvaliteedi tagamine on järelevalvemenetluses sama oluline, sest see aitab tagada otsuste ja sanktsioonide järjepideva kohaldamise kõigi järelevalvesubjektide suhtes.

Sunnivahendid ja karistused

169. Soovitus 28 nõuab, et järelevalveasutusel või SRB-l oleks oma ülesannete täitmiseks piisavad volitused, sealhulgas TCSP-de nõuete täitmise seire õigus. Soovituse 35 kohaselt peab riik saama kohaldada professionaalide suhtes kriminaal-, tsiviil- või halduskaristusi. See hõlmab TCSP-sid, kui nad osutavad soovitusel 22 punktis e nimetatud teenuseid. Kui

TCSP nõudeid ei täida, peab karistusi olema võimalik kohaldada ka ettevõtte juhtide ja kõrgema juhtkonna suhtes.

170. Pädevad asutused peavad kasutama proportsionaalseid meetmeid. Need võivad hõlmata eri järelevalvesekumisi ja parandusmeetmeid, millega tagatakse tuvastatud puuduste õigeaegne kõrvaldamine. Sunnivahendid võivad ulatuda mitteametlikust või kirjalikust hoiatusest, noomitusest ja etteheitest kuni rangemate karistusmeetmeteni. Raskema nõuetele mittevastavuse korral võivad need hõlmata registreeringu või tegevusloa peatamist või kehtetuks tunnistamist ning vajaduse korral kriminaalmenetlust, sest tuvastatud puudustel võivad olla laiemad tagajärjed. Süsteemsed tõrked või oluliselt ebapiisavad kontrollimeetmed toovad tavaliselt kaasa rangema järelevalvereaktsiooni.
171. Järelevalveasutuste ja SRB-de jõustamismetmed peavad olema proportsionaalsed, kuid hoiatava mõjuga. Neil peab olema nõuetele mittevastavuse uurimiseks ning seireks piisavalt ressursse või nad peavad selle ülesande andma piisavate ressurssidega üksusele. Sunnivahendi eesmärk peab olema kõrvaldada nõuete rikkumisest saadav kasu.

Juhised

172. Järelevalveasutused ja SRB-d peavad oma regulatiivsed ootused selgelt teatavaks tegema. Seda võib teha nõuandemenetluses pärast sisulist suhtlust asjaomaste sidusrühmadega. Juhised võivad sisaldada soovitud tulemustel põhinevaid üldnõudeid, riskipõhiseid eeskirju ja teavet selle kohta, kuidas järelevalveasutus tõlgendab asjaomaseid õigusakte. Samuti võivad need anda üksikasjalikumaid selgitusi konkreetsete rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmete parima kohaldamise kohta. TCSP-dele antavates juhistes tuleb käsitleda ka sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Esitada tuleb riskinäitajad ja riskihindamise meetodid, mis aitavad tuvastada kahtlasi tehinguid ning tegevust. Võimaluse korral tuleks juhised sobival juhul koostada pärast konsulteerimist. Nende vorm peab vastama järelevalveasutuse ja SRB rollile asjaomases jurisdiktsioonis.
173. Kui järelevalveasutuse juhised jäävad üldiseks ja põhimõttepõhiseks, võib neid täiendada TCSP-de sektori koostatud üksikasjalikumate ning selgitavate juhistega, mis käsitlevad tegevusküsimusi. Koolitused võivad samuti tõhusalt tagada, et TCSP-d tunnevad oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi ning täidavad neid. Kui järelevalveasutused koostavad eri sektoritele ühised juhised, peavad need piisavalt arvestama juhiste kohaldamisalasse kuuluvate rollide mitmekesisust. Juhised peavad andma kõigile adressaatidele praktilisi suuniseid. Erasektori juhised peavad olema kooskõlas riigisiseste õigusaktide, pädevate asutuste TCSP-sid käsitlevate juhiste ning kõigi muude õigusnõuete ja kohustustega.
174. Järelevalveasutused peaksid suhtlema teiste asjaomaste riigisiseste järelevalveasutustega. See aitab tagada õiguslike kohustuste ühtse tõlgendamise ja vähendada erinevusi sektorite, näiteks õigusteenuse osutajate, raamatupidajate ning TCSP-de vahel. Erinevad juhendid ei tohiks võimaldada nõuetest kõrvale hoida, valides soodsama regulatsiooni või tõlgenduse. Asjaomased järelevalveasutused võiksid koostada sektoritega konsulteerides ühised juhised. Samal ajal tuleb arvestada, et paljudes jurisdiktsioonides võivad TCSP-d pidada sobivaimaks eraldi, just neile suunatud juhiseid.
175. Järelevalveasutused peavad esitama teabe ja juhised ajakohases ning kättesaadavas vormis. Need võivad hõlmata sektoripõhiseid juhendmaterjale, temaatiliste ülevaatuste

järeldusi, koolitusi, uudiskirju, veebimaterjale, järelevalvekülastuste ajal antavaid suulisi selgitusi, kohtumisi ja aastaaruandeid.

176. SRB peab tagama, et organisatsiooni esindusfunktsiooni raames antavad nõuanded vastavad järelevalvefunktsiooni kehtestatud eeskirjadele ja juhistele.

Koolitus

177. Koolitus on vajalik, et järelevalvetöötajad mõistaksid TCSP-de sektorit ja selles kasutatavaid eri ärimudeleid. Järelevalveasutused peavad eelkõige tagama, et töötajad oskavad hinnata TCSP rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangute kvaliteeti ning tõkestamise põhimõtete, menetluste ja sisekontrollimeetmete piisavust, proportsionaalsust, tõhusust ning tulemuslikkust. Soovitav on anda koolitusele praktiline suunitlus.
178. Koolitus peab võimaldama järelevalvetöötajatel teha põhjendatud otsuseid TCSP-de riskihinnangute kvaliteedi ning nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmete piisavuse ja proportsionaalsuse kohta. Samuti peab koolitus aitama saavutada riiklikul tasandil ühtse järelevalvekäsitluse, kui pädevaid järelevalveasutusi on mitu või kui riiklik järelevalvemudel on detsentraliseeritud või killustunud.

Soovitamine

179. Järelevalveasutused ei tohiks nõuda ettevõtetelt konkreetse kolmanda osapoolle pakutava rahapesu tõkestamise süsteemi, tööriista või tarkvara kasutamist, sest see võib tekitada huvide konflikti ja kahjustada tõhusat järelevalvet.

Teabevahetus

180. Rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks on oluline teabevahetus avaliku ja erasektori vahel ning erasektoris, näiteks finantseerimisasutuste ja TCSP-de vahel. Järelevalveasutuste ning avaliku sektori asutuste, nagu rahapesu andmebüroo ja õiguskaitseasutused, teabe- ning luureandmete vahetamise kord peab olema töökindel ja turvaline. See peab vastama riigisisestele õigusnõuetele.
181. Avaliku ja erasektori vahel võib muu hulgas vahetada järgmist teavet:
- a) rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangud;
 - b) tüpoloogiad ehk juhtumiuuringud selle kohta, kuidas rahapesijad või terrorismi rahastajad on kuritarvitanud TCSP-sid või nende hallatavaid usaldushaldusi, äriühinguid, muid juriidilisi isikuid või õiguslikke üksusi;
 - c) tagasiside kahtlase tehingu teadete ja muude asjaomaste teadete kohta;
 - d) sihipärane salastamata luureteave. Erandolukorras ja sobivate kaitsemeetmete, näiteks konfidentsiaalsuslepete olemasolul võib asutustel olla asjakohane jagada TCSP-de kui rühma või konkreetse TCSP-ga ka sihipärast konfidentsiaalset teavet; ning
 - e) riigid, isikud või organisatsioonid, kelle vara või tehingud tuleb soovitusel 6 nõutud sihtotstarbeliste finantssanktsioonide alusel külmutada.
182. Sektori tõhusaks seireks ja järelevalveks on oluline rahapesu andmebüroo ning TCSP-de sektori järelevalveasutuste riigisisene koostöö ja teabevahetus. Sama kehtib pädevate asutuste, sealhulgas õiguskaitse- ja luureasutuste, rahapesu andmebüroo, maksuhalduri ning TCSP-de järelevalveasutuste koostöö kohta. Koostöö ja koordineerimine aitavad vältida järelevalvelünki ning kattuvust ja tagavad heade tavade ning järelduste jagamise. Luureteavet tuleb kasutada järelevalveasutuse riskipõhise kindlustandva järelevalve kujundamisel. Järelevalveasutusi ja õiguskaitseasutusi tuleb julgustada vahetama teavet

poolleliolevate rikkumisjuurdluste ning lõpetatud juhtumite kohta. Tundlike andmete kaitseks tuleb teabe jagamisel rakendada asjakohaseid protokolle ja kaitsemeetmeid.

183. TCSP-de sektoris on tähtis ametiasutuste ja erasektori piiriülene teabevahetus rahvusvaheliste partneritega. Seejuures tuleb arvestada, et paljud TCSP-d tegutsevad mitmes jurisdiktsioonis.

Tegeliku kasusaaja ning vahendite ja vara päritolu nõuete järelevalve

184. TCSP-d täidavad laiemal finantskogukonna jaoks olulist väravahoidja rolli. See tuleneb nende tegevusest juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste asutamisel ning nende juhtimises ja haldamises.
185. Professionaalide esindajana peavad TCSP-d kohaldama hoolsusmeetmeid nende juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste tegelike kasusaajate suhtes, kellele nad osutavad nõu või pakuvad asutamisteenust. Mitmes riigis võib TCSP olla juriidilise isiku registreerija. Sellisel juhul vastutab ta põhiandmete ja/või tegeliku kasusaaja andmete registrile esitamise eest.
186. TCSP-d tegutsevad sageli nende juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste juhtide, usaldushaldurite, esindajate, sihtasutuse ametiisikute või muude samalaadsete isikutena. Selles rollis esindavad nad üksusi suhetes teiste finantseerimisasutuste ja professionaalidega, kes osutavad sellistele klientidele näiteks panga- või audititeenuseid.
187. Finantseerimisasutused ja professionaalid võivad küsida TCSP kogutud ning säilitatavat hoolsusmeetmete teavet. Juhi, esindaja või usaldushalduri rolli tõttu on TCSP sageli juriidilise isiku või õigusliku üksuse peamine kontaktisik. Finantseerimisasutus või muu professionaal ei pruugi selle juriidilise isiku või õigusliku üksuse tegelike kasusaajatega kunagi kohtuda.
188. Soovituse 28 kohaselt peavad riigid tagama, et TCSP-de tegevuse üle tehakse tõhusat järelevalvet ning kontrollitakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmist. See hõlmab ka tegelike kasusaajate tuvastamist ja nende andmete mõistlikul viisil kontrollimist. Soovitused 24 ja 25 käsitlevad juriidiliste isikute ning õiguslike üksuste tegelike kasusaajate läbipaistvust. Nende kohaselt peavad riikidel olema mehhanismid, mis tagavad nende üksuste kohta piisava, täpse ja ajakohase teabe õigeaegse kättesaadavuse. FATF ja Egmont Grupp avaldasid 2018. aasta juulis ka aruande tegeliku kasusaaja varjamise kohta. Aruandes tuvastati küsimused, mis aitavad vähendada tegeliku kasusaaja varjamisega seotud haavatavusi.
189. Soovitused 24 ja 25 nõuavad ka mehhanisme, mis tagavad registritele esitatud teabe täpsuse ja õigeaegse ajakohastamise ning tegeliku kasusaaja teabe täpsuse ja ajakohasuse. Nõuete täitmise piisavuse hindamisel peab riik arvestama konkreetse tegevusega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski. Tõendatud suurema riski korral tuleb kohaldada intensiivsemaid kontrollimeetmeid. TCSP-d peavad siiski vältima registrites sisalduvale teabele pimesi tuginemist. Ärisuhte ajal on oluline pidev seire, et tuvastada tegeliku kasusaaja muutumisest tingitud ebatavalised ja potentsiaalselt kahtlased tehingud. Registrid ei anna sellist teavet tõenäoliselt jooksvalt.
190. Kooskõlas soovitusega 28 peab TCSP kuuluma järelevalveasutuse või kutseala isereguleeruva organi riskipõhise järelevalve alla. See järelevalve peab hõlmama soovitudes 10 ja 11 sätestatud tegeliku kasusaaja ning andmete säilitamise nõudeid. Järelevalveasutusel või kutseala isereguleeraval organil peab olema raamistik, mille abil kontrollida, et juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste täpseid ning ajakohaseid

- põhiandmeid ja tegeliku kasusaaja andmeid säilitatakse ning need on pädevatele asutustele õigeaegselt kättesaadavad.
191. Järelevalveasutus või kutseala isereguleeruv organ peab analüüsima TCSP kehtestatud tegeliku kasusaaja tuvastamise ning andmete registreerimise ja kontrollimeetmete piisavust. Samuti tuleb esindusliku valimi alusel kontrollida klienditoimikuid. Nii saab hinnata meetmete rakendamise tõhusust ja täpse tegeliku kasusaaja teabe kättesaadavust.
 192. Kohapealse ja kaugkontrolli käigus peavad järelevalveasutused või kutseala isereguleeruvad organid hindama uute klientide vastuvõtmiseks kehtestatud põhimõtteid, menetlusi ning kontrollimeetmeid. Tuleb kindlaks teha, millist teavet ja dokumente nõutakse, kui klient on füüsiline isik, juriidiline isik, usaldushaldus või muu samalaadne õiguslik üksus. Kontrollida tuleb, kas menetlused ja kontrollimeetmed võimaldavad tegelikke kasusaajaid piisavalt tuvastada, mõista asjaomase juriidilise isiku, usaldushalduse või muu samalaadse üksuse omandi- ning kontrollistruktuuri ja teha kindlaks tema äritegevuse.
 193. Klienditoimikute valikuline kontroll aitab järelevalveasutusel või kutseala isereguleerual organil teha kindlaks, kas kontrollimeetmed tagavad tegelike kasusaajate täpse tuvastamise, selle teabe nõuetekohase avaldamise asjaomastele isikutele ja teabe hõlpsa kättesaadavuse. Kontrolli ulatus sõltub riskist. Valitud toimikud peavad kajastama kliendibaasi profiili ning hõlmama nii uusi kui ka olemasolevaid kliente.
 194. Järelevalveasutused või SRB-d peavad hindama ka meetmeid, millega TCSP jälgib tema teenindatavate või esindatavate juriidiliste isikute, usaldushalduste või muude samalaadsete üksuste tegelike kasusaajate muutumist. Meetmed peavad tagama tegeliku kasusaaja teabe täpsuse ja ajakohasuse. Samuti tuleb hinnata, kui kiiresti esitatakse vajaduse korral registrile ajakohastatud andmed.
 195. Kontrolli käigus peavad järelevalveasutused või SRB-d kaaluma TCSP toimikutes sisalduva tegeliku kasusaaja teabe võrdlemist asjaomases registris oleva teabega, kui selline register on olemas.
 196. TCSP kontrollimeetmete tõhususe hindamisel võivad järelevalveasutused või SRB-d arvesse võtta ka teiste pädevate asutuste teavet, näiteks rahapesu andmebüroo avalikke aruandeid ning teiste finantseerimisasutuste või professionaalide teavet.
 197. TCSP peab kuuluma järelevalveasutuse või kutseala isereguleeruva organi riskipõhise järelevalve alla. See peab hõlmama suurema riskiga klientide vahendite ja vara päritolu tuvastamise ning tõendamise nõudeid. Järelevalveasutusel või kutseala isereguleerual organil peab olema raamistik, mis aitab kindlaks teha, et vahendite ja vara päritolu kohta on olemas nõuetekohaselt tõendatud, täpne ning ajakohane teave ja see on pädevatele asutustele õigel ajal kättesaadav. Järelevalveasutus või kutseala isereguleeruv organ peab analüüsima menetluste ja kontrollimeetmete piisavust, mille TCSP on kehtestanud üksustega seotud vara päritolu tuvastamiseks ning registreerimiseks.

Esindajakokkulepped

198. Esindajast juht on juriidilise isiku juhtorganisse määratud isik, kes esindab teise isiku, tavaliselt tegeliku kasusaaja huve ja tegutseb tema juhiste kohaselt. Esindajaaktsionär on füüsiline või juriidiline isik, kes on äriühingu liikmete või aktsionäride registrisse ametlikult kantud kindlaksmääratud arvu aktsiate omanikuna, kuid hoiab aktsiaid teise isiku ehk tegeliku kasusaaja nimel. Aktsiaid võib hoida usaldushalduse või hoidmislepingu alusel. Selline esindussuhe tuleb avaldada äriühingule ja asjaomasele registrile.

199. Mitmes riigis tegutsevad TCSP-d oma kutseteenuse osana ise juhtidena või korraldavad teiste füüsiliste või juriidiliste isikute tegutsemise juhtidena. Samuti tegutsevad nad teise isiku nimel esindajaaktsionärina või korraldavad teise füüsilise või juriidilise isiku tegutsemise selles rollis. Soovituse 24 kohaselt peavad need TCSP-d kuuluma tegevusloa andmise või registreerimise korra ja järelevalve alla. Esindajaaktsionärina tegutsemise staatus tuleb avaldada.
200. TCSP-l võib olla õiguspärane põhjus tegutseda juriidilise isiku juhina või esindajaaktsionärina või pakkuda selliseid isikuid. Juriidilise isiku andmetest peab nähtuma, et neid rolle täidab TCSP, sest näiteks juhtide või liikmete registris avaldatakse TCSP või tema töötaja isik.
201. Äriühingul võib olla esindajaaktsionäri kasutamiseks õiguspäraseid põhjuseid. Näiteks võib see olla vajalik börsil noteeritud äriühingu aktsiate arveldamiseks ja hoidmiseks, kui tehingujärgse arvelduse spetsialistid tegutsevad esindajaaktsionäridena. Äriühinguõigus võib nõuda, et juriidilisel isikul oleks rohkem kui üks liige, mis võib samuti põhjustada esindajakokkulepete kasutamise. Esindajast juhi ja esindajaaktsionäri kokkuleppeid saab siiski kuritarvitada juriidilise isiku tegeliku kasusaaja varjamiseks. Mõni isik võib lubada kasutada oma nime teise isiku nimel juriidilise isiku juhina või aktsionärina, avaldamata, kellelt ta juhiseid saab või keda ta esindab. Selliseid isikuid nimetatakse mõnikord variisikuteks.
202. Esindajast juhid ja esindajaaktsionärid võivad raskendada juriidilise isiku tegeliku kasusaaja tuvastamist, eriti kui nende esindajastaatus ei ole avaldatud. Registris peetavates juriidilise isiku andmetes ja äriühingu registrijärgses asukohas säilitatavates dokumentides avaldatakse sellisel juhul esindaja isik. Mitme riigi äriühinguõigus ei tunnusta esindajast juhi staatust, sest õiguslikult vastutavad äriühingu tegevuse eest juhid ning neil on kohustus tegutseda äriühingu parimates huvides.
203. Järelevalveasutused ja kutseala isereguleeruvad organid peavad arvestama võimalusega, et kasutatakse avaldamata esindajakokkuleppeid. Kohapealse ja kaugjärelevalve käigus tuleb TCSP põhimõtteid, menetlusi, kontrollimeetmeid ning kliendiandmeid hinnates kindlaks teha, kas hoolsusmeetmete kohaldamine ja pidev seire võimaldavad avaldamata esindajakokkuleppeid tuvastada ning käsitleda.
204. Avaldamata esindajakokkuleppele võivad viidata muu hulgas järgmised tunnused:
 - a) usaldushalduri, juhi või aktsionäri profiil ei sobi kokku usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku tegevusega;
 - b) isik täidab mitut rolli omavahel seostamata usaldushaldustes, äriühingutes või muudes juriidilistes isikutes;
 - c) esindaja vara päritolu ei sobi kokku usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku vara väärtuse ja laadiga;
 - d) vahendid saadetakse usaldushaldusse, äriühingusse või muusse juriidilisse isikusse või sealt välja tuvastamata kolmandalt isikult või kolmandale isikule;
 - e) TCSP on harjunud tegutsema sellise isiku juhistel alusel, kes ei ole usaldushaldur, juht ega muu tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik; ning
 - f) usaldushalduri, juhi või muu tegelikku kontrolli teostava füüsilise isikuna esinev isik kontrollib taotlusi või juhiseid vähe või üldse mitte ja/või vastab neile äärmiselt kiiresti, ilma neid vaidlustamata.

1. lisa. Tegelikult kasusaaja teave seoses usaldushalduse või muu õigusliku üksusega, kellele TCSP teenuseid osutab

1. Riskipõhise lähenemise korral sõltub TCSP kogutava teabe hulk sellest, kas TCSP asutab või haldab usaldushaldust, äriühingut või muud juriidilist isikut või tegutseb selle usaldushalduri või juhina või on selle isiku rollis. Neil juhtudel peab TCSP lisaks tegelike kasusaajate ja kontrolli teostavate isikute tuvastamisele mõistma struktuuri üldist eesmärki ja struktuuris kasutatavate vahendite päritolu. Kui TCSP osutab usaldushaldusele, äriühingule või muule juriidilisele isikule muid teenuseid, näiteks registrijärgse asukoha teenust, peab ta riskipõhiselt koguma piisavalt teavet, et tuvastada selle tegelikud kasusaajad ja kontrolli teostavad isikud.
2. TCSP, kes ei tegutse usaldushaldurina, võib sobival juhul tugineda usaldushaldusele teenust osutava teise TCSP, õigusteenuse osutaja või raamatupidaja koostatud kokkuvõttele või usaldushalduse asutamisdokumendi asjaomastele väljavõtetele. Nii saab ta tuvastada usaldushalduse looja, usaldushaldurid, olemasolu korral kaitsja, soodustatud isikud ja muu füüsilise isiku, kes teostab usaldushalduse üle tegelikku kontrolli. Lisaks tuleb vajaduse korral koguda allpool kirjeldatud tõendid nende isikusamasuse kontrollimiseks.

Usaldushalduse puhul

3. TCSP-l peavad olema põhimõtted ja menetlused järgmiste isikute tuvastamiseks ning nende isikusamasuse kontrollimiseks usaldusväärsete ja sõltumatust allikast pärit dokumentide, andmete või teabe abil. TCSP põhimõtted peavad võimaldama ebausaldusväärseks peetavad dokumendid, andmed või teabe arvestamata jätta:
 - a) usaldushalduse looja;
 - b) kaitsja;
 - c) usaldushaldur või usaldushaldurid, kui TCSP ise selles rollis ei tegutse;
 - d) soodustatud isikud või soodustatud isikute ring; ning
 - e) muu füüsiline isik, kes tegelikult teostab usaldushalduse üle kontrolli.

Usaldushalduse looja

- a) Usaldushalduse looja on üldjuhul isik või isikud, kelle korraldusel usaldushaldus loodi. Isik on usaldushalduse looja, kui ta on andnud või kohustunud andma usaldushaldusele otseselt või kaudselt vara või vahendeid. Selleks peab olema tasuta soorituse element. See tähendab, et looja peab kavatsema anda mingi hüve, mitte tegutsema sõltumatu kolmanda isikuna, kes annab usaldushaldusele midagi täieliku vastusoorituse eest.
- b) Usaldushalduse looja võib olla asutamisdokumendis nimetatud, kuid ei pruugi seda olla. TCSP-l peavad olema põhimõtted ja menetlused tegelikult majandusliku looja tuvastamiseks ning tema isikusamasuse kontrollimiseks.
- c) TCSP, kes asutab kliendi nimel usaldushalduse, äriühingu või muu juriidilise isiku, haldab seda või tegutseb muul viisil selle usaldushalduri või juhina või pakub sellist isikut, peab riskipõhise lähenemise alusel kehtestama põhimõtted ja menetlused usaldushalduses, äriühingus või muus juriidilises isikus kasutatavate vahendite päritolu tuvastamiseks.
- d) Vanemate usaldushalduste puhul võib vahendite päritolu tuvastamine olla keerulisem või isegi võimatu, sest loomise ajal koostatud tõendeid ei pruugi enam olla. Vahendite päritolu tõenditeks võivad olla usaldusväärsed sõltumatust allikast pärinevad dokumendid, andmed või teave, aktsiate võõrandamise vormid, pangakonto väljavõtted, kinkelepingud, soovide avaldused ja muud samalaadsed dokumendid.

- e) Kui vara on usaldushaldusse üle antud teisest usaldushaldusest, tuleb see teave koguda nii vara üleandva kui ka vastuvõtva usaldushalduse kohta.

Soodustatud isikud

- a) TCSP peab riskipõhiselt kehtestama põhimõtted ja menetlused, mis võimaldavad tal põhjendatult uskuda, et ta teab usaldushalduse soodustatud isikute tegelikku isikut. Nende isikusamasuse kontrollimiseks tuleb võtta mõistlikke meetmeid, et TCSP oleks veendunud, kes soodustatud isikud on. TCSP ei pea kõigi soodustatud isikute isikusamasust kontrollima usaldusväärsete ja sõltumatust allikast pärinevate dokumentide, andmete või teabe abil. Vähemalt tuleb siiski tuvastada nende soodustatud isikute isikusamasus, kellel on kehtiv kindel õigus tulu või kapitali väljamaksetele või kes usaldushaldusest tegelikult väljamakseid saavad, näiteks eluaegne kasutusvaldaja.
- b) Kui usaldushalduse soodustatud isikutel puudub kindel õigus kapitalile ja tulule, näiteks on tegemist usaldushalduri äranägemisel hüve saavate isikutega, peab TCSP koguma teavet, mis võimaldab tuvastada nimeliselt määratud soodustatud isikud, näiteks asutamisdokumendis nimetatud isikud.
- c) Kui soodustatud isikud on määratletud isikute ringina, näiteks konkreetse isiku lapsed ja nende järeltulijad, või kui nad on usaldushaldusele kohaldatava õiguse järgi alaealised, peab TCSP veenduma, et tegemist on kavandatud soodustatud isikutega, näiteks kontrollides asutamisdokumenti. TCSP ei pea koguma lisateavet ringi kuuluvate üksikute soodustatud isikute isikusamasuse kontrollimiseks enne, kui usaldushaldurid otsustavad neile väljamakse teha.
- d) Mõnes usaldushalduses saavad nimeliselt määratud isikud soodustatud isikuks alles kindla tingimuse täitumisel, näiteks teatud vanuse saabumisel, teise soodustatud isiku surma korral või usaldushalduse tähtaja lõppemisel. TCSP ei pea sellise tingimusliku soodustatud isiku isikusamasuse kontrollimiseks lisateavet koguma enne tingimuse täitumist või enne, kui usaldushaldurid otsustavad talle väljamakse teha.
- e) TCSP-l, kes haldab usaldushaldust või usaldushaldusele kuuluvat äriühingut või muud juriidilist isikut või tegutseb nende usaldushalduri või juhina või pakub sellist isikut, peavad olema andmete ajakohastamise menetlused. Teavet tuleb ajakohastada, kui nimeliselt määratud soodustatud isik lisatakse soodustatud isikute ringi või sealt eemaldatakse; kui soodustatud isik saab pärast teabe esitamist esimest korda väljamakse või muu hüve; või kui soodustatud isikute ring muul viisil muutub.
- f) TCSP ei pea soodustatud isikute kohta koguma rohkem teavet, kui on vaja veendumaks, et ta teab, kes nad on, või tegemaks kindlaks, kas nimeliselt määratud soodustatud isik või usaldushaldusest väljamakse saanud soodustatud isik on riikliku taustaga isik.

Tegelikku kontrolli teostav füüsiline isik

- a) Usaldushaldusele teenuseid osutaval TCSP-l peavad olema menetlused kõigi usaldushalduse üle tegelikku kontrolli teostavate füüsiliste isikute tuvastamiseks.
- b) Selles tähenduses on „kontroll“ usaldushalduse asutamisdokumendist või seadusest tulenev õigus, mida isik võib kasutada üksi, koos teise isikuga või teise isiku nõusolekul, et:
- käsitada või investeerida usaldushalduse vara, välja arvatud investeeringute valitseja või nõustajana;
 - anda korraldusi usaldushalduse väljamaksete tegemiseks, teha väljamakseid või need heaks kiita;
 - muuta või lõpetada usaldushaldus;
 - lisada isik soodustatud isikuks või nende ringi või ta sealt eemaldada; ja/või
 - määrata ametisse või vabastada usaldushaldureid.

- c) Usaldushaldust haldav või usaldushaldurina tegutsev TCSP peab lisaks koguma teavet, mis võimaldab tal veenduda iga sellise isiku isikus, kellel on õigus anda teisele isikule usaldushalduse üle „kontroll“, andes talle eespool punktis b kirjeldatud õigused.

Juriidilisest isikust usaldushalduse loojad ja soodustatud isikud

- 4. Järgmisi näiteid tuleb käsitleda koos üldisemate juhistega teabe kohta, mida TCSP peab usaldushalduse loojate ning soodustatud isikute tuvastamiseks koguma. Need näited ei tähenda, et juriidilisest isikust soodustatud isiku kohta tuleb koguda rohkem teavet kui füüsilisest isikust soodustatud isiku kohta.
 - a) Mõnel juhul võib usaldushalduse looja, soodustatud isik, kaitsja või muu tegelikku kontrolli teostav isik olla äriühing või muu juriidiline isik. Sel juhul peavad TCSP-l olema põhimõtted ja menetlused, mis võimaldavad vajaduse korral tuvastada asjaomase üksuse tegeliku kasusaaja või kontrolli teostava isiku.
 - b) Kui usaldushalduse looja on juriidiline isik, peab TCSP veenduma, et tal on piisavalt teavet selle kohta, miks üksus usaldushalduse moodustas. Näiteks võib äriühing luua usaldushalduse oma töötajate kasuks. Juriidiline isik võib tegutseda ka füüsilisest isikust looja esindajana või sellise füüsilise isiku juhiste alusel, kes andis talle selleks vahendid. Kui juriidiline isik tegutseb füüsilisest isikust looja esindajana või tema juhiste alusel, peab TCSP võtma meetmeid usaldushalduse tegeliku majandusliku looja tuvastamiseks. See on isik, kes andis juriidilisele isikule vahendid nende usaldushaldusse üleandmiseks. Samuti tuleb tuvastada juriidilist isikut kontrollinud isikud vara usaldushaldusse üleandmise ajal. Kui juriidilisest isikust loojale jäävad usaldushalduse suhtes õigused, näiteks tagasivõtmise õigus, peab TCSP veenduma, et ta teab juriidilisest isikust looja praeguseid tegelikke kasusaajaid ning kontrolli teostavaid isikuid ja mõistab omandi või kontrolli muutmise põhjust.
 - c) Kui soodustatud isik on juriidiline isik, näiteks heategevuslik usaldushaldus või äriühing, peab TCSP mõistma, miks üksust kasutatakse soodustatud isikuna. Kui üksusel on füüsilisest isikust tegelik kasusaaja, peab TCSP-l olema piisavalt teavet tema tuvastamiseks.

Füüsilisest või juriidilisest isikust usaldushaldur

- a) Kui TCSP ise usaldushaldurina ei tegutse, peab ta koguma usaldushalduri või usaldushaldurite tuvastamiseks ja nende isikusamasuse kontrollimiseks vajalikku teavet. Kui usaldushaldur on juriidiline isik, tuleb tuvastada juriidiline isik, koguda teavet usaldushalduri tegelike kasusaajate kohta ja võtta mõistlikke meetmeid nende isikusamasuse kontrollimiseks.
- b) Kui usaldushaldur on börsil noteeritud üksus või sellisesse kontserni kuuluv üksus või kui ta on asutatud ja reguleeritud usaldushaldusteenuse osutamiseks jurisdiktsioonis, millel on usaldusväärsete allikate järgi asjakohased rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadused, määrused ning muud meetmed, peab TCSP koguma teavet juhtide või teiste kontrolli teostavate isikute tuvastamiseks. Reguleeritud usaldushalduri tegeliku kasusaaja kindlakstegemisel võib TCSP tugineda väliste teadetele, näiteks avalikule teabele. Selline teave võib pärineda usaldushalduri järelevalveasutuse või reguleeritud usaldushalduri veebilehelt.
- c) Perekonnad asutavad sageli usaldusühinguid, mis tegutsevad selle perekonna kasuks loodud usaldushalduste usaldushaldurina. Neid nimetatakse tavaliselt eraõiguslikeks usaldusühinguteks. Neil võib olla piiratud tegevusluba, mis lubab tegutseda ainult kindlat liiki usaldushalduste usaldushaldurina. Sellise eraõigusliku usaldusühingu lõplik omanik on sageli täielikult reguleeritud usaldusühing, kes tegutseb teise usaldushalduse usaldushaldurina. Sellisel juhul peab TCSP mõistma eraõigusliku usaldusühingu toimimist ning teadma selle juhte ja vajaduse korral omanikku. Kui eraõiguslik usaldusühing kuulub

eespool kirjeldatud börsil noteeritud või reguleeritud üksusele, ei pea TCSP koguma üksikasjalikku teavet selle üksuse juhtide või kontrolli teostavate isikute tuvastamiseks, kui üksus on eraõigusliku usaldusühingu aktsionär.

Füüsilisest või juriidilisest isikust kaitsja

- a) Kui TCSP ise kaitsjana ei tegutse ja kaitsja on määratud, peab TCSP koguma teavet, mis võimaldab kaitsja tuvastada ning tema isikusamasust kontrollida.
- b) Kui kaitsja on juriidiline isik, peab TCSP koguma piisavalt teavet, et veenduda kaitsja kontrolli teostavas isikus ja tegelikus kasusaajas. Nende isikusamasuse kontrollimiseks tuleb võtta mõistlikke meetmeid.
- c) Kui kaitsja on börsil noteeritud üksus või sellisesse kontserni kuuluv üksus või kui ta on asutatud ja reguleeritud usaldushaldusteenuse osutamiseks jurisdiktsioonis, millel on usaldusväärsete allikate järgi asjakohased rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadused, määrused ning muud meetmed, peab TCSP koguma teavet juhtide või teiste kontrolli teostavate isikute tuvastamiseks. Reguleeritud kaitsja tegeliku kasusaaja kindlakstegemisel võib TCSP tugineda välistele tõenditele, näiteks avalikule teabele. Selline teave võib pärineda kaitsja järelevalveasutuse või reguleeritud kaitsja veebilehelt.

2. lisa. Terminoloogia sõnastik

Tegelik kasusaaja

Tegelik kasusaaja on füüsiline isik või füüsilised isikud, kes lõplikult omavad või kontrollivad klienti, ja/või füüsiline isik, kelle nimel tehing tehakse. See hõlmab ka isikuid, kes teostavad lõplikku tegelikku kontrolli juriidilise isiku või õigusliku üksuse üle.

Pädevad asutused

Pädevad asutused on kõik avaliku sektori asutused, kellele on antud rahapesu ja/või terrorismi rahastamise tõkestamise ülesanded. Need hõlmavad eelkõige rahapesu andmebürood; asutusi, kelle ülesanne on rahapesu, sellega seotud eelkuritegude ja terrorismi rahastamise uurimine ja/või nende eest vastutusele võtmine ning kuritegeliku vara arestimine, külmutamine ja konfiskeerimine; asutusi, kes saavad teateid sularaha ja vabalt võõrandatavate esitajainstrumentide piiriülese veo kohta; ning asutusi, kelle järelevalve- või seireülesanne on tagada finantseerimisasutuste ja mittefinantseerimisasutuste rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmine. Kutseala isereguleeruvaid organeid ei käsitata pädevate asutustena.

Professionaalid (DNFBP-d)

Professionaalid on:

- a) kasiinod, sealhulgas interneti- ja laevakasiinod;
- b) kinnisvaravahendajad;
- c) väärismetallidega kauplejad;
- d) vääriskividega kauplejad;
- e) advokaadid, notarid, muud sõltumatud õigusteenuse osutajad ja raamatupidajad. See hõlmab üksikettevõtjaid, partnereid ning kutseettevõttes töötavaid kutseala esindajaid. Mõiste ei hõlma muud liiki ettevõtte palgal olevaid ettevõttesisesi spetsialiste ega ametiasutustes töötavaid spetsialiste, kelle suhtes võidakse juba kohaldada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid;
- f) usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujad ehk kõik isikud või ettevõtjad, keda soovitude muudes osades ei käsitleta ja kes osutavad majandus- või kutsetegevuses kolmandatele isikutele mõnda järgmist teenust:
 - juriidilise isiku asutajana tegutsemine;
 - äriühingu juhi või sekretärina, seltsingu osanikuna või muus juriidilises isikus samalaadsel ametikohal tegutsemine või teise isiku määramine sellesse rolli;
 - äriühingule, seltsingule või muule juriidilisele isikule või õiguslikule üksusele registrijärgse asukoha, tegevuskoha või ruumide, kirjavahetus- või haldusaadressi võimaldamine;
 - usaldushaldurina tegutsemine või muu õigusliku üksuse samaväärse ülesande täitmine või teise isiku määramine sellesse rolli;
 - tegutsemine teise isiku esindajaaktsionärina või teise isiku määramine sellesse rolli.

Lepinguline usaldushaldus

Lepinguline usaldushaldus tähendab usaldushaldust, mille usaldushalduse looja on selgelt ja tahtlikult loonud, tavaliselt dokumendiga, näiteks kirjaliku usaldushalduse loomise lepingu või asutamisaktiga. Seda tuleb eristada usaldushaldusest, mis tekib seaduse jõul ega tulene usaldushalduse looja selgest tahtest või otsusest luua usaldushaldus või muu samalaadne õiguslik üksus.

FATF-i soovitused

FATF-i 40 soovitust.

Juriidiline isik

Juriidiline isik tähendab mis tahes üksust, mis ei ole füüsiline isik ja mis võib luua õigusteenuse osutajaga püsiva kliendisuhte või omada vara. Siia võivad kuuluda äriühingud, sihtasutused, ühingud, seltsingud ja muud sarnased üksused.

Õigusteenuse osutaja

Selles juhendis hõlmab mõiste „õigusteenuse osutaja“ advokaate, kontinentaalse õiguse notareid, üldise õiguse notareid ja muid sõltumatuid õigusteenuse osutajaid.

Riikliku taustaga isikud (PEP-id)

Välisriigi riikliku taustaga isikud on isikud, kellele välisriik on andnud või varem andnud olulised avalikud ülesanded, näiteks riigipead või valitsusjuhid, kõrged poliitikud, kõrged valitsus-, kohtu- või sõjaväeametnikud, riigi omandis olevate äriühingute kõrgemad juhid ning olulised erakonnaametnikud. Riigisisest riikliku taustaga isikud on isikud, kellele on oma riigis antud või varem antud olulised avalikud ülesanded, näiteks riigipead või valitsusjuhid, kõrged poliitikud, kõrged valitsus-, kohtu- või sõjaväeametnikud, riigi omandis olevate äriühingute kõrgemad juhid ning olulised erakonnaametnikud. Rahvusvahelise organisatsiooni olulist ülesannet täitnud või täitvad isikud on kõrgema juhtkonna liikmed, näiteks direktorid, asedirektorid ja juhatuse liikmed või samaväärset ülesannet täitvad isikud. Riikliku taustaga isiku määratlus ei hõlma eespool nimetatud kategooriate keskastme ega madalama astme töötajaid.

Ohumärgid

Üksik asjaolu või asjaolude kogum, mis eraldi või koos muude asjaoludega viitab õigusvastase tegevuse suuremale riskile. Mõistet „ohumärk“ võib kasutada lühinimetusena iga riskinäitaja kohta, mis annab asja hindavale TCSP-le märku, et vaja on teha lisakontrolle või võtta muid asjakohaseid kaitsemeetmeid.

Kutseala isereguleeruv organ (SRB)

Kutseala isereguleeruv organ (SRB) on teatavat kutseala – näiteks advokaate, notareid, muid sõltumatuid õigusteenuse osutajaid või raamatupidamisala spetsialiste – esindav organ, mille liikmed kuuluvad asjaomasesse kutsealasse. Organ osaleb kutsealale pääsemise ja kutsealal tegutsemise tingimuste reguleerimises ning täidab samuti teatavaid järelevalve- või kontrollifunktsioone. Selline organ peab tagama kutse-eeskirjade järgimise, et kutsealal tegutsevad isikud järgiksid kõrgeid eetilisi ja kõlbelisi standardeid.

Järelevalveasutused

Järelevalveasutused on määratud pädevad asutused või avaliku sektori välised üksused, kelle ülesanne on tagada, et finantseerimisasutused („finantsjärelevalveasutused“) ja/või professionaalid täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid. Avaliku sektori välistel üksustel, sealhulgas teatavat liiki SRB-del, peab olema õigus teha finantseerimisasutuste või professionaalide üle nende nõuete täitmise järelevalvet ning

kohaldada sanktsioone. Seadus peab andma neile õiguse oma ülesandeid täita ja pädev asutus peab nende ülesannete täitmise üle järelevalvet tegema.

3. lisa. Järelevalvetavad riskipõhise lähenemise rakendamiseks TCSP-de suhtes²⁸

Rahvusvaheliste Finantskeskuste Järelevalveasutuste Rühm (GIFCS)

Algselt Offshore-panganduse Järelevalveasutuste Rühmana tuntud GIFCS loodi 1980. aastal Baseli pangajärelevalve komitee algatusel. Rühm teeb endiselt Baseli komiteega tihedat koostööd, kuid esindab nüüd oma liikmesjurisdiktsioonide huve pankade, ühisinvesteeringufondide, väärtpaberitegevuse ja TCSP-de sektori järelevalves. GIFCS esindab 20 piirkondliku ja rahvusvahelise finantskeskuse järelevalveasutusi. Ta on avaldanud TCSP-de reguleerimise standardi, milles sätestatakse sektori tõhusa järelevalve miinimumtase. Standard hõlmab tegevusloa nõudeid ning sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, usaldatavus- ja juhtimisjärelevalve põhimõtteid. Standard on kättesaadav aadressil <https://www.groupgifs.org/letsgo/uploads/gifsstandardontcps.pdf>. Standard sisaldab järelevalvepõhimõtteid ja nõuab eelkõige, et järelevalveasutus:

- hindaks tegevusloa andmisel ja edaspidi pidevalt, kas TCSP, tema kontrolli omavad isikud, juhid, osanikud, rahapesukahtlusest teatamise eest vastutavad isikud ja vastavuskontrolli eest vastutavad isikud on sobivad ning vastavad nõuetele;
- hindaks TCSP omandit, struktuuri, kontrolli ja juhtimist ning tagaks, et omandistruktuur ei takista tõhusat järelevalvet ega võimalda järelevalvenõuetest kõrvale hoida;
- nõuaks TCSP-lt sisulist füüsilist kohalolekut jurisdiktsioonis, kus teda reguleeritakse. Seda tõendab tegelikku juhtimist korraldavate isikute elukoht jurisdiktsioonis ja aktiivne osalemine TCSP juhtimises ning toimiva tegevuskoha olemasolu selles jurisdiktsioonis;
- nõuaks TCSP-lt tugeva äriühingu juhtimise kultuuri ja riskijuhtimisraamistiku juurutamist;
- tagaks, et TCSP-l on pidevad ja tõhusad juhtimis- ja/või halduskontrollimehhanismid juriidiliste isikute ning õiguslike üksuste üle, kelle nimel ta tegutseb. Eriti oluline on lõpliku tegeliku kasusaaja tuvastamine ning nende üksuste tegevuse täielike dokumentide ja andmete säilitamine; ning
- tagaks, et TCSP-l on kontrollimeetmed, mis väldivad tema otsest või kaudset seotust altkäemaksu ja korruptsiooniga.

Standard toetab ka FATF-i soovitusi. Järelevalveasutuste puhul keskendub see eelkõige riigisisesele ja rahvusvahelisele koostööle, teabevahetusele ning sellele, et TCSP rakendaks tõhusalt sihtotstarbelisi finantssanktsioone. Kõik rühma liikmed on võtnud kohustuse GIFCS-i standardit järgida. Liikmete standardile vastavuse hindamine algas 2016. aastal.

Guernsey

Guernsey on rahvusvaheline finantskeskus, kus on märkimisväärne TCSP-de sektor. Sektor on alates 2001. aastast allunud usaldatavusnõuete ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvele. Guernsey finantsteenuste komisjon (edaspidi „komisjon“) on Guernsey jurisdiktsioonis usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujatele tegevuslubade andmise ning nende üle järelevalve tegemise pädev asutus.

²⁸ Hongkongi Kutseliste Sekretäride Instituut (HKICS) on avaldanud TCSP-de sektorile ajakohastatud juhendi, mis on kättesaadav aadressil www.hkics.org.hk. Lisaks on Briti Neitsisaarte 2018. aasta rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tegevusjuhendi muudatus nr 2 kättesaadav Briti Neitsisaarte finantsteenuste komisjoni veebilehel.

Guernsey jurisdiktsiooni 2000. aasta usaldusisikute, haldusteenuste osutajate ja äriühingute juhtide reguleerimise seaduse kohaselt peavad kõik tegevusloaga TCSP-d täitma tegevusloa miinimumkriteeriume nii tegevuse alguses kui ka pidevalt. Kriteeriumid hõlmavad läbipaistvat omandistruktuuri, kapitali adekvaatsust, sobivat kogemust ja head tegevusajalugu, nõuetekohast äritegevust, piisavaid töötajaid ning süsteemiressursse. Lisaks peab ettevõttel olema vähemalt kaks Guernseys elavat juhti, kes on teineteisest sõltumatud ning piisava maine ja kogemusega. Nad peavad ettevõtet tõhusalt juhtima ja rakendama nelja silma põhimõtet.

Nende kriteeriumide kohaselt peavad TCSP ning kõik tema üle kontrolli teostavad isikud, sealhulgas tegelikud kasusaajad, osanikud, juhid ja juhtivtöötajad läbima tegevuse alguses ning edaspidi pidevalt sobivuse ja nõuetele vastavuse hindamise. Hinnatakse pädevust, usaldusväärset, sealhulgas laitmatust, ausust ja mainet, kogemust, professionaalsust, otsustusvõimet ning maksevõimet. Isik peab täitma põhjaliku küsimustiku. Selles kajastatakse töökäik, kutsekvalifikatsioon, isiklikud ärihuvid, pankrotimenetlused ning kriminaal-, järelevalve- või distsiplinaarsanktsioonid ja pooleliolevad menetlused.

Kõiki tegevusloa taotlusi kontrollitakse hoolikalt. Komisjonil on seadusest tulenevad volitused kohaldada TCSP või füüsilise isiku suhtes sanktsioone, kui tegevusloa miinimumkriteeriumid, sealhulgas sobivuse ja nõuetele vastavuse nõue, ei ole täidetud või ei ole varem täidetud. Komisjon võib tegevusloa kehtetuks tunnistada, keelata isikul finantssektoris ametikoha täitmise, määrata rahatrahvi ja avaldada avaliku teadaande. Komisjon on avaldanud oma jõustamispõhimõtted. Nende kohaselt kasutatakse nimetatud volitusi siis, kui puudused on nii tõsised, et nende kõrvaldamine tavapärase või tugevdatud järelevalvemenetluse kaudu ei ole asjakohane.

Järelevalvemeetmete näited

1. näide. Tegevusloa taotluse rahuldamata jätmine

Esitati taotlus TCSP teenuste osutamiseks tegevusloa saamiseks. Ärimudel sisaldas mitut olulist olemuslikku suurema riski tegurit. Kavandati perekonna varahalduse teenuste ja jahtide haldusteenuste pakkumist suure varaga isikutele, kes asusid jurisdiktsioonides, mille puhul usaldusväärsed allikad olid tuvastanud suurema altkäemaksu- ja korruptsiooniriski. Teenuseid kavandati ka jurisdiktsioonidele, kus rahvusvahelisi maksuteabe vahetamise standardeid ei olnud veel rakendatud.

Taotlus tekitas järgmised probleemid:

- Taotleja kavatses määrata kaks tegevjuhti. Üks juht pidi töötama täistööajaga. Teine juht pidi pühendama taotleja tegevusele 20% oma tavapärasest tööajast, kuid lubas vajaduse korral tööaega suurendada. Sellel juhul oli siiski palju muid omavahel seostamata ärihuve, mis võisid piirata aega, mida ta sai taotleja tegevusele pühendada. Seetõttu tundis komisjon muret, et täistööajaga juhi tegevust ei vaidlustata tõhusalt ning taotleja tegevuse üle rakendatakse ebapiisavalt nelja silma põhimõtet. See põhimõte oli tegevusloa miinimumkriteeriumi oluline osa.
- Taotleja koostatud taotlus oli äärmiselt halva kvaliteediga. Sellest ilmnes teadmatus TCSP-de miinimumkapitali ja kindlustuskaitse nõuetest. Puudus ka oluline teave finantsprognoside ning tegevuspõhimõtete ja -menetluste kohta. See näitas, et taotlejal puudus usaldushalduse ja äriühingute teenuste osutamiseks vajalik professionaalsus ning oskus. Komisjon ei olnud veendunud, et taotleja ja tema juhid olid sobivad ning vastasid nõuetele.

Komisjon teatas, et kavatseb taotluse rahuldamata jätta, sest taotleja ei vastanud tegevusloa miinimumkriteeriumidele. Seejärel võttis taotleja taotluse tagasi.

2. näide. Sunnivahendite kohaldamine/karistused

Komisjon kohaldas sunnivahendeid nelja isiku suhtes, kes olid TCSP üle kontrolli teostavad isikud ehk omanikud ja juhid, ning viienda isiku suhtes, kes oli sõltumatu tegevjuhtkonda mittekuuluv juht. Kohapealsel kontrollil tuvastati TCSP rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemides ning kontrollimeetmetes olulisi puudusi. Isikud ei olnud taganud, et TCSP täidab järgmisi Guernsey tõkestamiskorra nõudeid:

- koostada ärisuhete riskihinnangud ja need korrapäraselt läbi vaadata;
- võtta alati mõistlikke meetmeid klientide ja tegelike kasusaajate tuvastamiseks ning nende isikusamasuse kontrollimiseks ja koguda teavet iga ärisuhte eesmärgi ja kavandatud laadi kohta;
- kohaldada suure riskiga klientide suhtes alati tugevdatud hoolsusmeetmeid;
- teha olemasolevate ärisuhete pidevat ja tõhusat seiret;
- kehtestada sobivad põhimõtted ja menetlused, et täita kahtlasest tegevusest teatamist käsitlevaid õigusakte.

Komisjon oli varem tuvastanud samas TCSP-s samalaadseid puudusi ning nõudnud nende kõrvaldamist. Kõigil juhtudel ei olnud vajalikke meetmeid nõuetekohaselt rakendatud. Seetõttu järeldas komisjon, et isikud ei mõistnud neile TCSP üle kontrolli teostavate isikute ja juhtidena pandud õiguslikke ega kutsealaseid kohustusi. Varem tuvastatud puuduste kõrvaldamata jätmisel näitasid nad, et neil puudus sobivuse ja nõuetele vastavuse kriteeriumis nõutud põhjendatud otsustusvõime.

Igale neljale tegevjuhile määrati 50 000 naela ja tegevjuhtkonda mittekuuluvale juhile 10 000 naela suurune trahv. Kolmel tegevjuhil keelati viie aasta jooksul tegutseda jurisdiktsiooni finantssektoris kontrolli teostava isiku, osaniku, juhi või rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isikuna. Avaldati teadaanne, milles nimetati isikud ning kirjeldati juhtumit ja kohaldatud sanktsioone.

3. näide. Sunnivahendite kohaldamine/karistused

Komisjon kohaldas TCSP ja tema kolme juhi suhtes sunnivahendeid, sest nad ei olnud rakendanud asjakohaseid ega tõhusaid põhimõtteid, menetlusi ja kontrollimeetmeid ettevõtet ohustavate rahapesu ning terrorismi rahastamise riskide maandamiseks. Kohapealsel kontrollil tuvastati TCSP tõkestamissüsteemides ja kontrollimeetmetes põhimõttelisi puudusi. Need puudutasid eelkõige suure riskiga ärisuhteid riikliku taustaga isikutega, kellel oli seos suurema riskiga jurisdiktsioonidega. Puuduste täiendavaks uurimiseks edastati juhtum komisjoni jõustamisosakonnale, kes tegi uue kohapealse kontrolli.

Komisjon tuvastas järgmised puudused:

- TCSP ei kohaldanud hoolsusmeetmeid õigusnormide kohaselt. Puudused hõlmasid isikuid, kellele oli antud volikiri või kes võisid olla usaldushalduse soodustatud isikud;
- TCSP ei kohaldanud piisavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid. Muu hulgas ei võetud mõistlikke meetmeid nende riikliku taustaga klientide vara ja vahendite päritolu kindlakstegemiseks, kellel oli seos jurisdiktsioonidega, mille puhul usaldusväärsed allikad olid tuvastanud suurema altkäemaksu- ja korruptsiooniriski;
- TCSP ei jälginud tõhusalt klientide pidevat tegevust ega kontrollinud ebatavalisi tehinguid.

Puudused sarnanesid kahe varasema TCSP kontrolli käigus tuvastatud puudustega. See näitas, et nõutud parandusmeetmeid ei olnud kõigil juhtudel nõuetekohaselt rakendatud. Komisjon järeldas, et TCSP süsteimid ja kontrollimeetmed ei võimaldanud täita Guernsey rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise regulatiivseid nõudeid. Seega ei olnud TCSP tegutsenud tegevusloa miinimumkriteeriumides nõutud usaldusväärset viisil. Komisjoni hinnangul

näitasid juhid usaldusväarsuse, pädevuse ja põhjendatud otsustusvõime puudumist. Neid tegureid võetakse arvesse juhi sobivuse ning nõuetele vastavuse hindamisel.

Ettevõttele määrati 42 000 naela suurune trahv. Juhile, kes täitis vastavuskontrolli eest vastutava juhi ja rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku ülesandeid, määrati 18 375 naela suurune trahv. Mõlemale ülejäänud juhile määrati 10 500 naela suurune trahv. Avaldati teadaanne, milles nimetati asjaosalised ning kirjeldati juhtumit ja kohaldatud sanktsioone.

Hongkong, Hiina

Riskipõhise kontrolli puhul eelistatakse suurema riskiga juhtumeid ja neile eraldatakse rohkem ressursse. Suurema riskiga juhtumite kohapealne kontroll tehakse eelisjärjekorras. TCSP tegevusloa omajaid kontrollitakse sagedamini, et tagada seadusest tulenevate hoolsusmeetmete ja andmete säilitamise nõuete pidev täitmine. Kohapealsel kontrollil vaadatakse läbi kliendi- ja tehinguandmed ning kontrollitakse, kas õigusnõuete täitmiseks on rakendatud tõhusaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid. Suurema riskiga või keerukate juhtumite suhtes tehakse üksikasjalikum kontroll.

TCSP tegevusloa taotlejad ja tegevusloa omajad peavad täitma lisateabe vormi. Selle kaudu saadakse vajalik teave rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete täitmise seireks ja riskide hindamiseks. Kaugjärelvalve hõlmab lisateabe vormide analüüsi ning tegevusloa tingimuste pidevat seiret, sealhulgas tõkestamismõuete täitmist. Samuti liigitatakse tegevusloa omajad riskiprofiili järgi, tuvastatakse riskantsed taotlejad ja tegevusloa omajad, tehakse sektori temaatilisi ülevaatusi ning kohtutakse ettevõtlusorganisatsioonidega tegevustavade muutuste jälgimiseks ja hindamiseks. Kui tuvastatakse seadusest tulenevate hoolsusmeetmete või andmete säilitamise nõuete rikkumine, võetakse järelmeetmeid, sealhulgas alustatakse süüdistus- või distsiplinaarmenetlust.

Järelevalvemeetmete näited

1. näide

Äriühing A esitas TCSP tegevusloa taotluse. Pr B oli äriühingu A ainus juht ja lõplik omanik. Ta oli nimetatud ka äriühingu A vastavuskontrolli eest vastutavaks isikuks ning rahapesukahtlusest teatamise eest vastutavaks isikuks. Äriregister tegi äriühingus A kohapealse kontrolli, küsitles pr B-d ja kontrollis äriühingu A tehinguandmeid. Kontrolli ajal ei suutnud pr B esitada ühtegi andmekirjet ega dokumenti. Samuti puudusid tõendid, et pr B tegutses vastavuskontrolli ja rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isikuna tavaliselt Hongkongis.

Pärast kõigi asjaolude, sealhulgas eespool nimetatud rikkumiste hindamist ei olnud äriregister veendunud, et hr B oli TCSP tegevuse korraldamiseks või sellega seotuks olemiseks sobiv ja vastas nõuetele. Seetõttu jäeti äriühingu A TCSP tegevusloa taotlus rahuldamata.

2. näide

Viis samas tegevuskohas tegutsevat TCSP-d esitasid tegevusloa taotluse. Nad osutasid äriühingute teenuseid väga paljudele klientidele ja tegutsesid enam kui 70 000 äriühingu sekretärina. Hr X oli kõigi viie TCSP lõplik omanik ja juht ning täitis ka nende vastavuskontrolli ja rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku ülesandeid.

Kontrollimisel selgus, et osa neist TCSP-dest tegutses selliste katteettevõtete sekretärina, kellel kahtlustati olevat äritegevus või seosed ÜRO Julgeolekunõukogu sanktsioonide alla kuuluvate üksustega.

CR viis läbi ettevõtte tegevuskohas kohapealse kontrolli ja evaatas läbi TCSP-de kliendi- ja tehinguandmed. Hr X-i küsitleti. Kõik viis taotlejat ja hr X ei suutnud tõendada, et nad on

usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkuja tegevusega tegelemiseks või sellise tegevusega seotud olemiseks sobivad ja nõuetele vastavad. Samuti ei tõendanud nad seadusest tulenevate hoolsusmeetmete ja andmete säilitamise nõuete täitmist. Lõpuks võtsid kõik viis taotlejat oma taotlused tagasi enne, kui äriregister jõudis need rahuldamata jätta.

Mani saar

Mani saar asutas 2017. aasta tegeliku kasusaaja seaduse alusel tegelike kasusaajate registri. Registrit peab äriregister ja selle üle teeb järelevalvet Mani saare finantsteenuste amet. Seadus täiendab pikaajalisi nõudeid, mille kohaselt peavad finantseerimisasutused ja professionaalid kohaldama klientide, sealhulgas nende tegelike kasusaajate suhtes hoolsusmeetmeid.

Alates 1. juulist 2017 kehtestas seadus teatavat liiki juriidilistele isikutele, nende tegelikele kasusaajatele, vaheomanikele, juriidilistele omanikele ja määratud ametiisikutele tegeliku kasusaaja teabega seotud kohustused. Teave tuleb edastada kogu omandiahela kaudu juriidilise isiku määratud ametiisikule. Ametiisikul tuleb säilitada kõigi tegelike kasusaajate andmed. Iga isik, kellele kuulub üle 25% omandist või kontrollist, tuleb kanda tegelike kasusaajate andmebaasi. Seadust ei kohaldata juriidilistele isikutele, kes on välisriigi äriühingud, tunnustatud börsil noteeritud äriühingud või täielikult sellisele äriühingule kuuluvad üksused.

Finantsteenuste ametil on volitused teha kindlaks, kas seadusest tulenevaid kohustusi ja nõudeid täidetakse ning kas andmebaas toimib ja selles olev teave on täpne. Järgnev juhtum kirjeldab järelevalvemeedet. Ameti jõustamisosakonna töötajad kontrollisid kümmet äriühingut, kellel oli sama määratud ametiisik. Ametiisikut külastati ning tema säilitatavat teavet võrreldi tegelike kasusaajate andmebaasi esitatud andmetega. Kahe äriühingu puhul tuvastati väikesed vead. Omandi liik oli registreeritud valesti ning usaldushalduse usaldushaldureid ei olnud käsitatud asjaomase Mani saare äriühingu tegelike kasusaajatena. Amet koostas aruande, milles tuvastati vead, selgitati, kuidas määratud ametiisik peab need parandama, ja määrati paranduste tegemise tähtaeg. Ametiisiku määratud tähtaja jooksul ajakohastati andmebaasi.

Jersey

TCSP tegevuse ja ettevõtteriski hinnangu järelevalve

Jersey finantsteenuste komisjon (JFSC) sai reguleeritud TCSP-lt vastuse riskihinnangu kohta esitatud küsimustele. Vastus sisaldas andmeid

- „kassaraamatu“ ja klientide nimel tehtud sularahatehingute kohta. Tehingute olemusliku rahapesuriski tõttu algatati TCSP suhtes ametlik uurimine. See hõlmas kuuepäevast kohapealset kontrolli, mille käigus järelevalveüksused hindasid äriühingu juhtimist, vastavuskontrolli funktsiooni ning äritegevust. Erilist tähelepanu pöörati kassaraamatus nimetatud klientidele. Pärast kohapealset kontrolli tegi JFSC järgmised tähelepanekud:

reguleeritud TCSP näis olevat oluliselt rikkunud TCSP tegevusjuhendit;

vastupidiselt õigus- ja järelevalvenõuetele oli TCSP teinud sularahatehinguid, ilma et tal oleks olnud piisavalt hoolsusmeetmete teavet, teavet vahendite päritolu kohta või teenuste osutamise põhjendust.

TCSP-le teatati JFSC murest, et ta võis suures ulatuses rahapesu hõlbustada. Selle kohta esitati kahtlase tegevuse teated. Igale juhtivale isikule tehti ettekirjutus, mis piiras tema osalemist Jersey finantssektoris. Samuti avaldati TCSP ja juhtivate isikute kohta teadaanne.

Järelevalvemeetmete näited

1. näide

JFSC tegi TCSP kohapealse kontrolli ja tuvastas puudusi äriühingu juhtimises, vastavuskontrolli funktsiooni tõhususes ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamises. Puudused hõlmasid ebatõhusaid menetlusi, tehingute seire puudusi, ebapiisavaid hoolsusmeetmeid ja vahendite päritolu käsitlevat teavet, sealhulgas PEP-ide puhul, ebapiisavat teadlikkust ning koolitust ja puudulikku andmete säilitamist. JFSC tegi ettekirjutuse määrata aruandev spetsialist, kes kontrolliks suuremat klienditoimikute valimit. Spetsialisti järeldused kinnitasid suures osas JFSC järeldusi.

Aruandva spetsialisti kontrolli ajal sai JFSC teada välisriigi järelevalveasutuse veebilehel avaldatud teatest. See puudutas meedet äriühingu suhtes, kellel oli seos aruandva spetsialisti kontrollitava äriühinguga. JFSC võttis välisriigi järelevalveasutusega ühendust ja korraldas kohtumise. Samuti abistati asjaomase välisriigi õiguskaitseasutust seal toime pandud kelmuse uurimisel, sest kelmusest saadud vahendid olid laekunud TCSP-le. Kelmuse toimepanijad mõisteti Ühendkuningriigis vangi. Ettevõtte müüdi teisele TCSP-le. JFSC avaldas teadaande ja seadis ettekirjutustega juhtivatele isikutele piirangud.

2. näide

JFSC viis läbi reguleeritud TCSP kohapealse järelevalvekontrolli. Kontrollil tuvastati mitu olulist probleemi äriühingu juhtimises ja hallatavatele struktuuridele teenuste osutamises. Algatati sisemine kontrollimenetlus. Samuti kaasati Järelevalvekonsultatsiooniettevõtte, kes pidi sõltumatult hindama usaldusühingu äriühingu juhtimist ja klienditoimikuid. Reguleeritud TCSP alustas kiiresti koolitusi ning muutis põhimõtteid ja menetlusi, et tuvastatud probleemid kõrvaldada.

Pärast kohapealset kontrolli nõudis JFSC kaasallkirjastajad määramist, kes vaataksid teatavad tehingud läbi ja annaksid neile eelneva heakskiidu. Kaaskinnitajad pidid esitama aruande kõigist ülesande täitmisel tuvastatud probleemidest. Kaks isikut, kes vastutasid ligikaudu 70% usaldushalduse ja äriühingute teenuste klientide eest, võtsid vabatahtlikult puhkuse ning lahkusid hiljem ettevõttest.

Kohapealsel kontrollil ning kaaskinnitajate ja konsultantide aruannetes tuvastati usaldusühingu tegevuse ebatõhus juhtimine ning ebapiisav vastavuskontroll. Kahele isikule tehti tegutsemiskeelu ettekirjutus. Reguleeritud TCSP ja mõlema isiku kohta avaldati teadaanne. Pärast uurimise lõpetamist rakendas reguleeritud TCSP ulatuslikke parandusmeetmeid JFSC seire all.

3. näide

Kohapealsel kontrollil tekkisid tõsised kahtlused TCSP ja tema juhtivate isikute tegevuse suhtes ühe kliendistruktuuri teenindamisel. Juhtum JFSC-le ja algatati uurimine. Selles tuvastati mitu TCSP ning tema juhtivate ja võtmeisikute puudust kliendistruktuuriga seoses. Et hinnata, kas puudused esinesid kogu ettevõttes, nõudis JFSC, et TCSP määraks sõltumatu aruandva spetsialisti.

Puudused hõlmasid ebatõhusaid menetlusi, ärisuhte seire puudusi, ebapiisavaid hoolsusmeetmeid ja vahendite päritolu teavet, sealhulgas riikliku taustaga isikute puhul, ebapiisavat teadlikkust ning koolitust ja puudulikku andmete säilitamist. Samuti ei olnud piisavalt arvestatud kahtlasest tegevusest teatamise kohustustega. JFSC tegi parandusmeetmete rakendamiseks ettekirjutused ning nõudis juhtivatelt ja võtmeisikutelt täiendavat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koolitust.

4. näide

JFSC-d teavitati mitmest regulatiivsest rikkumisest. Nende hulgas oli neli rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise käsiraamatu punkti 8.3.1 rikkumist ning klientidega seotud kahtlusest rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku hilinevad teavitamine ja sisemine teatamine. Rikkumistest hilise teatamise tõttu anti TCSP-le tsiviilkaristuse hoiatus.

Rikkumiste laadi tõttu suunati juhtum sunni rakendamise osakonnale. Osakond teavitas Jersey finantsluureteenistust kahtlase tegevuse teadete esitamata jätmise ja hilinenud esitamisega seotud probleemidest.

Kokkuleppel JFSC-ga määras TCSP vabatahtlikult aruandva spetsialisti, kes hindas probleemide kõrvaldamist ja vastavuskontrolli funktsiooni.

Aruanne vähendas suurel määral JFSC muret praeguse nõuetele vastavuse keskkonna suhtes, kuid vaja oli veel mõningaid parandusmeetmeid. Juhtum anti järelevalveüksusele tagasi parandusmeetmete seireks ja nende hilisemaks kontrollimiseks. TCSP-le teatati, et probleemide nõuetekohaselt kõrvaldamata jätmisel võib JFSC kaaluda 2. astme tsiviilkaristust.

5. näide

Kohapealse kontrolli tulemusel tekkis mure TCSP rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku pädevuse pärast rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas. Eelkõige näis, et ta ei olnud mitut sisemist kahtlase tegevuse teadet välisele asutusele edastanud, kuigi oli märkinud kuritegevuse kahtlust.

Pärast järelevalveüksuselt suunamise saamist uuris sunni rakendamise osakond rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku sobivust ja nõuetele vastavust. Uurimisel järeldati, et tal puudus pädevus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise küsimustes, kuid tema laitmatuses puudusi ei olnud.

Rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isikuga sõlmiti õigusi kahjustamata kokkulepe, millega keelati tal tegutseda mis tahes võtmeisiku rollis seni, kuni ta on läbinud täiendava rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koolituse. Sunni rakendamise meetme tulemusel määras TCSP ametisse uue rahapesukahtlusest teatamise eest vastutava isiku.

Malaisia

A. Sobivuse ja nõuetele vastavuse nõuded

Malaisia usaldushaldusteenuse pakkujad on 1949. aasta usaldusühingute seaduse alusel registreeritud või 1995. aasta avalik-õiguslike usaldusühingute seaduse alusel asutatud usaldusühingud. Äriühingute teenuse pakkujad on kutseorganisatsioonide liikmed või isikud, kellele Malaisia äriühingute registripidaja on väljastanud tegevusloa. Kõigi TCSP-de turule sisenemist kontrollitakse neid reguleerivate õigusaktide ja kutsealaste kohustuste alusel. Muu hulgas peavad nad täitma teatavaid sobivuse ning nõuetele vastavuse nõudeid.

B. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhine järelevalve – Malaisia keskpank (BNM)

2001. aasta rahapesu, terrorismi rahastamise ja ebaseaduslikust tegevusest saadud tulu tõkestamise seaduse kohaselt on BNM määratud pädevaks asutuseks, kes teeb rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalvet DNFBP-de, sealhulgas TCSP-de üle. BNM teeb TCSP-de üle riskipõhist järelevalvet. Eristamine põhineb riikliku riskihinnangu tulemustel ja riskipõhise järelevalveraamistiku D'SuRF kohaldamisel järgmiselt:

i) 2017. aasta riiklik riskihinnang

Malaisia kolmas, 2017. aasta riiklik riskihinnang hõlmas rahapesu ja terrorismi rahastamise olemusliku riski ning kontrollimeetmete üldise tõhususe hindamist. TCSP-de rahapesu netorisk hinnati „keskmisest suureks“ ja terrorismi rahastamise netorisk „keskmiseks“. Seda süvendasid sektori piiripealsed kontrollimeetmed järgmiselt:

Rahapesu: olemuslik risk – keskmine; kontrollimeetmed – piiripealsed; netorisk – keskmisest suurem.

Terrorismi rahastamine: olemuslik risk – väike; kontrollimeetmed – piiripealsed; netorisk – keskmine.

ii) DNFBP-de ja muude finantseerimisasutuste riskipõhine järelevalveraamistik (D'SuRF)

D'SuRF hõlmab terviklikku juhtimis- ja järelevalvemenetlust ning järelevalvevahendite riskipõhist kasutamist. Sektori rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangust ning D'SuRFi kohaldamisest lähtudes määratakse TCSP-de seire sagedus ja intensiivsus. Kasutatakse muu hulgas järgmisi järelevalvevahendeid:

- Kohapealne kontroll

Ettevõtted valitakse D'SuRFi tugeva valikumenetluse alusel, mis vastab aruandekohustuslike asutuste riskiprofiilile. Kohapealne kontroll on põhjalik ning hõlmab asutuse olemusliku riski ja riskijuhtimise kvaliteedi hindamist. Riskipõhise lähenemise korral rakendab BNM suurema riskiga asutuste suhtes pärast kohapealset kontrolli järelmeetmeid. Asutuselt nõutakse näiteks BNM-ile kavandatud parandusmeetmete ettepaneku ja nende täieliku rakendamiseni eduaruannete esitamist. D'SuRF määrab mõlema dokumendi esitamise tähtaja. Selliseid järelmeetmeid on kohaldatud mitme kohapealseks kontrolliks valitud TCSP suhtes.

- Kaugseire ja järelevalvealased teavitustegevused

BNM kasutab ka mitmesuguseid kaugseire- ja järelevalvealaseid teavitustegevusi. Nende eesmärk on suurendada TCSP-de teadlikkust ja juhendada neid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuete rakendamisel. Kaugvahendeid kasutatakse samuti riskipõhiselt. TCSP-de puhul on nende intensiivsus ja sagedus teiste sektoritega võrreldes suurem. Kaugseire hõlmab muu hulgas andmete ja nõuetele vastavuse aruannete, siseauditi aruannete ning statistiliste andmete esitamist. BNM ja asjaomased SRB-d korraldavad korrapäraselt kogu riiki hõlmavaid rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamise teavitus- ja teadlikkusprogramme.

Monaco

Monaco lõpetas oma esimese riikliku riskihinnangu 2017. aastal. Hindamine hõlmas ka äriühingute teenuse pakkujaid (vt avalikku aruannet aadressil www.siccfm.mc/en/The-National-Risk-Assessment-NRA).

Äriühingute teenuse pakkujate risk hinnati mõõdukalt suureks. Seetõttu kuuluvad nad nende kutsealade hulka, kelle kohapealset kontrolli tehakse eelisjärjekorras. Monacos tegutseb ligikaudu 40 sellist teenusepakkuja ja igal aastal kavandatakse 10–12 kontrolli. Lisaks peavad teenusepakkujad täitma kohustusliku aastaküsimustiku ning esitada selle SICCFIN-ile 28. veebruariks. Küsimustik aitab järelevalveasutusel tegevuses esinevaid kõrvalekaldeid avastada. Riskipõhine lähenemine ei ole veel täielikult vormistatud, kuid kontrollikavasse lisatavad teenusepakkujad valitakse järgmiste tegurite alusel:

– eelmise kontrolli kuupäev;

– eelmise kontrolli järeldused ja teenusepakkuja reaktsioon neile, sealhulgas rakendatud parandused;

– aastaküsimustiku põhjal tuvastatud muutused teenusepakkuja tegevuses;

– rahapesu andmebüroo edastatud teave kahtlase tegevuse teadete kvaliteedi ja muude seotud küsimuste kohta.

SICCFIN täidab Monacos nii rahapesu andmebüroo kui ka järelevalveasutuse ülesandeid. See soodustab teabe liikumist nende kahe funktsiooni vahel. Riskipõhise lähenemise täielik vormistamine on kavandatud lähitulevikus.

Lähitulevikus kavatakse lisada muid kriteeriume.

Singapur

Singapuri registreeritud dokumentide esitajate ja registreeritud kvalifitseeritud isikute järelevalvekord

Alates 2015. aastast peavad ettevõtted ja äriühingud, kes soovivad majandustegevuse käigus asutada teise isiku nimel juriidilisi isikuid või osutada äriühingute teenuseid, registreeruma Singapuri raamatupidamis- ja äriühingute järelevalveasutuses (ACRA) registreeritud dokumentide esitajana (RFA). Äriühingute teenused hõlmavad näiteks juhina, sekretärina või aktsionärina tegutsemist või teise isiku määramist sellesse rolli ning registrijärgse asukoha aadressi võimaldamist. Ettevõtte peab tegutsema vähemalt ühe ACRA-s registreeritud kvalifitseeritud isiku (RQI) kaudu. Advokaatide ja raamatupidajate üle teevad järelevalvet nende vastavad järelevalveasutused või kutseala isereguleeruvad organid. Kui raamatupidamis- või advokaadibüroo osutab ka äriühingute teenuseid, peab ta registreeruma ACRA-s RFA-na ning järgima selles rollis ACRA rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid.

Ettevõtet ei registreerita RFA-na, kui mõni selle tegelik kasusaaja, juht, osanik või juhtivtöötaja on kuriteos süüdi mõistetud või pankrotimenetlusest vabastamata pankrotivõlgnik. Füüsilist isikut ei registreerita RQI-na, kui ta on mõistetud süüdi kuriteos, eelkõige kelmuse või ebaaususega seotud kuriteos, või kui ta on pankrotimenetlusest vabastamata pankrotivõlgnik.

Alates 15. novembrist 2018 on ACRA RFA registreerimisnõudeid tugevdanud. RFA-na registreerimist või registreeringu pikendamist taotlev isik peab läbima ettenähtud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koolitusprogrammi ning iga kahe aasta järel edukalt sooritama pädevustesti. See on registreerimise või pikendamise eeltingimus. Pideva õppe eesmärk on tagada, et RFA-d suudavad oma tõkestamiskohustusi nõuetekohaselt täita.

4. lisa. Riskipõhise lähenemise koostamise rühmaliikmed

FATF-i liikmed ja vaatlejad

Liige	Ametikoht	Riik/asutus
Sarah Wheeler (kaasesimees)	Kutseorganisatsioonide rahapesu tõkestamise järelevalveasutus (OPBAS), FCA	Ühendkuningriik
Sandra Garcia (kaasesimees)	Rahandusministeerium	Ameerika Ühendriigid
Erik Kiefel	FinCEN	
Helena Landstedt ja Josefin Lind	Stockholmi läänivalitsus	Rootsi
Charlene Davidson	Rahandusministeerium	Kanada
Viviana Garza Salazar	Mehhiko keskpank	Mehhiko
Fiona Crocker	Guernsey finantsteenuste komisjon	Rahvusvaheliste finantskeskuste järelevalveasutuste rühm (GIFCS)
Janice Tan	Raamatupidamis- ja äriühingute järelevalveasutus	Singapur
Adi Comeriner Peled	Justiitsministeerium	Iisrael
Richard Walker	Finantskuritegevuse ja regulatiivpoliitika üksus, poliitika- ja ressursikomitee	Guernsey
Selda van Goor	Madalmaade keskpank	Madalmaad
Natalie Limbasan	Õigusosakond	OECD

Raamatupidajad

Liige	Ametikoht	Asutus
Michelle Giddings (kaasesimees)	Kutsestandardid	Inglismaa ja Walesi vannutatud raamatupidajate instituut
Amir Ghandar	Avalik poliitika ja reguleerimine	Rahvusvaheline Raamatupidajate Föderatsioon

Õigusteenuse osutajad ja notarid

Liige	Ametikoht	Asutus
Stephen Revell (kaasesimees)	Freshfields Bruckhaus Deringer	Rahvusvaheline Advokaatide Assotsiatsioon
Keily Blair	Majanduskuritegevuse ja regulatiivvaidluste osakond	PwC, Ühendkuningriik
Mahmood Lone	Regulatiivküsimused ja keerukad piiriüleised vaidlused	Allen & Overy LLP, Ühendkuningriik
Amy Bell	Law Society rahapesu tööühm	Law Society, Ühendkuningriik
William Clark	ABA kontrollvõrivate reguleerimise ja kutseala tööühm	Ameerika Advokatuur (ABA)

Liige	Ametikoht	Asutus
Didier de Montmollin	Asutaja	DGE Avocats, Šveits
Ignacio Gomá Lanzón	CNUE rahapesuvastane töörühm	Euroopa Liidu Notariaatide Nõukogu (CNUE)
Alexander Winkler	Notaribüroo	Austria
Rupert Manhart	Rahapesuvastane komitee	Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu
Silvina Capello	UINL-i väliskonsultant rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise küsimustes	Rahvusvaheline Notarite Liit (UINL)

Usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujad (TCSP-d)

Liige	Ametikoht	Asutus
John Riches (kaasesimees)	RMW Law LLP	Society of Trust and Estate Practitioners (STEP)
Samantha Morgan		
Emily Deane	Tehniline nõunik	
Paul Hodgson	Butterfield Trust (Guernsey) Ltd	Guernsey usaldushaldurite ühendus
Michael Betley	Trust Corporation International	
Paula Reid	A&L Goodbody	A&L Goodbody, Iirimaa

RISKIPÕHISE LÄHENEMISE JUHEND**USALDUSHALDUSE JA ÄRIÜHINGUTE TEENUSE PAKKUJAD**

Riskipõhine lähenemine on 2012. aastal vastu võetud muudetud FATF-i rahvusvaheliste rahapesu ning terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise standardite tõhusa rakendamise keskne osa.

Juhendis rõhutatakse vajadust usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujaid ohustavate rahapesu ning terrorismi rahastamise riskide usaldusväärse hindamise järele. Nii saavad põhimõtted, menetlused ning esialgsed ja pidevad kliendi suhtes kohaldatavad hoolsusmeetmed neid riske maandada.

FATF koostas selle mittesiduva juhendi TCSP-de sektori ulatuslikul osalusel, et selles kajastuksid sektori praktilised teadmised ja head tavad.

www.fatf-gafi.org | juuni 2019

